

DOHODA O PARTNERSTVE
MEDZI EURÓPSKOU ÚNIOU A JEJ ČLENSKÝMI ŠTÁTMI NA JEDNEJ STRANE
A ČLENMI ORGANIZÁCIE AFRICKÝCH, KARIBSKÝCH
A TICHOMORSKÝCH ŠTÁTOV NA STRANE DRUHEJ

ČASŤ I – VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

ČASŤ II – STRATEGICKÉ PRIORITY

HLAVA I – ĽUDSKÉ PRÁVA, DEMOKRACIA A SPRÁVA VECÍ VEREJNÝCH
V SPOLOČNOSTIACH ZAMERANÝCH NA ĽUDÍ A ZALOŽENÝCH NA PRÁVACH

HLAVA II – MIER A BEZPEČNOSŤ

HLAVA III – ĽUDSKÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

HLAVA IV – INKLUZÍVNY UDRŽATEĽNÝ HOSPODÁRSKY RAST A ROZVOJ

HLAVA V – ENVIRONMENTÁLNA UDRŽATEĽNOSŤ A ZMENA KLÍMY

HLAVA VI – MIGRÁCIA A MOBILITA

ČASŤ III – CELOSVETOVÉ ALIANCIE A MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

ČASŤ IV – PROSTRIEDKY SPOLUPRÁCE A VYKONÁVANIA

ČASŤ V – INŠTITUCIONÁLNY RÁMEC

ČASŤ VI – ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

REGIONÁLNE PROTOKOLY:

AFRICKÝ REGIONÁLNY PROTOKOL

ČASŤ I – RÁMEC SPOLUPRÁCE

ČASŤ II – KĹÚČOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I – INKLUZÍVNY UDRŽATEĽNÝ HOSPODÁRSKY RAST A ROZVOJ

HLAVA II – ĽUDSKÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

HLAVA III – ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, MANAŽMENT PRÍRODNÝCH ZDROJOV A ZMENA KLÍMY

HLAVA IV – MIER A BEZPEČNOSŤ

HLAVA V – ĽUDSKÉ PRÁVA, DEMOKRACIA A SPRÁVA VECÍ VEREJNÝCH

HLAVA VI – MIGRÁCIA A MOBILITA

KARIBSKÝ REGIONÁLNY PROTOKOL:

ČASŤ I – RÁMEC SPOLUPRÁCE

ČASŤ II – KĽÚČOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I – INKLUZÍVNY UDRŽATEĽNÝ HOSPODÁRSKY RAST A ROZVOJ

HLAVA II – ENVIRONMENTÁLNA UDRŽATEĽNOSŤ, ZMENA KLÍMY A UDRŽATEĽNÝ MANAŽMENT PRÍRODNÝCH ZDROJOV

HLAVA III – ĽUDSKÉ PRÁVA, SPRÁVA, MIER A BEZPEČNOSŤ

HLAVA IV – ĽUDSKÝ ROZVOJ, SOCIÁLNA SÚDRŽNOSŤ A MOBILITA

TICHOMORSKÝ REGIONÁLNY PROTOKOL:

ČASŤ I – RÁMEC SPOLUPRÁCE

ČASŤ II – KĽÚČOVÉ OBLASTI SPOLUPRÁCE

HLAVA I – ENVIRONMENTÁLNA UDRŽATEĽNOSŤ A ZMENA KLÍMY

HLAVA II – INKLUZÍVNY A UDRŽATELNÝ HOSPODÁRSKY ROZVOJ

HLAVA III – OCEÁNY, MORIA A RYBOLOV

HLAVA IV – BEZPEČNOSŤ, ĽUDSKÉ PRÁVA, DEMOKRACIA A SPRÁVA
VECÍ VEREJNÝCH

HLAVA V – ĽUDSKÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

PRÍLOHY

PRÍLOHA I: PROCESY NÁVRATU A READMISIE

PRÍLOHA II: OPERÁCIE EURÓPSKEJ INVESTIČNEJ BANKY

BELGICKÉ KRÁĽOVSTVO,

BULHARSKÁ REPUBLIKA,

ČESKÁ REPUBLIKA,

DÁNSKE KRÁĽOVSTVO,

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NEMECKO,

ESTÓNSKA REPUBLIKA,

ÍRSKO,

HELÉNSKA REPUBLIKA,

ŠPANIELSKE KRÁĽOVSTVO,

FRANCÚZSKA REPUBLIKA,

CHORVÁTSKA REPUBLIKA,

TALIANSKA REPUBLIKA,

CYPERSKÁ REPUBLIKA,

LOTYŠSKÁ REPUBLIKA,

LITOVSKÁ REPUBLIKA,

LUXEMBURSKÉ VELKVOJVODSTVO,

MAĎARSKO,

MALTSKÁ REPUBLIKA,

HOLANDSKÉ KRÁĽOVSTVO,

RAKÚSKA REPUBLIKA,

POĽSKÁ REPUBLIKA,

PORTUGALSKÁ REPUBLIKA,

RUMUNSKO,

SLOVINSKÁ REPUBLIKA,

SLOVENSKÁ REPUBLIKA,

FÍNSKA REPUBLIKA, A

ŠVÉDSKE KRÁĽOVSTVO,

zmluvné strany Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ďalej len „členské štáty Európskej únie“,

a

EURÓPSKA ÚNIA

ďalej spolu len „zmluvná strana EÚ“

na jednej strane a

ANGOLSKÁ REPUBLIKA,

ANTIGUA A BARBUDA,

BAHAMSKÉ SPOLOČENSTVO,

BARBADOS

BELIZE,

BENINSKÁ REPUBLIKA,

BOTSWANSKÁ REPUBLIKA,

BURKINA FASO,

BURUNDSKÁ REPUBLIKA,

KAPVERDSKÁ REPUBLIKA,

KAMERUNSKÁ REPUBLIKA,

STREDOAFRICKÁ REPUBLIKA,

ČADSKÁ REPUBLIKA,

KOMORSKÝ ZVÄZ,

KONŽSKÁ REPUBLIKA,

COOKOVE OSTROVY,

REPUBLIKA POBREŽIA SLONOVINY

KONŽSKÁ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA,

DŽIBUTSKÁ REPUBLIKA,

DOMINICKÉ SPOLOČENSTVO,

DOMINIKÁNSKA REPUBLIKA,

ERITREJSKÝ ŠTÁT,

ESWATINSKÉ KRÁĽOVSTVO,

ETIÓPSKA FEDERATÍVNA DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA,

FIDŽIJSKÁ REPUBLIKA,

GABONSKÁ REPUBLIKA,

GAMBIJSKÁ REPUBLIKA,

GHANSKÁ REPUBLIKA,

GRENADA,

GUINEJSKÁ REPUBLIKA,

GUINEJSKO-BISSAUSKÁ REPUBLIKA,

GUYANSKÁ KOOPERATÍVNA REPUBLIKA,

HAITSKÁ REPUBLIKA,

JAMAJKA,

KENSKÁ REPUBLIKA,

KIRIBATSKÁ REPUBLIKA,

LESOTHSKÉ KRÁĽOVSTVO,

LIBÉRIJSKÁ REPUBLIKA,

MADAGASKARSKÁ REPUBLIKA,

MALAWIJSKÁ REPUBLIKA,

MALDIVSKÁ REPUBLIKA,

MALIJSKÁ REPUBLIKA,

REPUBLIKA MARSHALLOVÝCH OSTROVOV,

MAURITÁNSKA ISLAMSKÁ REPUBLIKA,

MAURÍCIJSKÁ REPUBLIKA,

MIKRONÉZSKE FEDERATÍVNE ŠTÁTY,

MOZAMBICKÁ REPUBLIKA,

NAMÍBIJSKÁ REPUBLIKA,

NAURUSKÁ REPUBLIKA,

NIGERSKÁ REPUBLIKA,

NIGÉRIJSKÁ FEDERATÍVNA REPUBLIKA,

NIUE,

PALAUŠKÁ REPUBLIKA,

NEZÁVISLÝ ŠTÁT PAPUA-NOVÁ GUINEA,

RWANDSKÁ REPUBLIKA,

FEDERÁCIA SVÄTÉHO KRIŠTOFA A NEVISU,

SVÄTÁ LUCIA,

SVÄTÝ VINCENT A GRENADÍNY,

SAMOJSKÝ NEZÁVISLÝ ŠTÁT,

DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA SVÄTÉHO TOMÁŠA A PRINCOVHO OSTROVA,

SENEGALSKÁ REPUBLIKA,

SEYCHELSKÁ REPUBLIKA,

SIERRALEONSKÁ REPUBLIKA,

ŠALAMÚNOVE OSTROVY,

SOMÁLSKA FEDERATÍVNA REPUBLIKA,

SUDÁNSKA REPUBLIKA,

SURINAMSKÁ REPUBLIKA,

TANZÁNIJSKÁ ZJEDNOTENÁ REPUBLIKA,

VÝCHODOTIMORSKÁ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA,

TOGSKÁ REPUBLIKA,

TONGSKÉ KRÁĽOVSTVO,

REPUBLIKA TRINIDADU A TOBAGA,

TUVALU,

UGANDSKÁ REPUBLIKA,

VANUATSKÁ REPUBLIKA,

ZAMBIJSKÁ REPUBLIKA,

ZIMBABWIANSKA REPUBLIKA,

členovia Organizácie afrických, karibských a tichomorských štátov (OAKTŠ), ďalej len „členovia organizácie OAKTŠ“, na strane druhej,

ďalej spolu len „zmluvné strany“,

SO ZRETELOM NA revidovanú Georgetownskú dohodu, ktorou sa zakladá Organizácia afrických, karibských a tichomorských štátov, na jednej strane a na Zmluvu o Európskej únii, ako aj na Zmluvu o fungovaní Európskej únie na strane druhej;

BERÚC DO ÚVAHY silné väzby a úzke politické, hospodárske a kultúrne putá, ktoré ich spájajú;

OPÄTOVNE POTVRDZUJÚC oddanosť svetovému poriadku založenému na pravidlách, ktorého hlavnou zásadou je multilateralizmus a v ktorom ústrednú úlohu plní Organizácia Spojených národov;

POTVRDZUJÚC svoj záväzok na udržateľný rozvoj v súlade s Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj;

ZDÔRAZŇUJÚC význam pravidelného dialógu o otázkach spoločného záujmu, na všetkých príslušných úrovniach;

OPÄTOVNE POTVRDZUJÚC záväzok posilniť partnerstvo prostredníctvom koordinácie opatrení na medzinárodných fórach, ktoré sú založené na spoločných záujmoch, spoločných hodnotách a vzájomnej úcte, a vedomí si schopnosti formovať globálne výsledky, keď konajú spoločne;

POTVRDZUJÚC svoj záväzok dodržiavať demokratické zásady a ľudské práva stanovené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v ďalších príslušných medzinárodných nástrojoch v oblasti ľudských práv, ako aj zásady právneho štátu a dobrej správy vecí verejných;

PRIPOMÍNAJÚC svoje odhodlanie posilniť mier a bezpečnosť a dodržiavať svoje medzinárodné záväzky týkajúce sa nešírenia zbraní hromadného ničenia, ako aj odhodlanie zabráňovať najzávažnejším trestným činom vyvolávajúcim znepokojenie medzinárodného spoločenstva a trestne ich stíhať;

OPÄTOVNE POTVRDZUJÚC záväzok podporovať multilaterálnu spoluprácu na podporu dosiahnutia udržateľného rozvoja po zohľadnení rôznych úloh, ktoré zohrávajú rozličné zainteresované strany, pričom sa zabezpečí, aby všetky strany pôsobili v rámci právnych noriem;

ZDÔRAZŇUJÚC naliehavosť riešenia globálnych environmentálnych výziev, dôležitosť Parížskej dohody o zmene klímy, nalievajú potrebu vybudovať stabilné a udržateľné nízkouhlíkové hospodárstva a spoločnosti odolné voči zmene klímy a napredovať s cieľom dosiahnuť spoločné ciele v oblasti životného prostredia, zmeny klímy a obnoviteľných zdrojov energie;

UZNÁVAJÚC význam štrukturálnej hospodárskej transformácie pri dosahovaní inkluzívneho a udržateľného hospodárskeho rastu a rozvoja;

PRIPOMÍNAJÚC svoj záväzok týkajúci sa zásad a pravidiel, ktorými sa riadi medzinárodný obchod, najmä však zásad a pravidiel dohodnutých v Svetovej obchodnej organizácii;

PRIPOMÍNAJÚC svoj záväzok týkajúci sa dodržiavania pracovných práv s ohľadom na zásady stanovené v dohovoroch Medzinárodnej organizácie práce;

UZNÁVAJÚC významnú úlohu vedy, technológií, výskumu a inovácií pri zrýchľovaní prechodu na vedomostnú spoločnosť, uľahčeného prostredníctvom používania digitálnych nástrojov v snahe dosiahnuť udržateľný rozvoj;

PRIPOMÍNAJÚC svoj záväzok týkajúci sa podpory ľudského a sociálneho rozvoja, odstraňovania chudoby a boja proti diskriminácii a nerovnosti, aby sa na nikoho nezabudlo;

UZNÁVAJÚC, že demografické zmeny spolu s hospodárskymi, sociálnymi a environmentálnymi zmenami ponúkajú príležitosti a predstavujú výzvy pre udržateľný rozvoj;

PRIPOMÍNAJÚC, že rodová rovnosť a posilnenie postavenia žien a dievčat sú nevyhnutné na zabezpečenie inkluzívneho a udržateľného rozvoja;

UZNÁVAJÚC dôležitosť mladých ľudí pri formovaní budúcnosti a prispievaní k udržateľnému rozvoju;

PRIPOMÍNAJÚC svoj záväzok na podporu partnerstva zameraného na ľudí, ako aj na posilňovanie kontaktov medzi ľuďmi, a to aj prostredníctvom spolupráce a výmen v oblastiach vedy, technológií, inovácií, vzdelávania a kultúry;

PRIPOMÍNAJÚC svoj záväzok týkajúci sa posilňovania spolupráce a vedenia dialógu o migrácii a mobilite;

UZNÁVAJÚC zvýšené riziká spôsobené prírodnými katastrofami, hospodárskymi a ďalšími vonkajšími otrasmi vrátane pandémie;

POTVRDZUJÚC svoju vôľu spolupracovať na podporu regionálnej a kontinentálnej integrácie, najmä s cieľom dosiahnuť ciele stanovené v Agende 2063 Africkej únie a v rámcoch pre spoluprácu a integráciu karibskej a tichomorskej oblasti;

PRIPOMÍNAJÚC zásady súdržnosti politík v záujme rozvoja a účinnosti pomoci, ako aj zásady v rámci akčného programu z Addis Abeby;

SO ZRETEL'OM na Dohodu o partnerstve medzi členmi skupiny afrických, karibských a tichomorských štátov na jednej strane a Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na strane druhej¹ v znení neskorších zmien (ďalej len „dohoda z Cotonou“),

SA DOHODLI TAKTO:

¹ Ú. v. ES L 317, 15.12.2000, s. 3.

ČASŤ I

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

ČLÁNOK 1

Ciele

1. Európska únia a jej členské štáty, ďalej len „zmluvná strana EÚ“ na jednej strane a členovia Organizácie afrických, karibských a tichomorských štátov (OAKTŠ) na strane druhej, ďalej spolu len „zmluvné strany“ sa týmto dohodli na uzavretí tejto dohody, ktorou sa vytvára posilnené politické partnerstvo s cieľom prinášať vzájomne výhodné výsledky v oblasti spoločných alebo prekrývajúcich sa záujmov a v súlade s ich spoločnými hodnotami.
2. Dohoda prispeje k dosahovaniu cieľov udržateľného rozvoja Organizácie Spojených národov (OSN), pričom sa partnerstvo podľa tejto dohody bude riadiť Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj prijatou na samite OSN o udržateľnom rozvoji 25. septembra 2015 (ďalej len „Agenda 2030“) a Parížskou dohodou prijatou podľa rámcového dohovoru OSN o zmene klímy uzavretou v Paríži 12. decembra 2015 (ďalej len „Parížska dohoda“) ako zastrešujúcimi rámcami.
3. Cieľom tejto dohody je:
 - a) podporovať, chrániť a uplatňovať ľudské práva, demokratické zásady, zásady právneho štátu a dobrú správu vecí verejných, pričom sa bude zvláštna pozornosť venovať rodovej rovnosti;

- b) budovať mierumilovné a odolné štáty a spoločnosti, pričom sa bude reagovať na existujúce a vznikajúce hrozby pre mier a bezpečnosť;
- c) podporovať ľudský a sociálny rozvoj, a najmä odstrániť chudobu a riešiť problém nerovností, čím sa zabezpečí, že každý bude môcť prežiť dôstojný život a že sa na nikoho nezabudne, pričom sa zvláštna pozornosť bude venovať skupine žien a dievčat;
- d) mobilizovať investície, podporovať obchod a rozvoj súkromného sektora s cieľom dosiahnuť udržateľný a inkluzívny rast a vytvárať dôstojné pracovné miesta pre všetkých;
- e) bojovať proti zmene klímy, chrániť životné prostredie a zabezpečiť udržateľný manažment prírodných zdrojov a
- f) vykonávať komplexný a vyvážený prístup k migrácii s cieľom využiť prínosy bezpečnej, legálnej a regulárnej migrácie a mobility, zastaviť neregulárnu migráciu a riešiť jej základné príčiny, a to pri plnom dodržiavaní medzinárodného práva a v súlade s príslušnými právomocami zmluvných strán.

4. Partnerský dialóg a opatrenia prispôbené osobitostiam zmluvných strán predstavujú hlavné nástroje na dosiahnutie cieľov tejto dohody.

5. Touto dohodou sa uľahčí prijatie spoločných stanovísk zmluvnými stranami na svetovej scéne a zároveň sa posilnia partnerstvá na podporu multilateralizmu a medzinárodného poriadku založeného na pravidlách, a to s cieľom dosiahnuť pokrok na globálnej úrovni.

ČLÁNOK 2

Zásady

1. Zmluvné strany v duchu spoločnej zodpovednosti, solidarity, vzájomnosti, vzájomnej úcty a zodpovednosti presadzujú ciele tejto dohody.
2. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj záväzok rozvíjať priateľské vzťahy medzi národmi, ktoré sú založené na dodržiavaní zásady zvrhovanej rovnosti všetkých štátov, a zaväzujú sa zdržať sa hrozby alebo použitia sily proti územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti ktoréhokoľvek štátu alebo akýmkoľvek iným spôsobom nezlučiteľným s Chartou Organizácie Spojených národov (ďalej len „Charta OSN“).
3. Zmluvné strany sa dohodli na vykonávaní každého regionálneho protokolu v súlade so všeobecnými zásadami dohodnutými vo všeobecnej časti, pričom zohľadnia osobitosti regiónov. Okrem toho sa dohodli na tom, že vzhľadom na rôzne výzvy, ktorým čelia najmenej rozvinuté krajiny, vnútrozemské štáty, malé ostrovné rozvojové štáty a nízko položené pobrežné štáty, prispôsobia svoje opatrenia rôznym potrebám týchto krajín.
4. Zmluvné strany prijímajú rozhodnutia a vykonávajú opatrenia na najvhodnejšej domácej, regionálnej alebo viacnárodnej úrovni.
5. Zmluvné strany systematicky podporujú rodové hľadisko a zabezpečia, aby sa rodová rovnosť začlenila do všetkých politík.

6. Zmluvné strany presadzujú integrovaný prístup k ich spolupráci, ktorý zahŕňa politické, hospodárske, sociálne, environmentálne a kultúrne prvky.
7. Zmluvné strany zintenzívnia úsilie o presadzovanie regionálnej integrácie a spolupráce s cieľom čo najlepšie riadiť bezpečnostné hrozby, využívať hospodárske výhody globalizácie a podľa potreby riešiť problémy a príležitosti nadnárodného charakteru.
8. Zmluvné strany podporujú multilaterálny prístup na umožnenie aktívneho zapojenia širokého okruhu subjektov do procesov partnerského dialógu a spolupráce vrátane parlamentov, miestnych orgánov, občianskej spoločnosti a súkromného sektora.
9. S cieľom účinnejšie a efektívnejšie plniť ciele partnerstva podľa tejto dohody by mali presadzovať spoluprácu v rámci formálnych a ad hoc regionálnych formátov. Zmluvné strany sa takisto môžu dohodnúť na ustanoveniach a pružných postupoch, ktoré zainteresovaným stranám umožnia prehĺbovať dialóg a spoluprácu, pokiaľ ide o konkrétne tematické a medziregionálne otázky.

ČLÁNOK 3

Partnerský dialóg

1. Zmluvné strany sa v záujme účinného vykonávania tejto dohody zúčastňujú na pravidelnom, vyváženom, komplexnom a hlbokom partnerskom dialógu o všetkých oblastiach tejto dohody, ktorý vedie k záväzkom a prípadne k opatreniam na oboch stranách.

2. Zmluvné strany sa dohodli, že cieľom partnerského dialógu je výmena informácií, zveľaďovanie vzájomného porozumenia a uľahčovanie určovania dohodnutých priorít a spoločnej agendy na vnútroštátnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni. Zmluvné strany spolupracujú a koordinujú svoje činnosti v súvislosti so záležitosťami spoločného záujmu a nových výziev na medzinárodnej úrovni.
3. Zmluvné strany sa dohodli, že partnerský dialóg sa povedie flexibilným spôsobom prispôbeným podľa potreby, v pravidelných intervaloch, vo vhodnom formáte a na najvhodnejšej domácej, regionálnej alebo viacnárodnej úrovni a v plnej miere sa v ňom využijú všetky možné kanály vrátane kanálov na regionálnej a medzinárodnej úrovni. Zmluvné strany súhlasia s monitorovaním a hodnotením účinnosti partnerského dialógu a podľa potreby prispôbia jeho rozsah.
4. Zmluvné strany sa dohodli na riadnom informovaní parlamentov a v náležitých prípadoch aj zástupcov organizácií občianskej spoločnosti a súkromného sektora, konzultáciách s nimi a vytvorení možností na ich zapojenie sa do partnerského dialógu. K tomuto partnerskému dialógu sa podľa potreby pridružia regionálne a kontinentálne organizácie.

ČLÁNOK 4

Súdržnosť politik

1. Zmluvné strany sa v záujme dosiahnutia cieľov tejto dohody usilujú o súdržnosť politik na vnútroštátnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni prostredníctvom cieleného, strategického a partnersky orientovaného prístupu.

2. Zmluvné strany jednotlivito a aj spoločne podporujú synergie medzi politikami s cieľom predchádzať prípadným negatívnym vplyvom ich politik na ďalšie zmluvné strany alebo tieto vplyvy minimalizovať. Zmluvné strany sa zaväzujú, že ďalšie zmluvné strany informujú o iniciatívach a opatreniach, ktoré môžu mať na ďalšie zmluvné strany výrazný vplyv, a v relevantných prípadoch s nimi o týchto iniciatívach a opatreniach konzultujú.
3. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj záväzok týkajúci sa súdržnosti politik v záujme rozvoja ako kľúčového prvku na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja.

ČLÁNOK 5

Aktéri

1. Zmluvné strany uznávajú, že vlády zohrávajú v rámci partnerstva ústrednú úlohu, pretože vo svojich krajinách vymedzujú a vykonávajú priority a stratégie. Zmluvné strany uznávajú kľúčovú úlohu parlamentov pri formulovaní a prijímaní právnych predpisov, schvaľovaní rozpočtov a vo vedení vlád k prevzatiu zodpovednosti. Zmluvné strany uznávajú úlohu a prínos miestnych orgánov, pokiaľ ide o posilňovanie demokratickej zodpovednosti a doplnenie vládnych opatrení.
2. Zmluvné strany uznávajú významnú úlohu subregionálnych, regionálnych, kontinentálnych a medzikontinentálnych organizácií pri dosahovaní cieľov tejto dohody, predovšetkým organizácií v rámci regionálnych protokolov.

3. Zmluvné strany uznávajú významnú úlohu a prínos zainteresovaných strán vo všetkých ich formách a národných charakteristikách, najmä úlohu a prínos občianskej spoločnosti, hospodárskych a sociálnych partnerov vrátane odborových organizácií, ako aj súkromného sektora, a dohodli sa, že budú podporovať a posilňovať ich účinnú účasť s cieľom rozvíjať politické postupy, ktoré budú viac inkluzívne a budú zahŕňať viac zainteresovaných strán. Zmluvné strany na tieto účely zabezpečia, aby všetky tieto zainteresované strany boli v relevantných prípadoch informované o stratégiách a sektorových politikách, aby sa s nimi o týchto otázkach konzultovalo, aby prispievali do širokého procesu dialógu, aby dosiahli posilnenie kapacít v kritických oblastiach a aby sa zúčastňovali na vykonávaní programov spolupráce v oblastiach, ktoré sa ich týkajú. Takáto účasť na programoch spolupráce je založená na rozsahu, v ktorom sa venujú potrebám obyvateľstva a na ich špecifických právomociach, pričom majú zodpovedné a transparentné štruktúry riadenia.

ČLÁNOK 6

Štruktúra

1. Táto dohoda pozostáva zo všeobecnej časti (časti I až VI), troch regionálnych protokolov (ďalej len „regionálne protokoly“) a príloh.
2. Všeobecná časť a prílohy sú právne záväzné pre zmluvné strany.

3. Regionálne protokoly sú právne záväzné pre zmluvnú stranu EÚ a pre afrických, karibských a tichomorských členov organizácie OAKTŠ. Žiadne ustanovenie v regionálnych protokoloch ani ich výklad a vykonávanie nemá vplyv na ustanovenia všeobecnej časti a rozhodnutia Rady ministrov OAKTŠ – EÚ ani sa od nich nemôžu odchýliť.

ČLÁNOK 7

Prierezové témy

1. Zmluvné strany sa dohodli, že v záujme vykonávania informovaných opatrení vo všetkých oblastiach spolupráce sa musia systematicky zohľadňovať tieto prierezové témy: ľudské práva, demokracia, rodová rovnosť, mier a bezpečnosť, ochrana životného prostredia, boj proti zmene klímy, kultúra a mladí ľudia.
2. Zmluvné strany spolupracujú na podpore budovania kapacít s cieľom účinne riešiť problémy a dosahovať ciele stanovené v tejto dohode. Ich cieľom je podporovať posilnenie postavenia inštitúcií, výmenu najlepších postupov a uľahčovať prenos a výmenu vedomostí.
3. Zmluvné strany sa dohodli, že posilnia odolnosť krajín, spoločenstiev a jednotlivcov, a predovšetkým zraniteľného obyvateľstva, v prípade, že budú musieť čeliť environmentálnym problémom a problémom súvisiacim so zmenou klímy, hospodárskym otrasom, konfliktom a politickým krízam, ako aj epidémiám a pandémiám.

ČASŤ II

STRATEGICKÉ PRIORITY

HLAVA I

ĽUDSKÉ PRÁVA, DEMOKRACIA A SPRÁVA VECÍ VEREJNÝCH V SPOLOČNOSTIACH ZAMERANÝCH NA ĽUDÍ A ZALOŽENÝCH NA PRÁVACH

ČLÁNOK 8

Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoje odhodlanie podporovať, chrániť a uplatňovať ľudské práva, základné slobody a demokratické zásady, ako aj posilňovať právny štát a dobrú správu vecí verejných v súlade s Chartou OSN, Všeobecnou deklaráciou ľudských práv a medzinárodným právom, predovšetkým s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv a v relevantných prípadoch s medzinárodným humanitárnym právom.

Zmluvné strany podporujú politiky zamerané na ľudí a založené na právach, ktoré zahŕňajú všetky ľudské práva a zabezpečujú rovnaký prístup k príležitostiam pre všetkých členov spoločnosti smerujúce k udržateľnému rozvoju zameranému na človeka. Zmluvné strany uznávajú, že rešpektovanie demokracie, ľudských práv, základných slobôd, zásad právneho štátu a dobrej správy vecí verejných je neoddeliteľnou súčasťou udržateľného rozvoja.

ČLÁNOK 9

Ľudské práva, demokracia a právny štát

1. Zmluvné strany uznávajú, že ľudské práva sú univerzálne, nedeliteľné, vzájomne závislé a prepojené, podporujú, chránia a uplatňujú všetky ľudské práva bez ohľadu na to, či ide o občianske, politické, hospodárske, sociálne alebo kultúrne práva. Zmluvné strany chránia a zabezpečujú plné a rovnaké užívanie všetkých základných slobôd, napríklad slobody presvedčenia a prejavu, slobody zhromažďovania a združovania a slobody myslenia, náboženského vyznania a viery.
2. Zmluvné strany sa zaviažu, že budú podporovať všeobecné rešpektovanie a dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd pre všetkých, bez diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu vrátane z dôvodu pohlavia, etnického alebo sociálneho pôvodu, náboženstva alebo viery, politického či iného presvedčenia, zdravotného postihnutia, veku alebo iného stavu. Zmluvné strany sa zaväzujú, že budú bojovať proti všetkým formám rasizmu, rasovej diskriminácie, xenofóbie a s tým súvisiacej neznášanlivosti, ako aj proti všetkým formám násilia a diskriminácie vrátane všetkých prípadov šírenia nenávisťi. Zmluvné strany sa zaväzujú uznávať a presadzovať práva pôvodného obyvateľstva, ako je stanové v Deklarácii OSN o právach pôvodného obyvateľstva (UNDRIP).
3. Zmluvné strany vedú partnerský dialóg na dvojstrannej úrovni o otázke trestu smrti. V prípade, že je trest smrti stanovený vo vnútroštátnych právnych predpisoch a naďalej sa uplatňuje, sa zmluvné strany zaväzujú dodržiavať riadny proces a medzinárodne dohodnuté minimálne normy.

4. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú, že všeobecne uznávané demokratické zásady, ktoré sú oporou organizácie štátu, zabezpečujú legitímnosť jeho autority, legálnosť jeho krokov odrážajúcich sa v ústavnom, legislatívnom a regulačnom systéme a existenciu mechanizmov účasti riadenia vecí verejných. Zmluvné strany chránia a posilňujú uplatňovanie týchto zásad zabezpečením inkluzívnych, transparentných a dôveryhodných volieb s náležitým rešpektovaním suverenity, ako aj umožnením a podporou participatívnych rozhodovacích procesov. Zmluvné strany podporujú dodržiavanie najlepších volebných postupov a spoluprácu medzi zmluvnými stranami prípadne vrátane pozorovania volieb v rámci zmluvnej strany EÚ a členov organizácie OAKTŠ.

5. Zmluvné strany aktívne podporujú upevňovanie právneho štátu na vnútroštátnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni, pričom uznávajú jeho rozhodujúci význam pre ochranu ľudských práv a pre účinné fungovanie demokratických inštitúcií. Zahŕňa to zabezpečenie existencie nezávislého, nestranného a dobre fungujúceho justičného systému, rovnosti pre zákonom, práva na spravodlivý a riadny proces a prístupu k účinným mechanizmom právnych prostriedkov nápravy.

6. Zmluvné strany uznávajú právo na rozvoj založené na nedeliteľnosti, vzájomnej závislosti, univerzálnosti a neodcudziteľnosti všetkých ľudských práv, podľa ktorých každý človek a všetci ľudia majú právo zúčastňovať sa na hospodárskom, sociálnom, kultúrnom a politickom rozvoji, prispievať k nemu a využívať tento rozvoj, v rámci ktorého sa môžu v plnej miere uplatňovať všetky ľudské práva a základné slobody. Zmluvné strany podporujú opatrenia na posilňovanie práva na rozvoj a okrem iného zabezpečia rovnosť príležitostí pre všetkých na prístup k základným zdrojom a službám a ich využívanie, ako sú vzdelávanie, zdravotná starostlivosť, potraviny, ubytovanie, zamestnanie a spravodlivé rozdelenie príjmov.

7. Zmluvné strany sa dohodli, že dodržiavanie ľudských práv, demokratických zásad a zásad právneho štátu predstavuje základ ich domácich a medzinárodných politik a tvorí zásadný prvok tejto dohody.

ČLÁNOK 10

Rodová rovnosť

1. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj pevný záväzok dosiahnuť rodovú rovnosť, úplné uplatňovanie všetkých ľudských práv každým jednotlivcom ako aj posilnenie postavenia všetkých osôb ako hnaciu silu udržateľného rozvoja. Zmluvné strany sa zaväzujú zahrnúť zásadu rodovej rovnosti do národných ústav alebo ďalších relevantných právnych predpisov.
2. Zmluvné strany uznávajú, že rodová nerovnosť pripravuje ženy o ich základné ľudské práva a príležitosti. Zmluvné strany prijímú a posilnia vykonateľné právne predpisy, právne rámce a stabilné politiky, programy a mechanizmy s cieľom zabezpečiť rovnaký prístup, rovnaké príležitosti, rovnakú kontrolu, plnú a rovnakú účasť žien a dievčat vo všetkých oblastiach života, a to za rovnakých podmienok, ako majú muži a chlapci.

3. Zmluvné strany sa konkrétne zamerajú na zlepšovanie prístupu žien a v relevantných prípadoch aj dievčat k všetkým zdrojom, ktoré počas svojho života potrebujú na úplné využitie svojich možností a na plný výkon svojich ľudských práv a základných slobôd, napríklad pokiaľ ide o kvalitu vzdelávania, zdravotnú starostlivosť, pracovné príležitosti, prístup k hospodárskym zdrojom a kontrolu nad nimi, politické rozhodovanie, štruktúry riadenia a súkromné podnikanie, pričom zvláštna pozornosť sa venuje zraniteľným ženám. Zmluvné strany podporujú plné a účinné zapojenie, ako aj rovnaké príležitosti žien v oblasti vedenia na všetkých úrovniach rozhodovania v politickom, hospodárskom a verejnom živote.

4. Zmluvné strany sa zaväzujú zabráňovať a predchádzať všetkým formám sexuálne a rodovo motivovaného násilia a diskriminácie vo verejnej a súkromnej oblasti vrátane nezákonného obchodu s ľuďmi a sexuálneho vykorisťovania a zneužívania a trestne ich stíhať. Zmluvné strany prijímú všetky opatrenia potrebné na boj proti hlboko zakoreneným rodovým predsudkom a na odstránenie všetkých škodlivých tradičných praktík, ako sú detské, skoré a nútené manželstvá a mrzačenie ženských pohlavných orgánov.

ČLÁNOK 11

Inkluzívne a pluralitné spoločnosti

1. Zmluvné strany sa zaviazali zabezpečiť rovnaké príležitosti pre všetkých členov spoločnosti vo všetkých oblastiach života. Zmluvné strany sa zaviazali zabrániť, zakázať a odstrániť diskriminačné praktiky a prijať účinné opatrenia s cieľom zabezpečiť plné a rovnaké využívanie všetkých ľudských práv.

2. Zmluvné strany chránia a podporujú slobodu prejavu, slobodu presvedčenia, slobodu zhromažďovania, ako aj nezávislosť médií a pluralizmus ako piliere demokracie a konštatujú, že nepredstavujú len ľudské práva, ale aj predpoklad demokracie, rozvoja a dialógu.
3. Zmluvné strany podporujú rozvoj inkluzívnych a pluralitných spoločností vrátane demokracie viacerých strán. Zmluvné strany podporujú kľúčovú úlohu účinných, transparentných a zodpovedných národných a miestnych zhromaždení a politických strán. Zmluvné strany takisto podporujú aktívne a skutočné zapojenie všetkých zainteresovaných strán a občanov vrátane žien a mladých ľudí do kladných, inkluzívnych, participatívnych a reprezentatívnych politických procesov a do rozhodovania na všetkých úrovniach.
4. Zmluvné strany chránia a rozširujú priestor priaznivý pre aktívnu, organizovanú, transparentnú občiansku spoločnosť, uznávajú jej úlohu pri podpore a monitorovaní demokracie, ľudských práv, základných slobôd, sociálnej spravodlivosti a inklúzie, jej úlohu obhajcu držiteľov práv a zásad právneho štátu, čím podporuje domácu transparentnosť a zodpovednosť.
5. Zmluvné strany, uznávajúc, že internet ponúka platformu na výmenu vedomostí a myšlienok, usilujú sa o úplné využitie potenciálu digitálnych riešení s cieľom podporovať rovnaký verejný prístup k informáciám na všetkých úrovniach a k participatívnejmu rozhodovaniu, ako aj zlepšovať digitálne kompetencie a zároveň riešiť riziká zneužívania a podporovať otvorené postoje a rešpektovanie rozmanitosti.

ČLÁNOK 12

Dobrá správa vecí verejných

1. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú, že dobrá správa vecí verejných spočíva na transparentných, zodpovedných a participatívnych vládach, ako aj na primeraných mechanizmoch dohľadu. Zmluvné strany sa dohodli, že dobrá správa vecí verejných je kľúčová vo vzťahu k všetkým ľudským právam, demokratickým zásadám a zásade právneho štátu. Zmluvné strany sa zaväzujú poskytovať všeobecný prístup k verejným službám bez akejkoľvek formy diskriminácie. Zmluvné strany sa ďalej zaväzujú dodržiavať transparentnosť a zodpovednosť ako neoddeliteľné prvky dobrej správy vecí verejných a budovania inštitúcií.

2. Zmluvné strany sa zaväzujú k transparentnému a zodpovednému manažmentu ľudských, prírodných, hospodárskych a finančných zdrojov na účely spravodlivého využívania výhod a udržateľného rozvoja.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú vytvoriť priaznivé prostredie pre rozmach transparentnosti a zodpovednosti vo verejnej správe vrátane zvyšovania integrity a nezávislosti správnych inštitúcií. Zmluvné strany vytvárajú a uplatňujú systémy správneho riadenia verejných financií, ktoré sú zlučiteľné so základnými zásadami účinnosti, transparentnosti a zodpovednosti, s cieľom chrániť verejné financie a zlepšovať poskytovanie verejných služieb prostredníctvom odstraňovania administratívnych slabín a riešením regulačných nedostatkov.

4. Zmluvné strany zabezpečujú transparentnosť a zodpovednosť v oblasti verejného financovania vrátane finančnej pomoci a v oblasti poskytovania verejných služieb. Zmluvné strany zlepšujú výber príjmov a bojujú proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, ako aj proti nezákonným finančným tokom. Zmluvné strany sa dohodli, že budú spolupracovať v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a budú sa včas zapájať do partnerského dialógu na dvojstrannej a medzinárodnej úrovni o otázkach súvisiacich s bojom proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

5. Zmluvné strany bojujú proti všetkým formám korupcie na všetkých úrovniach, pričom vypracovávajú a vykonávajú alebo zachovávajú účinné, koordinované politiky v oblasti boja proti korupcii, v ktorých sa zohľadňujú zásady právneho štátu, dobrého riadenia verejných záležitostí a hospodárenia s verejným majetkom, integrita, transparentnosť a zodpovednosť. Zmluvné strany prijímú legislatívne alebo iné opatrenia s cieľom predchádzať úplatkárstvu a sprenevere, zneužitiu verejných financií alebo inému zneužitiu zdrojov verejnými činiteľmi vo svoj priamy alebo nepriamy prospech a trestne stíhať tieto činy, ako aj vymáhať a prinavracieť majetok získaný prostredníctvom korupcie.

6. Zmluvné strany uznávajú zásady dobrej správy v daňových záležitostiach vrátane globálnych noriem v oblasti transparentnosti a výmeny informácií, spravodlivého zdaňovania, ako aj minimálnych noriem v boji proti narúšaniu základu dane a presunu ziskov (BEPS), pričom sa zaväzujú, že tieto zásady budú uplatňovať. Zmluvné strany presadzujú dobrú správu v daňových záležitostiach, zlepšujú medzinárodnú spoluprácu v oblasti daní a uľahčujú výber daňových príjmov. Zmluvné strany spolupracujú pri zvyšovaní kapacít potrebných na zabezpečenie súladu s týmito zásadami a normami a využívajú výhody zdravého finančného sektora založeného na pravidlách. Zmluvné strany sa dohodli na zapojení sa do partnerského dialógu na dvojstrannej a medzinárodnej úrovni o daňových záležitostiach.

7. Zmluvné strany sa dohodli, že dobrá správa vecí verejných predstavuje základ ich domácich a medzinárodných politík a tvorí podstatný prvok tejto dohody. Súhlasia takisto s tým, že vážne prípady korupcie vrátane skutkov úplatkárstva vedúceho k takejto korupcii predstavujú porušenie tohto prvku.

ČLÁNOK 13

Verejná správa

Zmluvné strany, uznávajúc význam dobre zaistených, efektívnych a účinných systémov a postupov verejných služieb so silnou základňou ľudských zdrojov, zaväzujú sa podporovať spoluprácu v tejto oblasti. Dohodli sa takisto na spolupráci s cieľom modernizovať svoju verejnú správu a rozvíjať zodpovednú, efektívnu, transparentnú a profesionálnu verejnú službu. Z tohto hľadiska je cieľom ich úsilia okrem iného zlepšiť organizačnú efektivitu, zvýšiť účinnosť inštitúcií pri poskytovaní služieb, zrýchliť zavádzanie elektronickej správy vecí verejných a digitálnych služieb a digitalizáciu verejných registrov, ako aj posilniť procesy decentralizácie v súlade s vnútroštátnymi hospodárskymi a sociálno-rozvojovými stratégiami.

ČLÁNOK 14

Štatistika

1. Zmluvné strany, uznávajúc, že štatistické údaje sú kľúčové na dosiahnutie udržateľného rozvoja, vytvoria a posilnia vlastné štatistické systémy vrátane zberu, spracovania, kontroly kvality a šírenia štatistických údajov s cieľom prispievať k dlhodobému cieľu kvalitných, medzinárodne porovnateľných, prístupných, včasných a spoľahlivých roztriedených údajov, ktoré majú kľúčový význam ako zdroj informácií pre rozhodovanie na podporu ich vlastných priorít v oblasti sociálneho a hospodárskeho rozvoja, ako aj s cieľom podporovať a monitorovať pokrok.
2. Zmluvné strany sa zaväzujú, že zvýšia štatistickú gramotnosť a podporia používanie údajov pri rozhodovaní prostredníctvom zapojenia používateľov vo vládných orgánoch aj mimo nich a prostredníctvom využívania nových technológií a zdrojov údajov. Zmluvné strany spolupracujú v oblasti používania technológií na zber a ochranu údajov a podporujú šírenie porovnateľných štatistických údajov na vnútroštátnej a regionálnej úrovni.
3. Zmluvné strany zabezpečia profesionálnu nezávislosť štatistických úradov.

ČLÁNOK 15

Osobné údaje

1. Zmluvné strany uznávajú svoj spoločný záujem chrániť právo každého jednotlivca na súkromie v súvislosti so spracúvaním osobných údajov, ako aj význam zachovávania spoľahlivých režimov ochrany údajov a zabezpečenia ich účinného presadzovania. Okrem iného zmluvné strany zabezpečia, aby sa osobné údaje spracúvali spravodlivo a transparentne, zbierali sa na jasné, konkrétne a oprávnené účely a nespracúvali sa spôsobom, ktorý je nezlučiteľný s týmito účelmi.

Na účely tohto článku je „spracúvanie“ operácia alebo súbor operácií s osobnými údajmi alebo súbormi osobných údajov, napríklad získavanie, zaznamenávanie, usporadúvanie, štruktúrovanie, uchovávanie, prepracúvanie alebo zmena, vyhľadávanie, prehliadanie, využívanie, poskytovanie prenosom, šírením alebo poskytovaním iným spôsobom, preskupovanie alebo kombinovanie, obmedzenie, vymazanie alebo likvidácia, bez ohľadu na to, či sa vykonávajú automatizovanými alebo neautomatizovanými prostriedkami.

2. Zmluvné strany zabezpečia vysokú úroveň ochrany osobných údajov každého jednotlivca v súlade s existujúcimi mnohostrannými normami a medzinárodnými právnymi nástrojmi a postupmi. Na tento účel zmluvné strany vytvoria primerané právne a regulačné režimy a politiky, ako aj zodpovedajúce administratívne kapacity na ich vykonávanie vrátane nezávislých dozorných orgánov.

HLAVA II

MIER A BEZPEČNOSŤ

ČLÁNOK 16

Zmluvné strany uznávajú, že mier, stabilita a bezpečnosť vrátane ľudskej bezpečnosti a odolnosti sú nevyhnutné pre udržateľný rozvoj a prosperitu. Bez mieru a bezpečnosti nemožno dosiahnuť udržateľný rozvoj a bez inkluzívneho rozvoja nemožno dosiahnuť udržateľný mier a bezpečnosť. Zmluvné strany vykonávajú komplexný a integrovaný prístup ku konfliktom a krízam vrátane nestabilných situácií, k boju proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a k riešeniu všetkých závažných trestných činov vyvolávajúcich znepokojenie medzinárodného spoločenstva. Zmluvné strany sa zaoberajú riešením nových alebo zvyšujúcich sa bezpečnostných hrozieb vrátane terorizmu a jeho financovania, násilného extrémizmu, organizovanej trestnej činnosti, šírenia zbraní hromadného ničenia, pirátstva a obchodovania s ľuďmi, drogami, so zbraňami a s ďalším nelegálnym tovarom, ako aj počítačovej kriminality a ohrozenia kybernetickej bezpečnosti.

ČLÁNOK 17

Konflikty a krízy

1. Zmluvné strany uplatňujú integrovaný prístup ku konfliktom a krízam vrátane ich predchádzania, sprostredkovávania mieru, riešenia konfliktov a úsilia o zmierenie po ich skončení, ako aj krízového riadenia, udržiavania a podpory mieru. Zmluvné strany podporujú spravodlivosť v prechodnom období prostredníctvom špecifických opatrení na podporu pravdy, spravodlivosti, nápravy škôd a záruk neopakovania. Zmluvné strany prispievajú k budovaniu inštitúcií a štátu, ako aj k ľudskej bezpečnosti s osobitým dôrazom na nestabilné situácie.
2. Zmluvné strany spolupracujú pri celkovom predchádzaní a riešení základných príčin konfliktu a nestability. Osobitnú pozornosť venujú účinnému hospodáreniu s prírodnými zdrojmi, najmä v súvislosti so surovinami tak, aby to bolo prínosné pre spoločnosť ako celok, a zabezpečia, aby ich nezákonné využívanie a obchodovanie s nimi neprispievalo k vzniku a pretrvávaniu konfliktov.
3. Zmluvné strany uznávajú význam vzájomne úctivého dialógu a konzultácií ako prostriedkov na riešenie konfliktov so zapojením miestnych orgánov a spoločenstiev, ako aj organizácií občianskej spoločnosti. V tomto kontexte konajú v úzkej spolupráci s kontinentálnymi a regionálnymi organizáciami.

4. Zmluvné strany v koordinácii prijímajú všetky vhodné kroky, aby zabránili intenzifikácii násilia, obmedzili jeho územné rozšírenie a uľahčili mierové riešenie sporov. Zvláštnu pozornosť venujú zabezpečeniu takého využitia finančných zdrojov, ktoré je v súlade so zásadami a cieľmi tejto dohody, a zabráneniu odklonu finančných prostriedkov na vojnové účely. Zmluvné strany takisto prijímajú opatrenia na predchádzanie žoldnierskym činnostiam, riešenie problému detských vojakov a usilujú sa o stanovenie zodpovedných limitov vojenských výdavkov.
5. Zmluvné strany v situáciách po skončení konfliktu prijímajú všetky vhodné opatrenia na stabilizáciu situácie počas prechodného obdobia, aby sa uľahčil návrat k nenásilnej, stabilnej a demokratickej situácii. Môže to zahŕňať podporu odzbrojenia a demobilizácie, ako aj návratu a udržateľného opätovného začlenenia bývalých bojovníkov do spoločnosti. Zmluvné strany zabezpečia vytvorenie nevyhnutných prepojení medzi núdzovými opatreniami, rehabilitáciou a dlhodobými rozvojovými cieľmi.
6. Zmluvné strany podporujú účinné zapojenie všetkých občanov vrátane žien a mladých ľudí do procesu upevňovania mieru, predchádzania konfliktom, sprostredkovania mieru, riešenia konfliktu a humanitárnej reakcie, ako aj do krízového riadenia, udržiavania a podpory mieru. Zmluvné strany považujú za dôležité riešenie situácie žien a dievčat, ktoré sú obeťami rodovo motivovaného násilia počas konfliktov, ako aj riešenie výrazného problému trestných činov a násilia proti zraniteľným osobám a osobám so zdravotným postihnutím.

ČLÁNOK 18

Nešírenie zbraní hromadného ničenia

1. Zmluvné strany uznávajú, že šírenie zbraní hromadného ničenia a ich nosičov štátnym aj neštátnym subjektom predstavuje jednu z najväčších hrozieb pre medzinárodnú stabilitu a bezpečnosť. Zmluvné strany sa preto zaväzujú spolupracovať a prispievať k boju proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a ich nosičov dôsledným plnením existujúcich záväzkov, ktoré im vyplývajú z medzinárodných zmlúv a dohôd o odzbrojení a nešírení zbraní hromadného ničenia, ako aj z ďalších príslušných medzinárodných záväzkov, a ich vnútroštátnou implementáciou. Zmluvné strany sa dohodli, že toto ustanovenie predstavuje zásadný prvok tejto dohody.
2. Zmluvné strany sa ďalej dohodli na spolupráci v oblasti boja proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a ich nosičov: po prvé, prostredníctvom prijatia krokov na podpísanie, ratifikáciu alebo pristúpenie a úplnú implementáciu a dodržiavanie všetkých príslušných medzinárodných nástrojov; po druhé, vytvorením a prevádzkovaním účinného systému kontrol vývozu, kontrol vývozu a tranzitu tovaru súvisiaceho so zbraňami hromadného ničenia vrátane kontrol konečného použitia technológií s dvojakým použitím v súvislosti so zbraňami hromadného ničenia, ktorý obsahuje účinné sankcie za porušenia kontrol vývozu; a po tretie, prostredníctvom spolupráce v rámci mnohostranných fór a režimov kontroly vývozu.
3. Zmluvné strany sa dohodli, že nadviažu pravidelný partnerský dialóg, ktorým sa doplní a upevní ich spolupráca v boji proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a ich nosičov.

4. Zmluvné strany s ohľadom na skutočnosť, že chemické, biologické, rádiologické a jadrové riziká môžu mať veľmi nepriaznivý vplyv na spoločnosti, a uznávajú, že môžu pochádzať z trestnej činnosti vrátane nezákonného šírenia, obchodu, terorizmu, ako aj z nehôd alebo z prírodných nebezpečenstiev, ako sú pandémie, zaväzujú sa spolupracovať s cieľom posilňovať inštitucionálne kapacity na zmiernenie týchto rizík.

ČLÁNOK 19

Závažné trestné činy vyvolávajúce znepokojenie medzinárodného spoločenstva

1. Zmluvné strany sa dohodli na spoločnom postupe s cieľom predchádzať genocíde, zločinom proti ľudskosti a vojnovým zločinom použitím primeraných dvojstranných a mnohostranných rámcov v súlade so zásadou zodpovednosti za ochranu.
2. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú, že najzávažnejšie trestné činy vyvolávajúce znepokojenie medzinárodného spoločenstva ako celok nesmú zostať nepotrestané, zabezpečia ich spravodlivé a účinné vyšetrovanie a trestné stíhanie prijatím opatrení na vnútroštátnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni, a to podľa potreby.
3. Zmluvné strany považujú zriadenie a účinné fungovanie Medzinárodného trestného súdu za dôležitý krok vpred pre medzinárodný mier a spravodlivosť. Zmluvné strany opätovne vyzdvihujú svoj záväzok plne spolupracovať s vnútroštátnymi, regionálnymi a medzinárodnými mechanizmami trestnej justície vrátane Medzinárodného trestného súdu v súlade so zásadou komplementárnosti. Zmluvné strany sa vyzývajú, aby ratifikovali a uplatňovali Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu a súvisiace nástroje a aby ďalej zvyšovali účinnosť Medzinárodného trestného súdu. Úsilie sa vynaloží na posilnenie mechanizmov trestnej justície na všetkých úrovniach.

ČLÁNOK 20

Terorizmus a násilný extrémizmus

1. Zmluvné strany znova opakujú, že rozhodne odsudzujú všetky činy terorizmu, násilného extrémizmu a radikalizácie, a zaväzujú sa bojovať proti týmto činom prostredníctvom medzinárodnej spolupráce v súlade s Chartou OSN a medzinárodným právom, príslušnými dohovormi a listinami. Zmluvné strany, uznávajúc, že boj proti terorizmu a všetkým jeho formám a prejavom predstavuje spoločnú prioritu, spolupracujú na všetkých úrovniach s cieľom predchádzať terorizmu, násilnému extrémizmu a radikalizácii a bojujú proti nim. Zmluvné strany, uznávajúc význam riešenia všetkých faktorov, ktoré prispievajú k násilnému extrémizmu vo všetkých jeho formách, vrátane náboženskej neznášanlivosti, nenávisťného prejavu, xenofóbie, rasizmu, ako aj iných foriem neznášanlivosti, sa zaviazali, že sa postavia proti násilnému extrémizmu a podporia prostredie náboženskej znášanlivosti a dialóg medzi náboženstvami.
2. Zmluvné strany sa dohodli, že je nevyhnutné, aby sa boj proti terorizmu vykonával pri plnom rešpektovaní zásady právneho štátu a v plnom súlade s medzinárodným právom, a to vrátane medzinárodného práva v oblasti ľudských práv, medzinárodného utečeneckého práva a medzinárodného humanitárneho práva, ako aj so zásadami Charty OSN, relevantnými vyhláseniami a rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN a príslušnými medzinárodnými listinami v oblasti boja proti terorizmu.
3. Zmluvné strany spolupracujú pri ochrane kritickej infraštruktúry, riešení výziev súvisiacich s terorizmom, ktoré majú vplyv na hranice, ako aj pri posilňovaní bezpečnostnej ochrany civilného letectva.

ČLÁNOK 21

Organizovaná trestná činnosť

1. Zmluvné strany, uznávajúc negatívne politické, hospodárske, kultúrne a sociálne dôsledky organizovanej trestnej činnosti, posilnia spoluprácu s cieľom účinnejšie predchádzať tejto činnosti a bojovať proti nej. Zmluvné strany spolupracujú v rámci integrovaného prístupu s cieľom riešiť základné príčiny a poskytovať alternatívy k trestnej činnosti. Z tohto hľadiska sa úsilie zmluvných strán zameria na prepojenia medzi organizovanou trestnou činnosťou, obchodovaním s ľuďmi, prevádzacstvom, nezákonným obchodovaním so zbraňami, s nebezpečnými látkami, drogami a ich prekursorami, voľne žijúcimi druhmi, drevom, predmetmi kultúrnej hodnoty, ako aj inými nezákonnými hospodárskymi a finančnými činnosťami.
2. Zmluvné strany sa zaväzujú, že zvýšia úsilie s cieľom predchádzať obchodovaniu s ľuďmi, bojovať proti nemu a odstrániť ho a že podporia návrh a vykonávanie primeraných právnych predpisov a inštitucionálnych rámcov a stratégií s osobitnou pozornosťou venovanou zraniteľným osobám a ich osobitným potrebám vrátane žien, detí a maloletých osôb bez sprievodu. Zmluvné strany naďalej dodržiavajú normy Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu uzavretého v New Yorku 15. novembra 2000 a jeho Protokolu o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, predovšetkým žien a detí.
3. Zmluvné strany zvýšia úsilie s cieľom vymáhať a vrátiť odcudzený majetok a bojovať proti všetkým formám organizovanej trestnej činnosti. V tejto súvislosti zmluvné strany posilnia právne a administratívne rámce na boj proti praniu špinavých peňazí a nezákonným finančným tokom vrátane fiškálneho podvodu a podvodu v rámci verejného obstarávania, ako aj aktívnej aj pasívnej korupcie v súkromnom aj verejnom sektore, ktorá môže mať zničujúci vplyv na mobilizáciu domácich zdrojov.

4. Zmluvné strany podporujú bezpečnosť občanov s osobitným zameraním na posilňovanie inštitúcií a právneho štátu, ochranu ľudských práv a podporu reformy súdnictva a sektora bezpečnosti. Zmluvné strany podporujú viacdisciplinárne programy zamerané na riešenie otázky zraniteľných skupín a na pomoc obetiam násilia vrátane násilia páchaného strelnými zbraňami, ako aj na mediáciu a iné komunitné riešenia v oblasti prevencie a zmierenia.

ČLÁNOK 22

Námorná bezpečnosť

1. Zmluvné strany sa dohodli na posilňovaní námornej bezpečnosti, a to predovšetkým riešením rôznych foriem trestných činov páchaných na mori a nezákonného obchodovania, bojom proti pirátstvu a ozbrojeným lúpežiam na mori, ochranou kritických námorných infraštruktúr, ako aj podporou slobody plavby a vlády práva na mori v súlade Dohovorom OSN o morskom práve uzavretým v Montego Bay 10. decembra 1982 (UNCLOS).
2. Zmluvné strany sa dohodli, že posilnia úsilie v oblasti presadzovania morského práva s cieľom reagovať na námorné hrozby v krajinách najviac postihnutým trestnou činnosťou páchanou na mori. Zmluvné strany sa dohodli, že posilnia procesy vyšetrovania a trestného stíhania ako spôsobu boja proti trestnej činnosti páchanej na mori. Zároveň sa dohodli na podpore zavádzania modelov trestného stíhania pirátstva v jurisdikcii štátu ako regionálnej odpovede trestnej justície a odstrašujúceho mechanizmu na trestné činy páchané na mori, ako sú pirátstvo, ozbrojená lúpež, znečistenie morí a vôd, prevádzachstvo migrantov, nezákonné obchodovanie so zbraňami a s drogami a preprava jadrového odpadu. Zmluvné strany sa dohodli, že podporia regionálne iniciatívy v oblastiach ochrany námornej dopravy, boja proti pirátstvu a ochrany proti znečisťovaniu mora.

ČLÁNOK 23

Ručné a ľahké zbrane a iné konvenčné zbrane

1. Zmluvné strany uznávajú, že nezákonné šírenie ručných a ľahkých zbraní predstavuje závažné ohrozenie medzinárodného mieru a bezpečnosti.
2. Zmluvné strany sa dohodli na posilňovaní boja proti nezákonnému obchodovaniu, nadmernému hromadeniu a nekontrolovanému šíreniu ručných, ľahkých a iných konvenčných zbraní a ich munície, a to aj v dôsledku nedostatočne zabezpečených a zle spravovaných skladov a zásob v súlade s Akčným programom OSN na predchádzanie nedovolenému obchodovaniu s ručnými a ľahkými zbraňami vo všetkých jeho aspektoch, na boj proti nemu a jeho odstránenie. Zmluvné strany sa dohodli na podpore sledovania sietí nezákonného obchodovania na základe spravodajských informácií s cieľom účinnejšie bojovať s rizikom, ktoré pre stabilitu regiónu naďalej predstavuje rozsiahly odliv štátnych zásob. Zmluvné strany pracujú na zvýšení vnútroštátnych kapacít príslušných útvarov presadzovania práva a kontaktných miest na zber, zaistenie, sledovanie a analýzu nelegálnych zbraní a súvisiacich údajov v oblasti trestného práva s cieľom zvýšiť porozumenie tokov nezákonného obchodovania, zlepšiť ich sledovanie a podporiť výmenu informácií a medzinárodnú spoluprácu.

3. Zmluvné strany uznávajú význam zavádzania kontrol medzinárodného obchodu s konvenčnými zbraňami vrátane ich dovozu a vývozu, a to v súlade s existujúcimi medzinárodnými normami vrátane Zmluvy o obchodovaní so zbraňami uzavretej v New Yorku 2. apríla 2013 a príslušnými rezolúciami OSN. Zmluvné strany sa zaviazali uplatňovať tieto kontroly zodpovedným spôsobom ako príspevok k medzinárodnému a regionálnemu mieru, bezpečnosti a stabilite a k zmierneniu ľudského utrpenia, ako aj k zabráneniu odklonu konvenčných zbraní do rúk neoprávnených subjektov. Zmluvné strany takisto uznávajú význam domácej regulácie a kontroly legálneho nadobúdania a držania zbraní s cieľom znížiť ozbrojené násilie.
4. Zmluvné strany spolupracujú s cieľom odstraňovať míny a výbušné pozostatky vojny vrátane improvizovaných výbušných zariadení.

ČLÁNOK 24

Nelegálne drogy

1. Zmluvné strany sa usilujú o zabezpečenie komplexného, vyváženého a integrovaného prístupu založeného na dôkazoch v oblasti prevencie a riešenia nezákonného obchodu s drogami a novými psychoaktívnymi látkami, ako aj o podporu znižovania dopytu po drogách. Na tento účel sa s cieľom prispieť k budovaniu mierových a inkluzívnych spoločností zaoberajú riešením rizikových faktorov, ktoré ovplyvňujú jednotlivcov, spoločenstvá a spoločnosť a ktoré môžu zahŕňať nedostatok služieb, potreby v oblasti infraštruktúry, násilie spojené s drogami, vylúčenie, marginalizáciu a sociálnu dezintegráciu.

2. Zmluvné strany sa dohodli, že protidrogové politiky a opatrenia, a to aj prostredníctvom zapojenia občianskej spoločnosti, vedeckej a akademickej obce, sa zamerajú na posilnenie štruktúr na prevenciu a na účinný boj proti nelegálnym drogám, merateľné znižovanie ich ponuky, obchodovania s nimi a dopytu po nich.

3. Zmluvné strany sa zameriavajú na zníženie nepriaznivých dôsledkov užívania drog na jednotlivcov a spoločnosť ako celok, ako aj na účinné zníženie zneužívania určených a neurčených prekurzorov a nedovoleného obchodovania s nimi vrátane takzvaných dizajnerských prekurzorov.

4. Zmluvné strany úzko spolupracujú navzájom, ako aj s príslušnými medzinárodnými organizáciami s cieľom udržiavať koordinované úsilie a opatrenia v boji proti obchodovaniu s nelegálnymi drogami.

ČLÁNOK 25

Kybernetická bezpečnosť a počítačová kriminalita

1. Zmluvné strany uznávajú význam otvoreného, bezpečného a stabilného, prístupného a mierového prostredia informačných a komunikačných technológií (IKT) založeného na normách, pravidlách a zásadách zodpovedného postupu štátu, ako aj na uplatňovaní existujúceho medzinárodného práva. Na tento účel sa zmluvné strany zaviazali posilniť spoluprácu s cieľom podporiť kybernetickú bezpečnosť, predchádzať trestnej činnosti páchanej prostredníctvom moderných technológií, počítačovej a elektronickej trestnej činnosti a zneužívaniu sociálnych médií, bojovať proti nej a zlepšiť sieťovú bezpečnosť prostredníctvom výmeny najlepších postupov, ktorými sa zvyšuje kybernetická odolnosť, aj pokiaľ ide o ochranu kritickej infraštruktúry.

2. Zmluvné strany uznávajú potrebu predchádzania počítačovej kriminalite a boja proti nej vrátane sexuálneho vykorisťovania a zneužívania detí na internete, a to prostredníctvom spolupráce a výmeny najlepších postupov v boji proti počítačovej kriminalite vychádzajúcich z existujúcich medzinárodných noriem a štandardov vrátane tých, ktoré vyplývajú z Budapeštianskeho dohovoru o počítačovej kriminalite, uzavretého v Budapešti 23. novembra 2001, a z Dohovoru Africkej únie o kybernetickej bezpečnosti a ochrane osobných údajov, uzavretého v Malabo 27. júna 2014.

ČLÁNOK 26

Spolupráca v oblasti presadzovania práva

1. Zmluvné strany uľahčujú spoluprácu medzi regionálnymi a medzinárodnými orgánmi, agentúrami a službami pôsobiacimi v oblasti presadzovania práva s cieľom narúšať a odstraňovať spoločné hrozby nadnárodnej trestnej činnosti a teroristické hrozby. Takáto spolupráca prispeje k predchádzaniu trestnej činnosti a okrem iného obsahuje výmenu názorov na legislatívne rámce, ako aj administratívnu a technickú pomoc zameranú na posilnenie inštitucionálnych a prevádzkových kapacít orgánov presadzovania práva a na výmenu informácií a opatrení týkajúcich sa vyšetrovaní.

2. Zmluvné strany, uznávajúc význam zabezpečených hraníc, sa snažia riadiť existujúce a budúce výzvy, ktoré majú vplyv na hranice, a to presadzovaním prístupu integrovaného riadenia hraníc. Zmluvné strany podporujú legitímne medziodvetvové reakcie, ktorých cieľom je predchádzanie cezhraničnej trestnej činnosti a ďalším rizikám, ich odhaľovanie a v relevantných prípadoch ich potláčanie.

HLAVA III

ĽUDSKÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

ČLÁNOK 27

Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoje odhodlanie spoločne pracovať na udržateľnom rozvoji a odstránení všetkých foriem chudoby, bojovať proti nerovnosti a podporovať sociálnu súdržnosť. Dohodli sa aj na spolupráci s cieľom zabezpečiť, aby všetci mali prostriedky potrebné na to, aby mohli prežiť dôstojný život s primeranou životnou úrovňou, a to aj prostredníctvom vhodných systémov sociálnej ochrany a sociálnych služieb. Osobitnú pozornosť venujú ženám a dievčatám, mládeži, deťom a najzraniteľnejším a najviac znevýhodneným skupinám osôb v súlade so zásadou na nikoho nezabudnúť a pomáhať najskôr tým, čo zaostávajú najviac. Zároveň sa dohodli na spolupráci na riešení problémov a príležitostí, ktoré predstavuje rýchly rast populácie.

KAPITOLA 1

PRÍSTUP K SOCIÁLNYM SLUŽBÁM

ČLÁNOK 28

Vzdelávanie

1. Zmluvné strany podporujú inkluzívne celoživotné vzdelávanie a rovnoprávne kvalitné vzdelávanie na všetkých úrovniach. Zmluvné strany vyvinú úsilie, aby zabezpečili, že všetky dievčatá a všetci chlapci absolvujú bezplatné, spravodlivé a kvalitné primárne a sekundárne vzdelávanie a že majú prístup ku kvalitnému rozvoju a starostlivosti v ranom detstve a k predškolskému vzdelávaniu s riadnym zreteľom na rodové rozdiely. Zmluvné strany vyvinú úsilie, aby zabezpečili rovnaký prístup všetkých žien a mužov k cenovo dostupnému, kvalitnému technickému, odbornému a terciárnemu vzdelávaniu vrátane univerzitného vzdelávania. Zvláštnu pozornosť venujú investovaniu do oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM) a podpore digitálneho a umeleckého vzdelávania dostupného pre všetkých.
2. Zmluvné strany zintenzívnia úsilie o zabezpečenie, aby každý mal vedomosti, zručnosti a spôsobilosti na to, aby mohol využívať lepšiu kvalitu života, v plnej miere sa zapájať do života spoločnosti, prispievať k sociálnemu a hospodárskemu blahobytu svojho spoločenstva, ako aj aktívne a v spravodlivej miere sa zúčastňovať na demokratickom a kultúrnom živote.

3. Zmluvné strany podporujú bezpečnosť v školách a dobre fungujúce vzdelávacie systémy s primeranými zdrojmi na plánovanie, riadenie a zabezpečenie účinnosti poskytovania vzdelávania a odbornej prípravy, a to aj prostredníctvom online vzdelávania alebo iných nekonvenčných prostriedkov. Zmluvné strany spolupracujú s cieľom zaviesť a posilniť systémy zabezpečovania kvality a vzájomné uznávanie kvalifikácií. Zmluvné strany uľahčia mobilitu študentov, pedagogických zamestnancov a akademických pracovníkov medzi africkými, karibskými a tichomorskými krajinami a Európskou úniou.

ČLÁNOK 29

Zdravotná starostlivosť

1. Zmluvné strany uznávajú, že zdravotná starostlivosť je ústredným prvkom života ľudí a kľúčovým ukazovateľom udržateľného rozvoja. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj záväzok chrániť a podporovať najvyššie dosiahnuteľné úrovne fyzického a duševného zdravia pre všetkých.
2. Zmluvné strany posilnia vnútroštátne systémy zdravotnej starostlivosti prostredníctvom udržateľných zdrojov a mechanizmov financovania, operačných infraštruktúr, kvalifikovaných zdravotných pracovníkov vrátane ich náboru a udržiavania, ako aj primeraných technológií, ako sú digitálne nástroje, na podporu rozvoja mobilného zdravotníctva.
3. Zmluvné strany podporia všeobecne dostupnú zdravotnú starostlivosť, spravodlivý a univerzálny prístup ku komplexným a kvalitným službám zdravotnej starostlivosti, ako aj prístup k bezpečným, účinným, kvalitným a cenovo dostupným základným liekom a vakcínam.

4. Zmluvné strany spolupracujú s cieľom predchádzať výskytu prenosných ochorení a iných cezhraničných ohrození zdravia, ako je antimikrobiálna rezistencia, a bojovať proti nim a znižovať zaťaženie neprenosných ochorení prostredníctvom lepšej prevencie a kontroly. Zmluvné strany spolupracujú na riešení globálnych zdravotných kríz a predchádzaní ich vystupňovania, a to okrem iného prostredníctvom podpory systémov včasného varovania na rýchlu výmenu informácií, pripravenosť a včasnú reakciu v oblasti životy zachraňujúcej humanitárnej pomoci, ako aj prostredníctvom rozvoja súdržných a viacodvetvových plánov s cieľom zvýšiť kapacity zdravotníckych systémov. Zmluvné strany podporujú výskum a vývoj, ako aj zavádzanie vakcín, diagnostiky a liekov.

5. Zmluvné strany podporujú univerzálny prístup k tovarom a službám zdravotnej starostlivosti v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia vrátane informácií a vzdelávania týkajúcich sa plánovaného rodičovstva, ako aj integráciu reprodukčného zdravia do vnútroštátnych stratégií a programov.

ČLÁNOK 30

Potravinová bezpečnosť a lepšia výživa

1. Zmluvné strany uznávajú, že dosiahnutie potravinovej bezpečnosti a lepšej výživy predstavuje hlavnú svetovú výzvu v boji proti chudobe a rastúcej nerovnosti, a preto sa dohodli riešiť ich štrukturálne príčiny, medzi ktoré patria konflikty, krízy, degradácia prírodných zdrojov a zmena klímy.

2. Zmluvné strany podporujú odolné živobytia, zabezpečený prístup k pôde, vode a ďalším zdrojom a inkluzívny a udržateľný rast v oblasti poľnohospodárskej výroby a produktivity, ako aj účinné hodnotové reťazce.
3. Zmluvné strany podporujú opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy a variabilitu hodnotových reťazcov potravinárskej výroby.
4. Zmluvné strany sa snažia poskytnúť prístup k cenovo dostupným, bezpečným a výživným potravinám, zvyšovať kapacitu na diverzifikovanú výrobu potravín a rozvíjať politiky v oblasti potravinovej bezpečnosti a výživy a mechanizmy sociálnej ochrany pre potravinovú bezpečnosť a lepšiu výživu, ktorými sa zvyšuje odolnosť najzraniteľnejších osôb, najmä v krajinách, ktoré čelia opakujúcim sa krízam.
5. Zmluvné strany posilnia koordinované, zrýchlené a medziodvetvové úsilie na ukončenie hladu, venujú pozornosť riešeniu všetkých foriem podvýživy a zabezpečia, aby sa za všetkých okolností predchádzalo hladomoru.

ČLÁNOK 31

Voda, sanitačné služby a bývanie

1. Zmluvné strany podporujú univerzálny prístup k primeranej zásobe zdravotne bezpečnej pitnej vody, a to aj prostredníctvom udržateľného a integrovaného hospodárenia s vodami a vodovodnými systémami, ako aj prostredníctvom efektívnejšieho používania vody a jej recyklácie.

2. Zmluvné strany sa snažia zabezpečiť primeraný a spravodlivý prístup k sanitačným službám vrátane nakladania s odpadom a podpory hygieny pre všetkých s osobitým dôrazom na potreby žien a dievčat, ako aj zraniteľných osôb.
3. Zmluvné strany uznávajú, že primerané, bezpečné a cenovo dostupné bývanie má transformačný vplyv na zraniteľné a marginalizované spoločenské skupiny a významný vplyv na zdravie ľudí a sociálno-ekonomický rozvoj ich spoločností. Zmluvné strany sa usilujú o zabezpečenie prístupu k primeranému, bezpečnému a cenovo dostupnému bývaniu pre všetkých prostredníctvom rozvoja politik, stratégií, plánovania a stavebných predpisov, ako aj o zlepšenie slumov.
4. Zmluvné strany podporujú prístup k cenovo dostupnej, spoľahlivej, udržateľnej a modernej energii pre všetkých, ako aj k zavedeným energetickým systémom, ktoré okrem iného podporujú odvetia vodohospodárstva, sanitačných služieb a bývania.

KAPITOLA 2

NEROVNOSTĚ A SOCIÁLNÍ SÚDRŽNOSTĚ

ČLÁNOK 32

Sociální súdržnost a ochrana

1. Zmluvné strany sa zameriavajú na zvyšovanie sociálnej súdržnosti postupným dosahovaním väčšej rovnosti a sociálnej inkluzívnosti a zabezpečením, aby sa v rámci pokroku v oblasti ľudského a sociálneho rozvoja a súčasného hospodárskeho rozvoja na nikoho nezabudlo. Zvláštnu pozornosť venujú znevýhodneným, zraniteľným a marginalizovaným osobám vrátane starších osôb a sirôt, a to v súlade so zásadami solidarity a nediskriminácie. Konkrétne podporujú:

- a) hospodárske politiky zamerané na inkluzívnejšiu spoločnosť, ktoré umožňujú lepšie rozdelenie vytvorených príjmov a hodnoty;
- b) spravodlivé a zdravé fiškálne a mzdové politiky, ktoré umožňujú lepšie prerozdelenie bohatstva, zabezpečujú primeranú úroveň sociálnych výdavkov a obmedzujú neformálne hospodárstvo;
- c) účinné sociálne politiky a spravodlivý prístup k sociálnym službám, sociálnej pomoci a zabezpečeniu, ako aj sociálnej spravodlivosti; a

- d) politiky zamestnanosti navrhnuté na dosiahnutie plnej a produktívnej zamestnanosti a dôstojnej práce pre všetkých vrátane mladých ľudí a osôb so zdravotným postihnutím, ako aj na dosiahnutie rovnakej odmeny za rovnakú prácu.

2. Zmluvné strany podporujú rozvoj a vykonávanie politík a systémov sociálnej ochrany a zabezpečenia s cieľom odstrániť chudobu a zvýšiť sociálnu súdržnosť. Zmluvné strany uznávajú, že systémy a politiky v oblastiach sociálnej ochrany zohrávajú v spoločnosti transformačnú úlohu, podporujú rovnosť, sociálne začlenenie a dialóg so sociálnymi partnermi a posilňujú inkluzívny a spravodlivý hospodársky rast. Zmluvné strany sa zaviazali postupne budovať univerzálne štátne systémy sociálnej ochrany vrátane prijatia minim sociálnej ochrany.

3. Zmluvné strany podporujú práva osôb so zdravotným postihnutím s cieľom zabezpečiť ich úplné začlenenie do spoločnosti a rovnakú účasť na trhu práce s ohľadom na ich osobité potreby. Zmluvné strany prijímú konkrétne opatrenia na podpísanie, ratifikáciu a úplné vykonávanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, uzavretého v New Yorku 13. decembra 2006.

ČLÁNOK 33

Dôstojná práca

1. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj záväzok dosiahnuť plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetky ženy a mužov vrátane mladých ľudí a osôb so zdravotným postihnutím. Na tento účel podporujú program dôstojnej práce, ako je stanovený vo vyhlásení Medzinárodnej organizácie práce (MOP) z roku 2008 o sociálnej spravodlivosti pre spravodlivú globalizáciu.

2. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoje povinnosti vyplývajúce z členstva v MOP a záväzky vyplývajúce z Deklarácie MOP o základných zásadách a právach pri práci a jej následných opatrení. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj záväzok viesť sociálny dialóg a podporovať a účinne uplatňovať medzinárodné uznávané základné pracovné normy tak, ako sú definované príslušnými dohovormi a protokolmi Medzinárodnej organizácie práce (MOP) o slobode združovania a práve na kolektívne vyjednávanie, zrušení nútenej práce a odstránení moderného otroctva a obchodovania s ľuďmi, odstránení najhorších foriem detskej práce, minimálnom veku na prijatie do zamestnania, rovnakom odmeňovaní a nediskriminácii, pokiaľ ide o zamestnanie. Zmluvné strany sa nepretržite a trvalo usilujú ratifikovať tie dohovory a protokoly, ktoré ešte neprijali, alebo sa v relevantných prípadoch usilujú o pristúpenie k nim.

3. Zmluvné strany podporujú bezpečné pracovné prostredie pre všetkých pracovníkov. Zmluvné strany prijímajú a vykonávajú opatrenia a politiky v súvislosti s bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci, a to aj v rámci formálneho, aj neformálneho hospodárstva, a vyvíjajú úsilie zamerané na zavedenie a zachovávanie účinného systému inšpekcií práce v súlade s medzinárodnými pracovnými normami, ako ich definovala MOP.

KAPITOLA 3

POPULÁCIA A ROZVOJ

ČLÁNOK 34

Demografia

1. Zmluvné strany uznávajú, že demografický rast a demografické posuny môžu mať významný vplyv na výdobytky rozvoja a hospodársky pokrok, a spoločne pracujú na integrovanom prístupe, ktorým sa minimalizujú problémy a maximalizujú výhody vyplývajúce z demografickej dividendy. Na tento účel zmluvné strany vytvoria, podporujú, zachovávajú a udržiavajú štrukturálne reformy a transformácie v rámci hospodárskych a sociálnych systémov s cieľom vytvárať dôstojné príležitosti v oblasti vzdelávania, zamestnania a živobytia pre mladú populáciu.
2. Zmluvné strany podporujú postupy inkluzívneho dialógu o politike a zapracujú demografické trendy a projekcie do všetkých politík s cieľom posilniť postavenie detí a mladých ľudí a podporovať ich plnú a aktívnu účasť v spoločnosti a posilňovať postavenie starších ľudí, chrániť ich potreby a umožniť ich aktívne zapojenie.

3. Zmluvné strany zvyšujú mieru urbanizácie, ktorá je inkluzívna a udržateľná, prostredníctvom účinnej mestskej správy a plánovania s cieľom minimalizovať všetky nepriaznivé vplyvy na životné prostredie a riešiť všetky ďalšie negatívne spoločenské a hospodárske dôsledky spôsobené silným populačným rastom v mestských oblastiach. Zmluvné strany vyvíjajú úsilie na účinné riešenie výziev a príležitostí vyplývajúcich z rýchlej urbanizácie, a to aj prostredníctvom vnútroštátnych mestských politík, participatívneho integrovaného územného plánovania, poskytovania komunálnych služieb vrátane nakladania s odpadom, ako aj financovania rozvoja miest a infraštruktúr s cieľom vytvárať odolné mestá vhodné na život.

ČLÁNOK 35

Mládež

1. Zmluvné strany sa dohodli na podpore účasti mladých ľudí v spoločnosti vrátane tvorby politík, ktoré sa ich dotýkajú, ich vykonávania a následných opatrení v rámci týchto politík. To zahŕňa:
 - a) podporu pri získavaní vedomostí, zručností a spôsobilostí na to, aby sa mohli plne zapájať do spoločnosti vrátane zručností potrebných na trhu práce, a to prostredníctvom vzdelávania, odbornej a technickej prípravy a prístupu k digitálnym technológiám;
 - b) vytváranie dôstojných pracovných príležitostí vrátane podpory podnikateľstva mladých ľudí;
 - a

- c) podporu posilnenia postavenia mládeže a zodpovedného občianstva prostredníctvom vytvárania priestorov na ich aktívnu účasť na politickom a kultúrnom živote, ako aj na budovaní a udržiavaní mieru, a to vrátane boja proti radikalizácii a násilnému extrémizmu.

2. Zmluvné strany súhlasia, že poskytovanie bezpečného a priaznivého prostredia pre deti je kľúčovým prvkom pri podpore zdravej mladej populácie schopnej naplno rozvinúť svoje možnosti, a to vrátane fyzického, psychického, sociálneho a hospodárskeho rozmeru. Zmluvné strany vyvíjajú úsilie, aby zabezpečili uznanie a uplatňovanie práv a potrieb dievčat a chlapcov, a to od narodenia a raného detstva po adolescenciu a počas prechodu do dospelého života. Zmluvné strany pracujú na zlepšení ochrany detí a ich účasti v rozhodovaní, ktoré sa ich týka.

ČLÁNOK 36

Rodová rovnosť a posilnenie postavenia žien a dievčat

1. Zmluvné strany uznávajú, že rodová rovnosť a posilnenie hospodárskeho postavenia žien sú nevyhnutné na dosiahnutie spravodlivého udržateľného rozvoja a inkluzívneho rastu. Zmluvné strany vykonávajú reformy, a to aj prostredníctvom vytvorenia a upevnenia právnych rámcov s cieľom poskytnúť ženám rovnaké práva na hospodárske a finančné zdroje, ako aj prístup k pôde a prírodným zdrojom, dedičstvu a ďalším formám majetku a zabezpečiť, aby ich mohli vlastníť a mať nad nimi kontrolu. Zmluvné strany prijímajú opatrenia na zvýšenie úplnej a účinnej účasti žien v politickom živote.

Zmluvné strany popri rovnakom prístupe k zamestnaniu a dôstojným pracovným podmienkam podporujú uznávanie neplatenej starostlivosti a práce v domácnosti poskytovaním verejných služieb, infraštruktúry a politík sociálnej ochrany, ako aj podporou spoločnej zodpovednosti v rámci domácnosti a rodiny vo všeobecnosti.

2. Zmluvné strany sa zaviazali v plnej miere a účinne vykonávať Pekinskú deklaráciu a akčnú platformu a akčný program Medzinárodnej konferencie o populácii a rozvoji a výsledky konferencií venovaných ich preskúmaniu, ako aj v tejto súvislosti presadzovať sexuálne a reprodukčné zdravie a práva.

3. Zmluvné strany uznávajú, že menštruačné zdravie a starostlivosť sú dôležité pre zdravie žien a dievčat, ako aj pre ich dôstojnosť, mobilitu a blahobyt, a preto sa dohodli na podpore primeraných a dostatočných podporných opatrení.

KAPITOLA 4

KULTÚRA

ČLÁNOK 37

Kultúra a udržateľný rozvoj

1. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú, že kultúra predstavuje kľúčový prvok udržateľného rozvoja a je neoddeliteľnou súčasťou jeho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozmeru. Zmluvné strany prijímajú záväzok začleniť kultúrne hľadisko do svojich rozvojových politík a stratégií, pričom zohľadnia kultúrne črty, ako aj miestne a pôvodné vedomostné systémy.
2. Zmluvné strany posilnia príspevok kultúrnych subjektov k udržateľnému rozvoju ich zapojením do intenzívneho dialógu, profesionálnych sietí a multilaterálnych partnerstiev.

ČLÁNOK 38

Kultúrna rozmanitosť a vzájomné porozumenie

1. Zmluvné strany uznávajú, že všetci ľudia majú v súlade so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv právo slobodne sa zúčastňovať na kultúrnom živote spoločenstva, a zaviazali sa, že budú chrániť kultúrne práva a slobodu umeleckého prejavu.

2. Zmluvné strany sa dohodli na podpore vízie ľudského a sociálneho rozvoja, ktorý zahŕňa dialóg medzi kultúrami a uznávanie kultúrnej rozmanitosti ako spoločného dedičstva ľudstva. Zmluvné strany sa zaviazali posilňovať vzájomné porozumenie a vedomosti o príslušných kultúrach s náležitým rešpektovaním rozmanitosti, univerzálnych hodnôt a ľudských práv zveľaďovaním kultúrneho rozmeru vzdelávania, ako aj prostredníctvom kultúrnych výmen a spoločných iniciatív zameraných na podporu medzikultúrneho dialógu.

3. Zmluvné strany uznávajú úlohu kultúry pri zachovávaní mieru a národnej súdržnosti. Zmluvné strany potvrdzujú, že úcta k rozmanitosti kultúr, znášanlivosť, dialóg a spolupráca v prostredí vzájomnej dôvery a porozumenia sú kľúčové na vytvorenie a udržiavanie mieru a bezpečnosti a procesov zmierenia, ako aj obnovy kolektívnej pamäte a sociálnych väzieb medzi spoločnosťami. Zmluvné strany posilnia úlohu kultúry pri budovaní odolnosti, ako aj pri dosahovaní udržateľnej obnovy a rekonštrukcie po skončení krízy, najmä v oblasti rozvoja miest.

ČLÁNOK 39

Kultúrne dedičstvo a kreatívne odvetvia

1. Zmluvné strany podporujú uznávanie dedičstva ako zjednocujúceho faktora, v ktorom sa môžu odrážať identity a kultúrny odkaz a ktorý zároveň rozvíja tvorbu spoločných hodnôt. Zmluvné strany v súlade s medzinárodnými normami a dohovormi vyvíjajú úsilie v oblasti ochrany, zachovania a rozvoja hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva ako nástroja sociálnej súdržnosti, tvorivosti a inovácie.

2. Zmluvné strany súhlasia, že kultúrne a kreatívne odvetvia vrátane moderného umenia sú kľúčové pre inkluzívny hospodársky rast, diverzifikáciu a vytváranie pracovných príležitostí. Na tento účel zmluvné strany podporujú podnikanie v oblasti kultúry a dlhodobý rozvoj kultúrnych a kreatívnych odvetví.

3. Zmluvné strany prijímú opatrenia v súlade s existujúcim medzinárodným právom s cieľom zabrániť nezákonnému dovozu, vývozu a presunu vlastníctva kultúrnych objektov a bojovať proti nim. Podporujú ochranu, budovanie kapacít a spoluprácu medzi odborníkmi v oblasti kultúrneho dedičstva, zdrojovými spoločenstvami a kultúrnymi inštitúciami a zapájajú sa do medzinárodnej spolupráce a nepretržitého dialógu s cieľom podporovať prístup ku kultúrnemu dedičstvu.

HLAVA IV

INKLUZÍVNY UDRŽATEĽNÝ HOSPODÁRSKY RAST A ROZVOJ

ČLÁNOK 40

1. Zmluvné strany uznávajú význam posilňovania hospodárskych vzťahov v spoločnom záujme a na vzájomný prospech s cieľom dosiahnuť štrukturálnu hospodársku transformáciu prostredníctvom inkluzívneho udržateľného hospodárskeho rastu a rozvoja, a to v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja a s ohľadom na príslušné úrovne rozvoja jednotlivých krajín. Zmluvné strany vykonajú integrované stratégie, ktoré zahŕňajú hospodársky, sociálny a environmentálny rozmer udržateľného rozvoja. Zmluvné strany prijímú primerané opatrenia s cieľom vytvárať dôstojné pracovné miesta pre všetkých a podporiť prechod na nízkoemisné hospodárstva efektívne využívajúce zdroje. Zmluvné strany podporujú posilnenie sociálno-ekonomického postavenia marginalizovaných skupín, žien a mládeže.

2. Zmluvné strany podporujú rozvoj súkromného sektora a lákajú a udržiavajú domáce a zahraničné investície vrátane investícií z diaspóry. Zmluvné strany podporujú obchod a spolupracujú v oblasti vedy, technológií, inovácií a výskumu s cieľom vytvoriť silné, konkurencieschopné a diverzifikované hospodárstva, prehĺbovať regionálnu integráciu a podporovať integráciu hospodárstiev členov organizácie OAKTŠ do regionálnych a globálnych hodnotových reťazcov. Zmluvné strany vyvíjajú úsilie v záujme zlepšenia makroekonomickej a finančnej stability, čím sa zvýšia investície a posilní udržateľný hospodársky rast. Zmluvné strany sa dohodli na zvýšení výrobných a regulačných kapacít, posilňovaní podnikania a podpore výroby a industrializácie so zameraním na inovácie a pridanie hodnotu v odvetviach výroby a služieb. Zmluvné strany spolupracujú s cieľom posilniť kapacity na uľahčenie štrukturálnej transformácie hospodárstva a zvýšiť udržateľný obchod.

3. Zmluvné strany podporujú dialóg medzi súkromným a verejným sektorom so zameraním na otázky, ktoré pozitívne ovplyvňujú ich úsilie súvisiace s hospodárskou transformáciou a udržateľným hospodárskym rastom, zapájajú sa do dialógu so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami a zabezpečia dodržiavanie ľudských práv a základných pracovných noriem.

KAPITOLA 1

INVESTÍCIE

ČLÁNOK 41

Mobilizácia udržateľných a zodpovedných investícií

1. Zmluvné strany sa zaviazali mobilizovať udržateľné a zodpovedné investície s cieľom zvyšovať inkluzívny udržateľný hospodársky rast a rozvoj. Na tento účel zmluvné strany vytvoria priaznivé investičné prostredie, ktoré priláka domáce a zahraničné investície vrátane investícií z diaspóry a v ktorom je zachovaná právomoc regulácie prostredníctvom transparentných, predvídateľných a účinných regulačných, administratívnych a politických rámcov.
2. Zmluvné strany sa dohodli na podpore potrebných hospodárskych a inštitucionálnych reforiem a politík, ktoré vychádzajú z celkovej stratégie rozvoja krajiny a ktoré sú súdržné a synergické na vnútroštátnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni, a to s cieľom vytvárať priaznivé prostredie pre udržateľné investície a uľahčiť rozvoj dynamického, životaschopného a konkurencieschopného súkromného sektora.

3. Zmluvné strany spolupracujú na vytvorení zdravých finančných systémov s cieľom mobilizovať investície na udržateľné projekty. Zmluvné strany prijímú opatrenia na podporu investícií zlepšením prístupu k financovaniu prostredníctvom technickej pomoci, grantov, záruk a inovatívnych finančných nástrojov, a to s cieľom znížiť riziko, podporiť dôveru investorov a využiť súkromné a verejné zdroje financií. Zároveň zohľadnia aj potrebu riešiť zlyhania trhu alebo suboptimálne investičné situácie, pričom musia zabezpečiť doplnkovosť investícií, ku ktorým by bez týchto podporných opatrení nedošlo. Špeciálnu pozornosť venujú prioritným sektorom stanoveným v článku 44 ods. 6.
4. Zmluvné strany sa dohodli na zlepšení regulačného prostredia, ako aj kvality, dostupnosti a prístupnosti finančných a nefinančných služieb, s cieľom podporiť rozvoj mikropodnikov, malých a stredných podnikov v rámci mobilizácie domácich investícií.
5. Zmluvné strany chápu a uznávajú význam zodpovedných investícií príslušných aktérov ako prostriedku na dosahovanie dlhodobej udržateľnej, hospodárskej, sociálnej a environmentálnej hodnoty. Na podporu tohto cieľa zmluvné strany podporujú praktiky sociálnej zodpovednosti podnikov a zodpovedného obchodného správania vrátane medzinárodne uznávaných vykonávacích usmernení, noriem a uplatniteľných nástrojov, ktoré investorom, vládam a ďalším subjektom poskytujú usmernenia o vykonávaní sociálnej zodpovednosti podnikov a zodpovedného obchodného správania ako doplnku k vnútroštátnemu právu a ďalším uplatniteľným právnym predpisom.

ČLÁNOK 42

Uľahčovanie a ochrana investícií

1. Zmluvné strany sa dohodli, že uľahčia investície prostredníctvom právnych predpisov, iných predpisov a politík zameraných na znižovanie regulačných a administratívnych prekážok, čím sa zvýši transparentnosť a zabráni škodlivej súťaži o investície. Zmluvné strany sa zhodli, že tieto opatrenia sa vypracujú transparentným spôsobom a zverejnia sa s cieľom podporiť dialóg medzi súkromným a verejným sektorom a umožniť zapojenie všetkých zainteresovaných strán.
2. Zmluvné strany spolupracujú s cieľom podporiť účinné využívanie digitálnych nástrojov na uľahčenie investovania.
3. Zmluvné strany sa v súlade s vlastnými stratégiami zhodli na význame poskytovania právnej istoty a primeranej ochrany pre zavedené investície, pričom zaobchádzanie s týmito investíciami musí mať nediskriminačnú povahu a musí zahŕňať účinný mechanizmus na predchádzanie sporom a na ich urovnávanie. Z tohto hľadiska zmluvné strany opätovne potvrdzujú význam uzatvárania medzinárodných investičných dohôd, ktoré v plnej miere chránia ich suverénne právo regulovať investície na legitímne účely verejnej politiky.
4. Zmluvné strany posilňujú kapacitu príslušných verejných a súkromných inštitúcií účinne podporovať a uľahčovať investície, ako aj riešiť spory týkajúce sa investícií a predchádzať im.

KAPITOLA 2

HOSPODÁRSKY RAST, DIVERZIFIKÁCIA A INDUSTRIALIZÁCIA

ČLÁNOK 43

Inkluzívny a udržateľný rast

1. Zmluvné strany sa zhodli na význame hospodárskej transformácie, rozvoja súkromného sektora a priemyselného pokroku pre inkluzívny a udržateľný rast. Zmluvné strany podporujú plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých prostredníctvom vyššej konkurencieschopnosti, diverzifikácie, digitalizácie, inovácií, prístupu k financiám, pridanej hodnoty v sektoroch výroby a služieb a spojení medzi odvetviami a priemyslami. Špeciálnu pozornosť venujú miestnym mikropodnikom, malým a stredným podnikom, ako aj formalizácii neformálnych hospodárskych činností.
2. Zmluvné strany podporujú prechod na nízkoemisné hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje. Zmluvné strany podporujú prístupy udržateľnej spotreby a výroby, nakladanie s odpadmi a chemikáliami environmentálne vhodným spôsobom, ako aj opatrenia na znižovanie všetkých foriem znečisťovania. Zmluvné strany súhlasia, že dobre riadená urbanizácia je kľúčovým prvkom pri dosahovaní pokroku v oblasti udržateľného rozvoja. Spolupracujú preto na účinnom riešení výziev a príležitostí, ktoré predstavuje rýchla urbanizácia, a podporujú rozvoj miest a infraštruktúry a účinné spojenia medzi mestami a vidieckymi oblasťami.

3. Zmluvné strany sa dohodli na spolupráci v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí, najmä na podpore hospodárskeho a sociálneho začlenenia a posilnenia postavenia žien, mladých ľudí a najchudobnejších a najzraniteľnejších skupín osôb. Ďalej sa dohodli, že zabezpečia dodržiavanie pracovných a sociálnych noriem zakotvených v dohovoroch a protokoloch MOP, ako aj prístup k spravodlivosti na základe riadneho procesu vrátane primeraných a účinných prostriedkov nápravy.

ČLÁNOK 44

Hospodárska transformácia a industrializácia

1. Zmluvné strany posilnia spoluprácu v oblasti hospodárskej transformácie vrátane industrializácie. Zmluvné strany podporujú prechod zo závislosti od komodít na diverzifikované hospodárstvo a obohacovanie prírodných zdrojov, zvyšovanie pridanej hodnoty a integráciu do regionálnych a globálnych hodnotových reťazcov. Dohodli sa na významnej úlohe odvetvia služieb v procese hospodárskej transformácie a industrializácie.

2. Zmluvné strany spolupracujú na podpore rozvoja v oblasti výrobných kapacít, zvyšovania produktivity, diverzifikácie a konkurencieschopnosti. Zmluvné strany sa zaviazali prekonávať obmedzenia na strane ponuky okrem iného prostredníctvom podpory, zintenzívňovania a šírenia technologických inovácií, zlepšovania podnikateľského a investičného prostredia, posilňovania regulačných kapacít, makroekonomickej stability, ako aj rozvoja efektívnych kapitálových trhov a zdravých finančných systémov na lepší prístup k financiám, najmä v rámci súkromného sektora. Na tento účel zmluvné strany potvrdzujú význam digitalizácie hospodárstva pri zrýchľovaní budovania výrobných kapacít. Pozornosť sa zameria na sektory a priemyselné odvetvia s vysokou pridanou hodnotou a s vysokým potenciálom vytvárania dôstojných pracovných miest.

3. Zmluvné strany sa zaviazali upevňovať makroekonomickú a finančnú stabilitu presadzovaním zdravých a transparentných fiškálnych a menových politík a podporovať hospodárske a štrukturálne reformy tak, aby sa vytvorilo priaznivé prostredie pre vyššie investície a aby sa podporil rozvoj súkromného sektora. Zmluvné strany ďalej uznávajú význam nezávislosti centrálnych bánk pri stanovovaní cieľov svojich politických cieľov a vykonávaní menových politík. Ďalej sa dohodli na zachovaní dialógu a na výmene informácií podľa potreby medzi svojimi orgánmi s cieľom zlepšiť porozumenie základom hospodárstiev jednotlivých krajín zmluvných strán.

4. Zmluvné strany takisto zintenzívnia úsilie v oblasti technického a odborného vzdelávania a prípravy, ako aj v oblasti výskumu a inovácie a účinnejšie prepoja tieto opatrenia s príležitosťami a potrebami zručností na trhu práce. Zmluvné strany spolupracujú s cieľom využívať vzájomné skúsenosti, a to aj v oblasti budovania výrobných kapacít prostredníctvom rozvoja zručností a podpory prenosu technológií, ako aj vytváraním spojení medzi podnikmi členov organizácie OAKTŠ a podnikmi zmluvnej strany EÚ s dôrazom na mikropodniky, malé a stredné podniky.

5. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú významnú úlohu infraštruktúry pri riešení obmedzení na strane ponuky a pri rozvoji konkurencieschopných regionálnych a subregionálnych hodnotových reťazcov prostredníctvom uľahčovania efektívneho pohybu tovaru, služieb a kapitálu. Spolupracujú na vytváraní efektívne fungujúcej a udržateľnej infraštruktúry vrátane leteckej, pozemnej a námornej prepravy, energetiky, vodného hospodárstva a digitálnej prepojenosti s náležitým ohľadom na rôznorodé potreby hospodárstiev najmenej rozvinutých, suchozemských a ostrovných štátov. V súlade s tým zmluvné strany spolupracujú na mobilizácii verejných a súkromných zdrojov vrátane investícií na rozvoj infraštruktúry.

6. Zmluvné strany sa v rámci záväzku usilovať sa o spoločný hospodársky rast dohodli na spolupráci okrem iného v týchto oblastiach, ktoré sa považujú za prioritné odvetvia: poľnohospodárstvo a agropodnikanie, živočíšna výroba a výroba kože, modré hospodárstvo, rybárstvo, baníctvo a ťažobný priemysel, kultúrny a kreatívny priemysel, udržateľný cestovný ruch, udržateľná energetika, IKT a doprava. Zmluvné strany potvrdzujú významnú úlohu týchto odvetví pri zvyšovaní pridanej hodnoty, vytváraní dôstojných pracovných miest, zvyšovaní výrobných kapacít, ako aj pri celkovom úsilí o hospodársku transformáciu. V súlade s tým spolupracujú s cieľom identifikovať stimuly rastu v každom odvetví, mobilizovať investície a riešiť obmedzenia, ktoré oslabujú vytváranie budúcej a spätnej prepojenosti.

7. Zmluvné strany podporujú dialóg, stimulujú prenos zručností a technológií, vyvíjajú úsilie v záujme zlepšenia hodnotových reťazcov a posilnenia spolupráce v rámci vzájomného obohacovania sa skúsenosťami a šírenia najlepších postupov v odvetví poľnohospodárstva. Okrem toho sa zaviazali spolupracovať s cieľom podporovať mechanizmy a rámce na zvyšovanie udržateľnej a kvalitnej poľnohospodárskej výroby.

ČLÁNOK 45

Rozvoj súkromného sektora

1. Zmluvné strany, uznávajú význam rozvoja súkromného sektora pre hospodársku transformáciu a vytváranie pracovných miest, zamerajú sa na podporu podnikania, ako aj na rozvoj a zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikov. Osobitnú pozornosť venujú mikropodnikom, malým a stredným podnikom vrátane startupov, a to najmä prostredníctvom podpory právnych, administratívnych a inštitucionálnych rámcov s cieľom ich úspešného začlenenia do udržateľných dodávateľských a hodnotových reťazcov. Zvláštnu pozornosť venujú aj neformálnemu sektoru a premene neformálnych hospodárskych činností na formálne, ako aj podpore integrácie cieľov súvisiacich s udržateľnosťou do obchodných modelov. Zmluvné strany sa ďalej dohodli na podpore rozvoja podnikania medzi ženami a mladými ľuďmi v kontexte posilnenia ich hospodárskeho postavenia a podpory inkluzívneho rozvoja. Zmluvné strany potvrdzujú význam budovania regionálnych a vnútroštátnych kapacít s cieľom zlepšiť konkurencieschopnosť v oblasti technologicky stredne vyspelej a vyspelej výroby.
2. Zmluvné strany podporujú dialóg medzi súkromným a verejným sektorom a ich spoluprácu, a to aj prostredníctvom podnikateľských fór súkromného sektora. Zmluvné strany posilnia spoluprácu v záujme vzájomného obohacovania sa skúsenosťami a šírenia najlepších postupov, ktoré posilňujú podnikavosť, podporujú dialóg a nadväzovanie kontaktov medzi podnikmi a stimulujú prenos zručností a technológií.
3. Zmluvné strany sa dohodli na potrebe vytvoriť stratégie a rozvíjať politiky a primerané právne predpisy a zlepšiť prístup k financiám a k finančným a nefinančným službám, a to aj prostredníctvom mechanizmov inovatívneho financovania, s osobitým dôrazom na poskytovanie cenovo dostupných úverov pre rodinných poľnohospodárov, malých poľnohospodárov, mikropodniky, malé a stredné podniky, ženy a mladých podnikateľov.

4. Zmluvné strany uznávajú, že verejné aj súkromné zdroje financovania zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore rozvoja súkromného sektora, ako aj pri stimulovaní investícií vo všetkých relevantných odvetviach vrátane rozvoja infraštruktúry, a to prostredníctvom nástrojov a mechanizmov, ako sú verejno-súkromné partnerstvá a kombinované financovanie. V súlade s tým zmluvné strany spolupracujú s cieľom vytvárať transparentné a predvídateľné rámce a stratégie v oblasti využívania verejno-súkromných partnerstiev vrátane posilňovania inštitucionálnych kapacít na rokovanie o projektoch v rámci verejno-súkromných partnerstiev, na vykonávanie týchto projektov a ich monitorovanie.

KAPITOLA 3

VEDA, TECHNOLOGIE, INOVÁCIE A VÝSKUM

ČLÁNOK 46

Veda, technológie a inovácie

1. Zmluvné strany uznávajú úlohu vedy, technológií a inovácií pri rozširovaní hraníc poznania, pri zrýchľovaní prechodu a pokroku smerom k udržateľnému rozvoju prostredníctvom hospodárskej transformácie, doplnenia hodnotových reťazcov a prepojení medzi podnikmi, ako aj pri podpore rozvoja vedomostí a posilnenia postavenia ľudí, najmä žien a mládeže, a pri podpore rozhodovacích subjektov a tvorcov politik v ich úsilí o udržateľný rozvoj.

2. Zmluvné strany vyvíjajú úsilie na rozvoj vedomostných spoločností. Dohodli sa, že budú investovať do ľudského kapitálu, podporovať prijímanie súdržných a komplexných politických a regulačných rámcov, ako aj rozvíjať prepojenosť infraštruktúry a digitálne nástroje.
3. Zmluvné strany posilňujú spoluprácu založenú na vzájomnom prospechu, ktorá vychádza z existujúcich mechanizmov, pričom preskúmajú nové možnosti financovania vedy, technológií a inovácií, na ktoré sa vzťahuje primeraná a účinná ochrana práv duševného vlastníctva. Podporujú vedomosti z pôvodných, tradičných a miestnych zdrojov ako nástroj na prekonanie vedomostných a technologických rozdielov v príslušných sektoroch.
4. Zmluvné strany podporujú investície v oblasti vytvorenia, šírenia a prenosu nových technológií s osobitným dôrazom na čisté a inovatívne technológie, ktoré chránia životné prostredie. Zmluvné strany podporujú energiu z obnoviteľných zdrojov a spolupracujú na budovaní výrobných a regulačných kapacít.
5. Zmluvné strany sa zaoberajú možným vplyvom technológií na spoločnosť, riešia otázky súvisiace s kybernetickou bezpečnosťou, zaisťujú ochranu osobných údajov a posudzujú vplyvy prelomových technológií vrátane umelej inteligencie a robotiky.
6. Zmluvné strany uznávajú úlohu vesmíru ako faktora prinášajúceho sociálne a hospodárske výhody, a to aj v oblasti životného prostredia, zmeny klímy, správy oceánov, dopravy, energetiky, poľnohospodárstva, ťažby nerastných surovín a lesného hospodárstva. Spolupracujú na otázkach spoločného záujmu v oblasti civilných činností v kozmickom priestore, ako sú kozmický výskum, aplikácie a služby globálneho navigačného satelitného systému, vývoj systému so satelitným rozšírením, využívanie aplikácie a služieb pozorovania Zeme a veda o Zemi.

ČLÁNOK 47

Výskum a vývoj

1. Zmluvné strany sa zhodli, že výskum a vývoj sú kľúčové na vytváranie hospodárskeho blahobytu a príležitostí na dôstojnú prácu a môžu predstavovať zásadný príspevok k dosahovaniu cieľov tejto dohody.
2. Zmluvné strany podporujú získavanie a šírenie nových vedomostí, pričom zohľadňujú ich možné následky vrátane nepriaznivých účinkov na spoločnosť a životné prostredie. Podporujú rozširovanie zručností s cieľom nezaostať za technologickým pokrokom a inováciami a podporujú mobilitu a odbornú prípravu výskumných pracovníkov. Zmluvné strany podporujú partnerstvá medzi priemyslom, akademickou obcou a verejným sektorom, ako aj činnosti súkromného sektora zamerané na získavanie vedomostí a testovanie nápadov s cieľom vytrvávajúť nové výrobky so skutočným obchodným potenciálom, a to s osobitým dôrazom na ženy a mládež ako inovátorov.
3. Zmluvné strany podporujú investície do výskumu a vývoja, najmä v segmentoch hodnotových reťazcov s vysokou pridanou hodnotou, a vyvinú úsilie na riešenie spoločenských problémov, najmä v oblastiach životného prostredia, zmeny klímy, energetiky, bezpečnosti potravín a potravinovej bezpečnosti, ako aj v oblasti zdravotnej starostlivosti.

ČLÁNOK 48

IKT a digitálne hospodárstvo

1. Zmluvné strany spolupracujú na zužovaní digitálnej priepasti podporou spolupráce v oblasti rozvoja digitálnej spoločnosti s cieľom prinášať výhody pre občanov a podniky, a to prostredníctvom prístupnosti digitálnych technológií vrátane IKT prispôbovaných miestnym podmienkam. Zmluvné strany podporujú opatrenia, ktoré umožnia jednoduchý prístup k IKT, a to okrem iného aj prostredníctvom používania cenovo dostupných a obnoviteľných zdrojov energie, ako aj vývoja a zavádzania nízkonákladových bezdrôtových sietí. Zmluvné strany zároveň pracujú na dosiahnutí vyššej miery komplementárnosti a harmonizácie komunikačných systémov a ich prispôbení novým technológiám.
2. Zmluvné strany súhlasia, že digitálne hospodárstvo zohráva ústrednú úlohu pri zrýchľovaní a zintenzívnení zmien, ktoré môžu stimulovať značnú hospodársku diverzifikáciu, vytvárať pracovné miesta a zrýchliť rast. Zmluvné strany sa dohodli na dosiahnutí pokroku v oblasti digitalizácie s cieľom znížiť transakčné náklady a zmenšiť informačnú asymetriu v záujme celkového cieľa zvýšenia produktivity a udržateľnosti.
3. Zmluvné strany propagujú a podporujú digitálne podnikanie, najmä medzi ženami a mladými ľuďmi, ako aj digitálnu transformáciu mikropodnikov, malých a stredných podnikov. Podporujú rozvoj elektronického obchodu s cieľom vylepšiť dodávateľské reťazce a rozšíriť trhy a podporujú rozširovanie elektronického bankovníctva, okrem iného s cieľom znížiť náklady na remitencie, ako aj zavádzanie riešení pre elektronickú verejnú správu.
4. Zmluvné strany spolupracujú na vytváraní a riadení politík v oblasti ochrany súkromia a osobných údajov, podporujú opatrenia na uľahčenie dátových tokov a regulačný rámec na podporu tvorby, predaja a poskytovania digitálnych produktov a služieb.

KAPITOLA 4

OBCHODNÁ SPOLUPRÁCA

ČLÁNOK 49

Obchod a udržateľný rozvoj

1. Zmluvné strany uznávajú, že sociálny a hospodársky rozvoj a ochrana životného prostredia sú navzájom závislé a vzájomne sa posilňujú. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj záväzok, s riadnym ohľadom na príslušnú úroveň svojho rozvoja, týkajúci sa podpory začlenenia udržateľného rozvoja, ktorý pozostáva z hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a ochrany životného prostredia, do každého aspektu svojich obchodných vzťahov s cieľom podporiť udržateľný rast. Na tento účel zmluvné strany v rámci vzájomných obchodných vzťahov podporujú vysokú úroveň ochrany práce, životného prostredia a sociálnej ochrany, najmä pokiaľ ide o záväzky stanovené v článku 54, v kapitolách 1 až 3 hlavy V a v kapitole 2 hlavy III tejto časti, s cieľom dosiahnuť dohodnuté ciele udržateľného rozvoja podľa Agendy 2030. Zmluvné strany sa okrem toho dohodli, že environmentálne a sociálne opatrenia by sa nemali využívať na protekcionistické účely.
2. Zmluvné strany sa dohodli, že je nevhodné podporovať obchod a investície znížením alebo ponukou zníženia úrovne ochrany zakotvenej vo vnútroštátnych environmentálnych alebo pracovnoprávných predpisoch alebo ich presadzovaním.

3. Zmluvné strany uznávajú svoje príslušné práva na stanovenie cieľov a priorít politik udržateľného rozvoja a určovanie vlastných úrovni vnútroštátnej ochrany v sociálnej, pracovnoprávnej a environmentálnej oblasti vrátane zmeny klímy, ako uznajú za vhodné a za predpokladu, že prijaté právne predpisy a politiky nie sú v rozpore so záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodne uznaných noriem ochrany a príslušných dohôd.

4. Zmluvné strany podporujú obchod s výrobkami prostredníctvom udržateľného riadenia, ochrany a efektívneho využívania prírodných zdrojov. Zmluvné strany zároveň v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami spolupracujú na podpore obchodu a investícií v oblasti tovaru a služieb osobitného významu pre zmiernenie zmeny klímy vrátane nízkouhlíkových vyrábaných a repasovaných výrobkov, energie z obnoviteľných zdrojov a energeticky účinných výrobkov a služieb.

5. Zmluvné strany spolupracujú s cieľom podporovať súdržnosť a vzájomnú podporu medzi obchodnými, pracovnými a environmentálnymi politikami posilnia dialóg a výmenu informácií a najlepších postupov o obchodných aspektoch udržateľného rozvoja, do ktorých sa zapoja aj príslušné zainteresované strany. V tejto súvislosti sa zmluvné strany dohodli aj na spolupráci s cieľom podporovať praktiky sociálnej zodpovednosti podnikov a zodpovedné obchodné správanie vrátane medzinárodne uznávaných usmernení, noriem a uplatniteľných nástrojov prostredníctvom zapracovania týchto praktík do obchodných a podnikateľských činností. Okrem toho sa spolupráca zameria na riešenie problémov a príležitostí, ktoré predstavujú obchodné aspekty súkromných a verejných dobrovoľných systémov zabezpečenia udržateľnosti – týkajúcich sa okrem iného práce, životného prostredia, ochrany biodiverzity, udržateľného využívania a obhospodarovania lesných zdrojov, udržateľných rybolovných postupov a obchodu s produktmi udržateľne riadeného rybárstva.

6. Zmluvné strany sa v kontexte ich obchodných vzťahov dohodli, že zachovajú alebo v relevantných prípadoch vytvoria systémy na podporu a monitorovanie aktuálneho vykonávania medzinárodne uznaných sociálnych, pracovných a environmentálnych noriem a príslušných dohôd, a to aj prostredníctvom zvýšenia inštitucionálnych kapacít na prijímanie a presadzovanie relevantných právnych predpisov.

ČLÁNOK 50

Obchodné opatrenia

1. Zmluvné strany v kontexte svojich obchodných vzťahov uznávajú význam budovania na výsledkoch dosiahnutých dohodou z Cotonou. Zmluvné strany zdôrazňujú význam obchodu v rámci celkových vzťahov a zaviazali sa podporovať zintenzívnenie a diverzifikáciu obchodných tokov v záujme spoločného prospechu, najmä s cieľom integrácie hospodárstiev členov organizácie OAKTŠ do regionálnych a globálnych hodnotových reťazcov.

2. Zmluvné strany sa dohodli, že obchodná spolupráca sa bude vykonávať v súlade s multilaterálnym obchodným systémom založeným na pravidlách s cieľom posilňovať slobodný, spravodlivý a otvorený obchod na dosiahnutie udržateľného rastu a rozvoja, najmä v členoch organizácie OAKTŠ. Na tento účel spolupráca prebieha v súlade s povinnosťami prevzatými zmluvnými stranami v rámci Svetovej obchodnej organizácie (WTO) vrátane ustanovení o osobitnom a diferencovanom zaobchádzaní.

3. Zmluvné strany uznávajú význam uzatvárania obchodných dohôd na dosiahnutie väčších obchodných príležitostí a na podporu svojho účinného začlenenia do celosvetového hospodárstva. Zmluvné strany uznávajú svoje príslušné práva uzatvárať regionálne alebo mnohostranné dohody na zníženie alebo odstránenie nesadzobných opatrení, ktoré majú vplyv na obchodovanie s výrobkami a službami. Zmluvné strany sa ďalej snažia obmedziť možné negatívne vplyvy svojich príslušných obchodných dohôd s tretími stranami na konkurenčné postavenie každej zmluvnej strany na domácom trhu druhých strán.

4. Zmluvné strany, majúce na pamäti potrebu budovania na existujúcich preferenčných obchodných dojednaniach a dohodách o hospodárskom partnerstve (DHP) ako nástrojoch ich obchodnej spolupráce, uznávajú, že spolupráca sa posilní primárne s cieľom podporiť konkrétne vykonávanie týchto existujúcich nástrojov.

5. Zmluvné strany sa ďalej dohodli, že rámec DHP bude inkluzívny a zohľadní sa v ňom heterogenosť situácií v členských štátoch a regiónoch organizácie OAKTŠ, ktoré sa nachádzajú v rôznych fázach procesu dohody o hospodárskom partnerstve, ako aj úroveň rozvoja členov organizácie OAKTŠ. Signatári DHP opätovne potvrdzujú svoj záväzok prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie ich úplného vykonávania, ktoré by mali prispievať k hospodárskemu rastu a rozvoju a zároveň prispievať k prehĺbovaniu postupov regionálnej integrácie v Afrike, Karibiku a Tichomorí. Zmluvné strany uznávajú význam rozširovania rozsahu pôsobnosti dohôd o hospodárskom partnerstve a podpory pristúpenia nových členských štátov. Zmluvné strany sa dohodli, že zachovajú alebo na príslušných úrovniach uzatvoria dohody medzi krajinami AKT a EÚ s cieľom monitorovať vykonávanie DHP a posudzovať ich vplyv na rozvoj hospodárstiev členov organizácie OAKTŠ vo všetkých regiónoch AKT a na postupy regionálnej integrácie.

6. Zmluvné strany príslušných DHP sa dohodli, že v nich obsiahnuté odkazy na ustanovenia o primeraných opatreniach v dohode z Cotonou sa chápu ako odkazy na zodpovedajúce ustanovenia v tejto dohode.
7. Zmluvné strany sa ďalej dohodli, že spolupráca prispeje k zintenzívneniu úsilia a procesov regionálnej integrácie v Afrike, Karibiku a Tichomorí, ako aj k ďalšej podpore regionálneho obchodu medzi krajinami AKT.
8. Zmluvné strany zdôrazňujú význam svojej aktívnej účasti v organizácii WTO, ako aj v iných príslušných medzinárodných organizáciách tým, že sa stávajú členmi týchto organizácií a že pozorne sledujú ich agendu a aktivity. Strany sa dohodli na úzkej spolupráci pri identifikovaní a presadzovaní svojich spoločných záujmov v medzinárodnej hospodárskej a obchodnej spolupráci, najmä v rámci WTO. V tejto súvislosti sa zvláštna pozornosť venuje zlepšeniu prístupu tovaru a služieb s pôvodom v členoch organizácie OAKTŠ na trhy Európskej únie a na ostatné trhy.
9. Zmluvné strany sa dohodli na tom, že je dôležité, aby sa v rámci pružnosti pravidiel WTO zohľadnili rozličné úrovne rozvoja krajín a regiónov AKT, ako aj ťažkosti pri napĺňaní ich záväzkov. Zmluvné strany sa preto ďalej dohodli na spolupráci pri budovaní potrebných a primeraných kapacít s cieľom účinne plniť svoje záväzky voči WTO. Zmluvné strany takisto uznávajú inovatívny prístup k osobitnému a diferencovanému zaobchádzaniu zapracovaný do dohody WTO o uľahčení obchodu, ktorá umožňuje najmenej rozvinutým krajinám a rozvojovým krajinám v plnej miere plniť svoje záväzky podmienené poskytovaním požadovanej podpory obchodu v súlade s ich oznámeniami o vykonávaní podľa Dohody WTO o uľahčení obchodu.

10. Zmluvné strany uznávajú význam prehlbovania dialógu s cieľom riešiť obchodné a s obchodom súvisiace otázky spoločného záujmu. Zaviazali sa podporovať zapojenie občianskej spoločnosti a súkromného sektora do týchto dialógov.

ČLÁNOK 51

Obchod so službami

1. Zmluvné strany sa zhodli, že obchod so službami je silnou hnacou silou rastu a rozvoja ich hospodárstiev, a ďalej potvrdzujú svoje príslušné práva a povinnosti vyplývajúce zo Všeobecnej dohody WTO o obchode so službami (GATS).

2. Zmluvné strany sa zaviazali spolupracovať a posilňovať obchod so službami, najmä v súvislosti so spôsobmi poskytovania služieb, ktoré sú ich vývozným záujmom, vrátane pohybu fyzických osôb na podnikateľské účely a v odvetviach, ktoré považujú za prioritu vrátane sektora IKT, cestovného ruchu, environmentálnych služieb, finančných služieb a športových služieb či prípadne iných prioritných odvetví.

3. Zmluvné strany s ohľadom na článok 39 ods. 2 spolupracujú s cieľom posilňovať kapacitu v oblasti poskytovania služieb týkajúcich sa kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

4. Zmluvné strany spolupracujú na odstraňovaní prekážok obchodu so službami s cieľom uľahčiť prístup na trhy a zintenzívniť obchod. Ďalej sa dohodli, že posilnia spoluprácu s cieľom podporovať vývoj domácich regulačných rámcov a kapacít, zlepšiť schopnosť poskytovateľov služieb dodržiavať na kontinentálnej, regionálnej, vnútroštátnej a nižšej úrovni predpisy a normy zmluvnej strany EÚ a členov organizácie OAKTŠ, ako aj podporovať v relevantných prípadoch uzatváranie dohôd o vzájomnom uznávaní v odvetviach obojstranného záujmu uvedených v odseku 2.

5. Zmluvné strany uznávajú význam nákladovo účinných a efektívnych služieb námornej dopravy ako hlavného spôsobu dopravy uľahčujúceho obchod. Zmluvné strany zvýšia konkurencieschopnosť služieb námornej dopravy posilnením prepojení s cieľom zlepšiť bezpečné toky tovaru a osôb v sektore námornej dopravy. Na tento účel spolupracujú v rámci príslušných fór na liberalizácii námornej dopravy ako hlavného spôsobu prepravy na uľahčenie obchodu. Zmluvné strany umožňujú prístup na trhy medzinárodnej námornej dopravy, do prístavov a k službám v prístavoch na nediskriminačnom a obchodnom základe. Zmluvné strany spolupracujú v úsilí o rozvoj a podporu nákladovo účinných a efektívnych služieb námornej dopravy v členoch organizácie OAKTŠ s cieľom zvýšiť účasť prevádzkovateľov z týchto štátov na službách medzinárodnej dopravy.

ČLÁNOK 52

Oblasti súvisiace s obchodom

1. Zmluvné strany uznávajú čoraz väčší význam nesadzobných opatrení v oblasti obchodu vzhľadom na rušenie colných prekážok obchodovania. Uznávajú preto potrebu spolupráce s cieľom monitorovať a odstraňovať zbytočné prekážky obchodu, a tak podporovať a uľahčovať obchod medzi zmluvnou stranou EÚ a členmi organizácie OAKTŠ, ako aj medzi členmi organizácie OAKTŠ. V tejto súvislosti sa zmluvné strany dohodli, že zachovávajú alebo v relevantných prípadoch stanovujú opatrenia na riešenie nesadzobných opatrení, ktoré môžu negatívne ovplyvňovať trh druhej strany.
2. Zmluvné strany sa dohodli na rozšírení svojej spolupráce v oblasti normalizácie a certifikácie tovarov s cieľom prevencie, odhaľovania a odstraňovania zbytočných technických prekážok obchodu v rozsahu pôsobnosti Dohody WTO o technických prekážkach obchodu (ďalej len „dohoda TBT“) a na snahe nadviazať na túto dohodu prostredníctvom zvyšovania a posilňovania transparentnosti. Zmluvné strany sa dohodli, že budú spolupracovať na vytváraní a posilňovaní technických spôsobilostí a inštitucionálnej infraštruktúry v súvislosti s otázkami týkajúcimi sa technických prekážok obchodu.

3. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú práva každej zmluvnej strany prijímať alebo presadzovať sanitárne a rastlinolekárске opatrenia s cieľom ochrany života alebo zdravia ľudí, zvierat alebo rastlín na svojom území, pričom sa zabezpečí, aby tieto opatrenia prijaté každou zmluvnou stranou nevytvárali zbytočné prekážky obchodu v zmysle Dohody WTO o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení (ďalej len „dohoda SPS“). Na tento účel sa zmluvné strany dohodli na rozšírení svojej spolupráce na účinné vykonávanie zásad a pravidiel Dohody o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení s ohľadom na príslušnú úroveň svojho rozvoja. V tomto kontexte zmluvné strany spolupracujú na riešení sanitárnych a rastlinolekárskych otázok vrátane riadenia antimikrobiálnej rezistencie, ako aj na riešení záležitostí týkajúcich sa dobrých životných podmienok zvierat s cieľom posilniť kapacity zmluvných strán a zlepšiť prístup na trhy druhej zmluvnej strany, pričom sa zachová primeraná úroveň ochrany osôb, zvierat a rastlín.

4. Zmluvné strany uznávajú, že systém duševného vlastníctva je určený na podporu hospodárskeho, spoločenského a kultúrneho pokroku stimulovaním tvorivej práce a technologických inovácií, najmä medzi zmluvnou stranou EÚ a regiónmi AKT, pričom prispieva k udržateľnejšiemu a inkluzívnejšiemu hospodárstvu. V tomto kontexte zmluvné strany opätovne potvrdzujú význam ochrany a presadzovania práv duševného vlastníctva, ako sa uvádza v článku 7 Dohody WTO o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (ďalej len „dohoda TRIPS“), ktoré by mali prispievať k podpore technologickej inovácie a prenosu a rozširovaniu technológií a ktoré sú v záujme spoločného prospechu tvorcov a používateľov technologických poznatkov, a to spôsobom vhodným pre spoločenský a hospodársky blahobyť a na účely vyváženia práv a povinností. Zmluvné strany uznávajú potrebu ochrany práv duševného vlastníctva vrátane autorského práva a s nimi spojených práv, ochranných známok, zemepisných označení, priemyselného dizajnu, topografie integrovaných obvodov, práv k odrodám rastlín a patentov. Súčasťou tejto ochrany je aj ochrana proti nekalej hospodárskej súťaži a ochrana dôverných informácií. Zmluvné strany v tejto súvislosti zdôrazňujú význam dodržiavania Dohody TRIPS, Dohovoru o biologickej diverzite uzavretého v Rio de Janeiro 5. júna 1992 a dohovorov uvedených v časti I Dohody TRIPS, a to v súlade s úrovňou svojho rozvoja. Zmluvné strany ďalej zdôrazňujú význam spolupráce a technickej pomoci v oblasti duševného vlastníctva pre opatrenia, postupy a prostriedky nápravy nevyhnutné na zabezpečenie presadzovania práv duševného vlastníctva s cieľom dosiahnuť účinnú úroveň ochrany, a to najmä v členoch organizácie OAKTŠ.

5. Zmluvné strany súhlasia s tým, že zavedenie a vykonávanie účinnej a stabilnej politiky a pravidiel hospodárskej súťaže majú kľúčový význam pri zlepšovaní a zabezpečovaní priaznivého investičného prostredia, udržateľnej industrializácie a transparentnosti prístupu na trhy. Zmluvné strany sa zaviazali vykonávať vnútroštátne alebo regionálne pravidlá a politiky s cieľom účinne bojovať proti obchodným postupom narušajúcim hospodársku súťaž vrátane dotácií na hospodárske činnosti poskytnutých zmluvnými stranami, ktoré môžu narúšať správne fungovanie trhov a negatívne ovplyvňovať obchodné záujmy ostatných zmluvných strán. Zmluvné strany sa zaviazali zabezpečiť rovnaké podmienky medzi verejnými a súkromnými účastníkmi trhu. Zároveň sa dohodli, že s cieľom formulovať a podporiť politiky účinnej hospodárskej súťaže posilnia spoluprácu v tejto oblasti s príslušnými vnútroštátnymi a regionálnymi orgánmi, ktoré postupne zabezpečia efektívne presadzovanie pravidiel hospodárskej súťaže. V tejto súvislosti sa zmluvné strany dohodli, že budú spolupracovať na budovaní dostatočných kapacít s cieľom vytvoriť primeraný právny rámec na ochranu hospodárskej súťaže a jej presadzovanie prostredníctvom príslušných agentúr na ochranu hospodárskej súťaže, najmä na území členov organizácie OAKTŠ.

6. Zmluvné strany sa dohodli na zvýšení spolupráce s cieľom zabezpečiť lepšie fungovanie medzinárodných komoditných trhov a zvýšenie transparentnosti trhu.

7. Zmluvné strany uznávajú význam transparentného verejného obstarávania s cieľom podporovať hospodársky rozvoj a industrializáciu. Zmluvné strany sa dohodli na význame spolupráce s cieľom zlepšiť vzájomné pochopenie príslušných systémov verejného obstarávania. Zmluvné strany sa zaviazali dodržiavať zásady transparentnosti, konkurencieschopnosti a predvídateľnosti systémov verejného obstarávania a spolupracovať na nich.

ČLÁNOK 53

Uľahčenie obchodu

Zmluvné strany uznávajú význam znižovania obchodných nákladov s cieľom dosiahnuť inkluzívny a udržateľný rast svojich hospodárstiev. Spolupracujú preto s cieľom zjednodušiť dovozné, vývozné, tranzitné a iné colné režimy vrátane digitalizácie postupov týkajúcich sa ciel a colných konaní, ako aj s cieľom zvýšiť transparentnosť colných a obchodných predpisov a uľahčiť zákonný obchod, pričom vychádzajú zo svojich príslušných záväzkov vyplývajúcich z Dohody WTO o uľahčení obchodu. V súlade s Dohodou WTO o uľahčení obchodu členovia organizácie OAKTŠ potrebujú dostatočnú a predvídateľnú technickú pomoc na budovanie svojich kapacít, aby mohli v plnej miere vykonávať túto dohodu. Zmluvné strany sa ďalej zaviazali poskytnúť túto pomoc na základe potrieb vykonávania členov organizácie OAKTŠ, ako sa uvádza v Dohode WTO o uľahčení obchodu.

HLAVA V

ENVIRONMENTÁLNA UDRŽATEĽNOSŤ A ZMENA KLÍMY

ČLÁNOK 54

1. Zmluvné strany súhlasia, že zhoršovanie stavu životného prostredia, neudržateľné využívanie prírodných zdrojov a zmena klímy predstavujú vážnu hrozbu, pokiaľ ide o dosiahnutie udržateľného rozvoja, a ohrozujú život, kvalitu života a živobytia súčasných a budúcich generácií. V tejto súvislosti zmluvné strany opätovne potvrdzujú potrebu vysokej úrovne ochrany životného prostredia a účinnej ochrany a udržateľného manažmentu prírodných zdrojov vrátane biologickej biodiverzity. Zároveň opätovne potvrdzujú potrebu dohodnúť sa na ambiciózných opatreniach na riadenie a zníženie negatívnych účinkov zmeny klímy, ako aj nasmerovať svoje hospodárstva na cestu udržateľného, odolného a nízkouhlíkového rastu, pričom budú prispievať k vytváraniu dôstojných pracovných miest pre všetkých.
2. Zmluvné strany zaradia environmentálnu udržateľnosť, boj proti zmene klímy a úsilie o dosiahnutie environmentálne udržateľného rastu do všetkých politík, plánov a investícií. Zmluvné strany vyvíjajú úsilie o budovanie účinných medzinárodných spojení v relevantných otázkach s cieľom dosiahnuť pokrok na globálnej úrovni a zabezpečiť konštruktívne vzťahy s miestnymi orgánmi, občianskou spoločnosťou a súkromným sektorom. Zmluvné strany účinne vykonávajú mnohostranné environmentálne dohody, ktorých sú stranami.

3. Zmluvné strany vyvíjajú úsilie na budovanie a posilňovanie odolnosti, najmä zraniteľných skupín obyvateľstva, vzhľadom na problémy súvisiace so životným prostredím a so zmenou klímy, ako aj vzhľadom na prírodné katastrofy a katastrofy spôsobené ľudskou činnosťou.
4. Zmluvné strany v rámci podpory environmentálnej udržateľnosti, boja proti zmene klímy a riešenia následkov prírodných katastrof zohľadnia: i) zraniteľnosť malých ostrovných rozvojových štátov, najmenej rozvinutých krajín, vnútrozemských rozvojových štátov a pobrežných populácií vrátane ich úsilia o adaptáciu, najmä na hrozby, ktoré predstavuje zmena klímy a vyčerpanie prírodných zdrojov; ii) vystavenie krajín prehlbujúcim sa problémom so suchom, s povodňami, eróziou pobrežia, nedostatkom vody, degradáciou pôdy a lesov, so stratou biodiverzity, s odlesňovaním a dezertifikáciou a ich zraniteľnosť voči týmto problémom; iii) potrebu minimalizovať straty a škody spojené s nepriaznivými následkami zmeny klímy vrátane javov s pomalým priebehom, ako je zvyšovanie hladiny morí, predchádzať týmto stratám a škodám a riešiť ich; iv) prepojenia medzi stratégiami v oblasti zmeny klímy a znižovaním rizika katastrof, odolnosťou a potravinovou bezpečnosťou; v) kľúčovú úlohu prírodných ekosystémov pri zabezpečovaní potravinovej bezpečnosti a výživy, ako aj pri boji proti zmene klímy; vi) vzťah medzi zhoršovaním životného prostredia a zmenou klímy a núteným vysídľovaním obyvateľstva a migráciou; a vii) negatívny vplyv zmeny klímy a zhoršovania životného prostredia na mier a bezpečnosť.

KAPITOLA 1

ENVIRONMENTÁLNA UDRŽATEĽNOSŤ

ČLÁNOK 55

Životné prostredie a prírodné zdroje

1. Zmluvné strany pracujú na zachovaní, ochrane, zlepšení a obnove životného prostredia. Na tento účel podporujú opatrenia na vnútroštátnej, regionálnej a globálnej úrovni okrem iného aj v oblastiach vysokej hodnoty biodiverzity a ochrany prirodzených ekosystémov, kvality ovzdušia a vody, nedostatku vody a sucha, odpadového hospodárstva, priemyselného znečisťovania a hrozieb, ako aj nakladania s chemikáliami.
2. Zmluvné strany podporujú ochranu a udržateľný manažment a používanie prírodných zdrojov vrátane pôdy, vody, lesov, biodiverzity a ekosystémov. Podporujú opatrenia na ukončenie obchodovania s chránenými druhmi rastlín a živočíchov a na obmedzenie dopytu po nezákonných produktoch z voľne žijúcich druhov a ich ponuky. Zmluvné strany podporujú udržateľné riadenie vo vzťahu k držbe pôdy, rybárstvu a lesnému hospodárstvu.

3. Zmluvné strany podporujú právne nástroje, integrované environmentálne a rozvojové stratégie a dobrú správu vecí verejných z hľadiska začleňovania aspektov biodiverzity do všetkých relevantných sektorov s cieľom zastaviť stratu biodiverzity a zachovať fungovanie ekosystémových služieb. Zmluvné strany v záujme dosiahnutia environmentálnych cieľov podporujú prístupy založené na ekosystémoch a riešenia blízke prírode. Uznávajú význam ekosystémov a biodiverzity v boji proti zmene klímy a pre ochranu a obnovu všetkých ekosystémov vrátane vodných a suchozemských ekosystémov. Okrem toho ustanovujú chránené územia, riadia ich a zlepšujú ich správu.

4. Zmluvné strany uznávajú, že prírodné ekosystémy, najmä lesy, poskytujú biotopy pre živočíchy a rastliny a zohrávajú významnú úlohu pri zmiernení zmeny klímy a adaptácií na ňu, pri zachovaní biodiverzity, ako aj pri predchádzaní dezertifikácii a degradácii pôdy a boji proti nim. Uznávajú takisto, že lesy, mokrade a savany poskytujú ochranu vody a pôdy, ako aj ochranu pred prírodnými nebezpečenstvami a iné environmentálne služby. Vzhľadom na uvedené skutočnosti zmluvné strany podporujú ochranu a zachovanie všetkých ekosystémov vrátane lesov.

5. Zmluvné strany sa zaviazali bojovať proti dezertifikácii, degradácii pôdy a suchám a usilujú sa o obnovu a rekultiváciu degradovanej pôdy s cieľom prispievať k udržateľnému obhospodarovaniu pôdy a dosiahnuť prostredie bez degradácie pôdy. Zmluvné strany znižujú stratu biodiverzity, vytvárajú pracovné príležitosti a pomáhajú zlepšovať poskytovanie ekosystémových služieb a funkcií, a to aj zvyšovaním pripravenosti na riziko sucha a odolnosti voči nemu a ďalším znižovaním rizík spojených s piesočnými a prachovými búrkami a ich vplyvu.

6. Zmluvné strany podporujú spravodlivé a rovnoprávne spoločné využívanie prínosov z používania genetických zdrojov a primeraný prístup k týmto zdrojom podľa medzinárodných dohôd.

7. Zmluvné strany podporujú prístupy obehového hospodárstva a postupy udržateľnej spotreby a výroby a snažia sa využívať investičné príležitosti vyplývajúce z najlepších dostupných čistých technológií.

KAPITOLA 2

OCEÁNY, MORIA A MORSKÉ ZDROJE

ČLÁNOK 56

Správa oceánov

1. Zmluvné strany uznávajú čoraz väčšie tlaky človeka a ich kumulatívne vplyvy na moria a oceány a uznávajú podstatu morí a oceánov ako prepojeného spoločného statku, ktorého zachovanie, ochrana a správa predstavuje spoločnú zodpovednosť, ktorá si vyžaduje kolektívne a koordinované opatrenia zainteresovaných strán. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú univerzálny a jednotný charakter dohovoru UNCLOS ako základu pre vnútroštátne, regionálne a globálne opatrenia a spoluprácu v morskom a námornom sektore.
2. Zmluvné strany posilňujú správu oceánov a účinne riešia zvyšovanie tlakov na moria a oceány, ktoré ohrozuje odolnosť morských ekosystémov a ich príspevok k zmierneniu zmeny klímy a adaptácii na ňu.

3. Zmluvné strany s cieľom dosiahnuť zdravé a produktívne oceány podporujú a zlepšujú ochranu a obnovu morských ekosystémov, ako aj ochranu a udržateľné obhospodarovanie morských zdrojov, a to vrátane oblastí presahujúcich ich príslušné právomoci. Zmluvné strany podporujú udržateľné riadenie rybárstva na vnútroštátnej, regionálnej a globálnej úrovni prostredníctvom spolupráce s príslušnými regionálnymi organizáciami pre riadenie rybárstva a prostredníctvom boja proti nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu. Zmluvné strany podporujú zachovanie ohrozených vodných druhov a opatrenia na kontrolu znečisťovania a morského odpadu, ako aj na riešenie vplyvov zmeny klímy vrátane okysľovania oceánov.
4. Zmluvné strany podporujú udržateľný rozvoj modrého hospodárstva s cieľom zaručiť príspevok oceánov k potravinovej bezpečnosti a výžive, zlepšovať životnú úroveň, vytvárať pracovné príležitosti a zabezpečiť sociálnu spravodlivosť a kultúrny blahobyť pre súčasnú aj budúce generácie.
5. Zmluvné strany podporujú vykonávanie politík a stratégií modrého rastu s cieľom podporovať integrovanú správu oceánov, ktorá obnovuje, chráni a udržiava diverzitu, produktivitu, odolnosť, základné funkcie a vlastnú hodnotu morských ekosystémov.
6. Zmluvné strany podporujú dialóg o všetkých aspektoch správy oceánov a spoluprácu týkajúcu sa týchto aspektov vrátane záležitostí súvisiacich so zmenou klímy, zvyšovaním hladiny oceánov a ich možnými vplyvmi a dôsledkami, s ťažbou na morskom dne, rybolovom, so znečisťovaním morí, ako aj s výskumom a vývojom.

KAPITOLA 3

ZMENA KLÍMY

ČLÁNOK 57

Závazky v oblasti klímy

1. Zmluvné strany uznávajú, že nepriaznivé vplyvy zmeny klímy a klimatická variabilita predstavujú hrozbu pre životy a živobytie ľudí. Potvrdzujú svoj záväzok prijímať naliehavé opatrenia na predchádzanie zmene klímy, riešiť jej následky, ako aj spolupracovať naliehavým a koordinovaným spôsobom na medzinárodnej, regionálnej, medziregionálnej a vnútroštátnej úrovni s cieľom posilňovať globálnu reakciu na zmenu klímy.
2. Zmluvné strany účinne vykonávajú Rámcový dohovor OSN o zmene klímy uzavretý v New Yorku 9. mája 1992 a Parížsku dohodu.
3. Zmluvné strany sa zaväzujú dosiahnuť celkový cieľ udržiavať nárast priemernej globálnej teploty výrazne pod úrovňou 2 °C v porovnaní s predindustriálnymi úrovňami a pokračovať v úsilí zameranom na obmedzenie zvyšovania teploty na 1,5 °C v porovnaní s predindustriálnymi úrovňami, zvyšovať schopnosť adaptácie, čím sa znižuje zraniteľnosť a posilňuje odolnosť, ako aj zosúladiť všetky investície a finančné toky s Parížskou dohodou.

ČLÁNOK 58

Opatrenia v oblasti klímy

1. Zmluvné strany sa dohodli na prijatí opatrení v oblasti klímy, ktoré sa zaoberajú adaptáciou, zmiernením, ako aj prostriedkami vykonávania a zameriavajú sa na najzraniteľnejšie krajiny vrátane malých ostrovných rozvojových štátov, nízko položených pobrežných štátov, najmenej rozvinutých krajín a vnútrozemských rozvojových štátov.
2. Zmluvné strany sa dohodli na vykonávaní vnútroštátne stanovených príspevkov (ďalej len „NDC“) a monitorovaní ich pokroku pri ich dosahovaní a na snahe o vypracovanie a oznámenie dlhodobých stratégií nízkoemisného rozvoja do polovice storočia s cieľom dosiahnuť teplotné ciele dohodnuté v Parížskej dohode, pričom zohľadnia svoju spoločnú, ale rozdielnu zodpovednosť a príslušné spôsobilosti so zreteľom na rôzne vnútroštátne okolnosti. Zmluvné strany sa zaviazali posilňovať spojenia medzi vnútroštátne stanovenými príspevkami, Agendou 2030 a svojimi vnútroštátnymi stratégiami.
3. Zmluvné strany sa dohodli, že sa zapoja do procesov plánovania adaptácie, jej vykonávania a monitorovania pokroku pri vykonávaní národných adaptačných plánov (ďalej len „plány NAP“) a iných stratégií. Zmluvné strany na tento účel vytvoria a posilnia účinné štruktúry riadenia. Uznávajú potrebu ďalej posilňovať začleňovanie národných adaptačných plánov a ďalších adaptačných stratégií do národných stratégií a postupov s cieľom dosiahnuť udržateľný rozvoj odolný voči zmene klímy.

ČLÁNOK 59

Zmena klímy a bezpečnosť

Zmluvné strany sa dohodli riešiť bezpečnostnú hrozbu, ktorú predstavuje zmena klímy a zhoršovanie životného prostredia, najmä v nestabilných situáciách a v najzraniteľnejších krajinách. Zmluvné strany vypracujú stratégie odolnosti so zreteľom na bezpečnostné hrozby.

KAPITOLA 4

PRÍRODNÉ KATASTROFY

ČLÁNOK 60

Znižovanie a riadenie rizika katastrof

1. Zmluvné strany uznávajú negatívne následky prírodných katastrof na udržateľný rozvoj vrátane katastrof, ako sú vlny cunami, zemetrasenia a sopečné erupcie, ako aj zvyšujúcu sa frekvenciu a intenzitu javov súvisiacich s klímou, ako sú cyklóny, hurikány, záplavy a suchá.

2. Zmluvné strany podporujú súdržné politiky a stratégie na všetkých úrovniach s cieľom identifikovať zraniteľnosti a ďalšie príčiny rizika. Zmluvné strany spolupracujú na zvyšovaní odolnosti voči krátkodobým a dlhodobým účinkom katastrof a osobitnú pozornosť venujú koordinácii, komplementárnosti a synergiám medzi znižovaním rizika katastrof a adaptačnými stratégiami na zmenu klímy. Zmluvné strany vykonajú opatrenia v oblasti včasného varovania a prevencie a posilnia znižovanie rizík a pripravenosť na ne prostredníctvom zintenzívnenia komunikácie na miestnej úrovni a riadenia rizík, ako aj účinného začleňovania znižovania rizika katastrof do rozvojových stratégií.
3. Zmluvné strany systematicky začlenia komplexné posúdenie a riadenie rizika a odolnosť voči rizikám do svojich opatrení s cieľom zabezpečiť lepšiu prípravu jednotlivcov, spoločenských, inštitúcií a krajín na to, aby dokázali odolať, adaptovať sa a rýchlo sa zotaviť po otrasoch a následných otrasoch, vrátane situácie, keď následky presahujú najvyššie adaptačné úsilie, a to bez ohrozenia dlhodobých rozvojových vyhliadok.
4. Zmluvné strany riešia riziká katastrof prostredníctvom integrovaného prístupu viacnásobného nebezpečenstva, ktorý zahŕňa porozumenie riziku katastrof, posilnenie riadenia rizika a budovanie inštitucionálnych kapacít na účinné vykonávanie investícií zohľadňujúcich riziko. Zmluvné strany zabezpečia inkluzívne a spravodlivé výsledky na budovanie odolnosti najzraniteľnejších skupín.
5. Zmluvné strany vypracujú stratégie na posilňovanie odolnosti miest a vidieka s cieľom zlepšiť riadenie rizika katastrof s osobitným dôrazom na neplánované obce.

ČLÁNOK 61

Reakcia na katastrofy a obnova

1. Zmluvné strany sa dohodli, že včasná a koordinovaná reakcia na prírodné katastrofy je kľúčová pri rehabilitácii a obnove po katastrofe. Zmluvné strany sa dohodli na význame koordinovaných posúdení potrieb, zvýšenej pripravenosti a kapacity na miestne, včasné a účinné reakcie na katastrofy, ktoré spĺňajú potreby krízou postihnutých osôb, a to aj prostredníctvom účinných komunikačných stratégií.
2. Zmluvné strany sa dohodli, že v rámci úsilia v oblasti reakcie na katastrofy a obnovy po katastrofách sa z krátkodobého hľadiska uprednostní núdzová pomoc a obnova vrátane podpory včasnej obnovy. Zmluvné strany sa dohodli, že následná pomoc bude zameraná na prepojenie krátkodobej úľavy a dlhodobého rozvoja prostredníctvom udržateľného procesu ozdravenia, obnovy k lepšiemu vrátane rekonštrukčného úsilia a obnovy sociálno-ekonomickej a kultúrnej štruktúry. Zahŕňa to rozšírenú koordináciu medzi humanitárnymi a rozvojovými zainteresovanými stranami od počiatku krízy s cieľom správnym spôsobom budovať odolnosť postihnutých skupín obyvateľstva.

HLAVA VI

MIGRÁCIA A MOBILITA

ČLÁNOK 62

Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj záväzok posilňovať spoluprácu v oblasti migrácie a mobility, ktorá sa bude riadiť zásadami solidarity, partnerstva a spoločnej zodpovednosti. Zmluvné strany prijímú komplexný, súdržný, pragmatický a vyvážený prístup, pričom v plnej miere dodržiavajú medzinárodné právo a medzinárodné právo v oblasti ľudských práv a v relevantných prípadoch medzinárodné utečenecké právo a medzinárodné humanitárne právo, ako aj zásadu zvrchovanosti so zreteľom na svoje príslušné právomoci. Zmluvné strany uznávajú, že migrácia a mobilita môžu mať v prípade, že sa budú dobre riadiť, pozitívny vplyv na udržateľný rozvoj, a uznávajú potrebu riešiť negatívne vplyvy neregulárnej migrácie na krajiny pôvodu, tranzitu, ako aj na cieľové krajiny. Zmluvné strany sa dohodli, že vyvinú úsilie na zvýšenie kapacít s cieľom efektívneho a účinného riadenia migrácie vo všetkých jej aspektoch. Zmluvné strany opakujú svoj záväzok zabezpečiť rešpektovanie dôstojnosti všetkých utečencov a migrantov, ako aj ochranu ich ľudských práv. Zmluvné strany v rámci pravidelného partnerského dialógu riešia všetky relevantné aspekty migrácie a mobility, na ktoré sa odkazuje v tejto hlave.

KAPITOLA 1

LEGÁLNA MIGRÁCIA A MOBILITA

ČLÁNOK 63

Legálna migrácia a mobilita

1. Zmluvné strany sa usilujú o využitie prínosov bezpečnej, legálnej a regulárnej migrácie a mobility, a to pri plnom dodržiavaní medzinárodného práva a v súlade s ich príslušnými právomocami. V tejto súvislosti zmluvné strany vypracujú a budú využívať legálne možnosti migrácie vrátane pracovnej migrácie a ďalších mechanizmov mobility so zreteľom na vnútroštátne priority a potreby trhu práce.
2. Zmluvné strany s cieľom uľahčovať cirkulujúcu migráciu a mobilitu vyvíjajú úsilie na vykonávanie transparentných a účinných požiadaviek na prijímanie a pobyt na účely práce, výskumu, štúdia, odbornej prípravy a dobrovoľníckej činnosti. Zmluvné strany zvýšia transparentnosť informácií týkajúcich sa uplatniteľných pravidiel migrácie.
3. Zmluvné strany považujú cirkulujúcu migráciu za nástroj na podporu rastu a rozvoja v krajinách pôvodu a v cieľových krajinách. Na tento účel zmluvné strany zohľadnia mechanizmy cirkulujúcej migrácie a podľa potreby vykonajú a posilnia právne rámce na uľahčenie postupov opätovného vstupu štátnych príslušníkov členského štátu Európskej únie alebo člena organizácie OAKTŠ, ktorí majú oprávnený pobyt na území členov organizácie OAKTŠ alebo členských štátov Európskej únie, a zväžia hľadiská ich opätovného začlenenia v krajinách pôvodu s cieľom zabezpečiť, že ich získané skúsenosti alebo kvalifikácia môžu obohacovať miestne spoločenstvá a trhy práce.

4. Zmluvné strany vedú dialóg o postupoch, ktorými sa riadi legálna migrácia vrátane zlúčenia rodiny a prípadne prenosnosti dôchodkových práv. Zmluvné strany sa ďalej usilujú o otvorenú výmenu názorov o vízovej povinnosti, ako aj o uľahčení mobility a kontaktov medzi ľuďmi v oblastiach, ako sú cestovný ruch, kultúra, šport, vzdelávanie, výskum a podnikanie, s cieľom podporiť vzájomné porozumenie a spoločné hodnoty.
5. Zmluvné strany podporujú spoluprácu medzi príslušnými agentúrami a inštitúciami, miestnymi orgánmi, občianskou spoločnosťou a sociálnymi partnermi s cieľom podporovať spoločné výskumné projekty, identifikovať chýbajúce zručnosti, ako aj investičné a pracovné príležitosti a hodnotiť politiky a stratégie v oblasti pracovnej migrácie.
6. Zmluvné strany spolupracujú na zlepšovaní transparentnosti a porovnateľnosti všetkých kvalifikácií s cieľom uľahčiť ich uznávanie na účely prístupu k ďalšiemu vzdelávaniu, ako aj ich prijatie na trhu práce.
7. Zmluvné strany spolupracujú na zlepšení a modernizácii systémov registrov osobného stavu s cieľom zvýšiť zabezpečenie a vydávanie preukazov totožnosti a pasov.

ČLÁNOK 64

Integrácia a nediskriminácia

1. Zmluvné strany vyvíjajú úsilie na prijatie účinných politík integrácie osôb s oprávneným pobytom na ich území, pričom sa tieto politiky zameriavajú na to, aby sa týmto osobám priznali práva a povinnosti porovnateľné s právami a povinnosťami občanov týchto krajín, a vyvíjajú úsilie na podporu sociálnej súdržnosti. V tejto súvislosti zmluvné strany podporujú vypracúvanie a vykonávanie stratégií s cieľom začleniť štátnych príslušníkov členského štátu Európskej únie alebo člena organizácie OAKTŠ, ktorí majú oprávnený pobyt na území členov organizácie OAKTŠ alebo členských štátov Európskej únie, do pracovných trhov a hostiteľských spoločností, pričom podporia a posilnia spoluprácu a koordináciu rôznych subjektov zodpovedných za integráciu na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni vrátane miestnych samospráv a občianskej spoločnosti.
2. Zmluvné strany sa dohodli, že zabezpečia spravodlivé zaobchádzanie so štátnymi príslušníkmi členského štátu Európskej únie alebo člena organizácie OAKTŠ, ktorí majú oprávnený pobyt na území členov organizácie OAKTŠ alebo členských štátov Európskej únie, podporia nediskrimináciu v hospodárskom, sociálnom a kultúrnom živote a vytvoria opatrenia na boj proti rasizmu a xenofóbii.

3. Zmluvné strany sa dohodli, že zaobchádzanie so štátnymi príslušníkmi členského štátu Európskej únie alebo člena organizácie OAKTŠ, ktorí majú oprávnený pobyt na území členov organizácie OAKTŠ alebo členských štátov Európskej únie, má byť bez akejkoľvek diskriminácie založenej na štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o pracovné podmienky, odmeňovanie a prepúšťanie, v porovnaní s vlastnými štátnymi príslušníkmi každého členského štátu Európskej únie a každého člena organizácie OAKTŠ. Na tento účel zmluvné strany spolupracujú s cieľom zabezpečiť, aby sa pravidlá migrácie a mechanizmy náboru riadili spravodlivými a etickými zásadami, ktorými sa zabezpečí spravodlivé a dôstojné zaobchádzanie so všetkými štátnymi príslušníkmi členského štátu Európskej únie alebo člena organizácie OAKTŠ, ktorí majú oprávnený pobyt na území členov organizácie OAKTŠ alebo členských štátov Európskej únie, na území hostiteľských krajín, ako aj ich ochrana proti zneužívaniu.

KAPITOLA 2

MIGRÁCIA A ROZVOJ

ČLÁNOK 65

Migrácia a rozvoj

Zmluvné strany sa zhodli, že dobre riadená migrácia môže byť zdrojom prosperity, inovácií a udržateľného rozvoja, a ďalej sa dohodli na spolupráci a podpore krajín pôvodu okrem iného prostredníctvom podpory rastu a pracovných príležitostí, investícií, rozvoja súkromného sektora, obchodu a inovácií, vzdelávania a odbornej prípravy, zdravotnej starostlivosti, sociálnej ochrany a sociálneho zabezpečenia, a to najmä v prípade mládeže a žien. Zmluvné strany spolupracujú na vytvorení podmienok, ktorými by sa obmedzil negatívny vplyv vyplývajúci z úbytku zručností na rozvoj krajín pôvodu.

ČLÁNOK 66

Diaspóra a rozvoj

Zmluvné strany uznávajú významnú úlohu diaspór a rôznych foriem príspevkov členov diaspór k rozvoju ich krajín pôvodu, a to vrátane financií, investícií, prenosu vedomostí, odbornosti a technológií, kultúrnych spojení, sietí a mechanizmov, ako aj procesov národného zmierenia.

ČLÁNOK 67

Remitencie

1. Zmluvné strany sa snažia podporovať lacnejšie, bezpečnejšie a rýchlejšie prevody remitencií, ktoré sú v súlade s právnymi predpismi, a uľahčovať produktívne domáce investície, a to aj prostredníctvom využívania nových technológií a inovatívnych nástrojov.
2. Zmluvné strany spolupracujú na znižovaní transakčných nákladov pri remitenciách na menej ako 3 %, na odstraňovaní koridorov, ktorými prúdia remitencie, ak sú náklady vyššie ako 5 % v súlade s medzinárodne dohodnutými cieľmi, a na zlepšení regulačných rámcov s cieľom dosiahnuť väčšie zapojenie netradičných aktérov.

ČLÁNOK 68

Migrácia juh – juh

1. Zmluvné strany uznávajú význam migrácie juh – juh z hľadiska výziev aj príležitostí vrátane potenciálnych prínosov dobre riadenej migrácie juh – juh pre udržateľný rozvoj krajiny pôvodu, krajiny tranzitu a cieľovej krajiny. Na tento účel zmluvné strany podporujú politiky a činnosti na podporu hospodárskeho a sociálneho rozvoja v krajine pôvodu, krajine tranzitu a cieľovej krajine.

2. Zmluvné strany si vymieňajú skúsenosti a najlepšie postupy týkajúce sa zmierňovania sociálnych a hospodárskych dôsledkov migračných tokov juh – juh na krajinu pôvodu, krajinu tranzitu a cieľovú krajinu a posilňujú spoluprácu na vnútroštátnej a regionálnej úrovni.

ČLÁNOK 69

Prírodné katastrofy, zmena klímy a zhoršovanie stavu životného prostredia

1. Zmluvné strany zohľadňujú spojitosť medzi migráciou vrátane vysídľovania a prírodnými katastrofami, zmenou klímy a zhoršovaním stavu životného prostredia.

2. Zmluvné strany prijímú opatrenia na riešenie potrieb vysídlených osôb prijatím stratégií zameraných na zmierňovanie, adaptáciu a odolnosť voči prírodným katastrofám, nepriaznivým účinkom zmeny klímy a zhoršovaniu stavu životného prostredia na všetkých príslušných úrovniach vrátane medziregionálnych úrovní.

KAPITOLA 3

NEREGULÁRNA MIGRÁCIA

ČLÁNOK 70

Hlavné príčiny neregulárnej migrácie

1. Zmluvné strany potvrdzujú spoločný politický záväzok riešiť základné príčiny neregulárnej migrácie a núteného vysídľovania a vyvinúť na ne primerané reakcie.
2. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoje odhodlanie zastaviť príliv neregulárnej migrácie pri plnom dodržiavaní medzinárodného práva a ľudských práv. V tejto súvislosti uznávajú negatívny vplyv neregulárnej migrácie na krajinu pôvodu, krajinu tranzitu a cieľovú krajinu vrátane súvisiacich humanitárnych a bezpečnostných výziev. Zmluvné strany uznávajú zvýšené riziko toho, že migranti sa stanú obeťami porušovania ľudských práv a obchodovania a zneužívania, a dohodli sa, že zavedú opatrenia na ochranu týchto migrantov pred všetkými formami vykorisťovania a zneužívania.

ČLÁNOK 71

Prevádzачstvo

1. Zmluvné strany zvýšia spoločné úsilie o predchádzanie cezhraničnej trestnej činnosti prevádzachstva a spoločne zvýšia úsilie o ukončenie beztrestnosti zločineckých organizácií prostredníctvom účinného vyšetrovania a trestného stíhania.
2. Zmluvné strany zabezpečia zavedenie príslušných legislatívnych a inštitucionálnych rámcov v súlade s Dohovorom OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, najmä s jeho Protokolom proti pašovaniu migrantov po súši, po mori a letecky. Zaväzujú sa takisto, že zlepšia výmenu informácií a podporia operatívnu policajnú a justičnú spoluprácu.

ČLÁNOK 72

Obchodovanie s ľuďmi

Zmluvné strany bojujú proti obchodovaniu s ľuďmi v súlade s Dohovorom OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu a s jeho Protokolom o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi. Zmluvné strany okrem toho zlepšujú prevenciu, a to aj prostredníctvom boja proti beztrestnosti všetkých páchatel'ov, a zabezpečia, aby všetky obeť mali prístup k svojim právam, pričom sa osobitne zohľadňuje zraniteľnosť žien a detí.

ČLÁNOK 73

Integrované riadenie hraníc

Zmluvné strany presadzujú a podporujú integrované riadenie hraníc vrátane kontroly hraníc, zber a výmenu informácií a spravodajských informácií, a prevenciu výroby a používania falošných dokumentov ako aj operatívnu policajnú a justičnú spoluprácu pri vyšetrovaní a trestnom stíhaní.

KAPITOLA 4

NÁVRAT, READMISIA A REINTEGRÁCIA

ČLÁNOK 74

Návrat a readmisia

1. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoje právo na vracanie migrantov neoprávnene sa zdržiavajúcich na ich území, a opätovne potvrdzujú právnu povinnosť každého členského štátu Európskej únie a člena organizácie OAKTŠ, že prijmú späť svojich štátnych príslušníkov, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členov organizácie OAKTŠ alebo členských štátov Európskej únie, a to bezpodmienečne a bez ďalších formalít s výnimkou overenia podľa odseku 3. Na tento účel zmluvné strany spolupracujú pri návrate a readmisii a zabezpečujú, aby sa pri každom postupe, ktorý sa začne s cieľom vrátiť migrantov neoprávnene sa zdržiavajúcich na ich území do krajín pôvodu, v plnej miere chránili a dodržiavali práva a dôstojnosť jednotlivcov.

2. Každý členský štát Európskej únie akceptuje návrat a readmisiu všetkých svojich štátnych príslušníkov, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území člena organizácie OAKTŠ, na žiadosť tohto štátu, a to bez ďalších formalít s výnimkou overenia podľa odseku 3 v prípade osôb, ktoré nie sú držiteľom platného cestovného dokladu.

Každý člen organizácie OAKTŠ akceptuje návrat a readmisiu všetkých svojich štátnych príslušníkov, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu Európskej únie, na žiadosť tohto členského štátu, a to bez ďalších formalít s výnimkou overenia podľa odseku 3 v prípade osôb, ktoré nie sú držiteľom platného cestovného dokladu.

Pokiaľ ide o členské štáty Európskej únie, povinnosti stanovené v tomto odseku platia iba vo vzťahu k osobám, ktoré majú štátnu príslušnosť členského štátu Európskej únie. Pokiaľ ide o členov organizácie OAKTŠ, povinnosti stanovené v tomto odseku platia iba vo vzťahu k osobám, ktoré sa považujú za ich štátnych príslušníkov v súlade s ich príslušným právnym systémom.

3. Členské štáty Európskej únie a členovia organizácie OAKTŠ rýchlo reagujú na žiadosti o readmisiu druhej zmluvnej strany. Vykonajú postupy overovania, pričom použijú najvhodnejšie a najúčinnnejšie postupy identifikácie s cieľom zistiť štátnu príslušnosť dotknutej osoby a vydať príslušné cestovné doklady na účely návratu, ako je uvedené v prílohe I. Žiadne ustanovenie v tejto prílohe nebráni vráteniu osoby na základe oficiálnych alebo neoficiálnych dojednaní medzi štátom, ktorému bola predložená žiadosť o readmisiu, a štátom, ktorý predložil žiadosť o readmisiu.

4. Bez ohľadu postupy stanovené v článku 101 ods. 5, ak sa zmluvná strana domnieva, že druhá zmluvná strana nerešpektuje lehotu uvedenú v prílohe I v súlade s normou 5.26 kapitoly 5 prílohy 9 k Dohovoru o medzinárodnom civilnom letectve, oznámi to druhej zmluvnej strane. Ak druhá zmluvná strana naďalej neplní tieto povinnosti, oznamujúca zmluvná strana môže prijať primerané opatrenia so začiatkom 30 dní od oznámenia.

5. Zmluvné strany sa dohodli, že budú monitorovať vykonávanie týchto záväzkov v rámci pravidelného partnerského dialógu.

ČLÁNOK 75

Reintegrácia

Zmluvné strany preskúmajú spôsoby spolupráce s cieľom podporiť dobrovoľný návrat a uľahčiť udržateľnú reintegráciu vrátených osôb, a to prípadne aj prostredníctvom programov udržateľnej reintegrácie. Osobitná pozornosť sa venuje potrebám vracajúcich sa zraniteľných osôb, ako sú deti, staršie osoby, osoby so zdravotným postihnutím a obeť obchodovania s ľuďmi.

KAPITOLA 5

OCHRANA A AZYL

ČLÁNOK 76

Utečenci a ďalšie vysídlené osoby

1. Zmluvné strany sa zaväzujú posilňovať ochranu a dôstojnosť utečencov a ďalších vysídlených osôb v súlade s medzinárodným právom a medzinárodným právom v oblasti ľudských práv vrátane zásady zákazu vyhodenia alebo vrátenia a prípadne v súlade s medzinárodným utečeneckým právom a medzinárodným humanitárnym právom.
2. Zmluvné strany podľa potreby podporujú integráciu utečencov a ďalších vysídlených osôb v hostiteľských krajinách a posilňujú kapacity krajín prvého azylu, tranzitu a cieľových krajín. Zmluvné strany spolupracujú pri poskytovaní bezpečnosti utečencom a vysídleným osobám v krajinách tranzitu a hostiteľských krajinách v utečeneckých táboroch a pri poskytovaní prístupu k spravodlivosti, právnej pomoci, ochrane svedkov, lekárskej a sociálno-psychologickej podpore.
3. Zmluvné strany venujú osobitnú pozornosť zraniteľným osobám a ich osobitným potrebám vrátane žien, detí a maloletých osôb bez sprievodu, pričom zohľadňujú zásadu najlepšieho záujmu dieťaťa.

ČASŤ III

CELOSVETOVÉ ALIANCIE A MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

ČLÁNOK 77

Zmluvné strany opätovne potvrdzujú význam spolupráce na medzinárodnej úrovni s cieľom presadzovať a ochraňovať svoje spoločné záujmy a zachovávať a posilňovať multilateralizmus. Zaväzujú sa spojiť sily v prospech mierovejšieho, kooperatívnejšieho a spravodlivejšieho sveta, ktorý bude pevne stáť na ich spoločných hodnotách mieru, demokracie, ľudských práv, právneho štátu, rodovej rovnosti, udržateľného rozvoja, ochrany životného prostredia a boja proti zmene klímy. Zhodujú sa na význame budovania a posilňovania celosvetových aliancií s cieľom dosiahnuť účinný multilaterálny systém, ktorý prináša výsledky pri riešení globálnych výziev s ohľadom na bezpečnejší a lepší svet pre všetkých.

ČLÁNOK 78

Multilateralizmus a globálne riadenie

1. Zmluvné strany sa zaväzujú k medzinárodnému poriadku založenému na pravidlách, ktorého kľúčovým prvkom je multilateralizmus a v ktorom ústrednú úlohu plní OSN. Podporujú medzinárodný dialóg a hľadajú mnohostranné riešenia s cieľom dosiahnuť pokrok na globálnej úrovni.

2. Zmluvné strany podniknú potrebné kroky na ratifikáciu príslušných medzinárodných zmlúv a dohovorov alebo prípadne na pristúpenie k nim a na ich vykonávanie a transpozíciu.
3. Zmluvné strany sa usilujú posilniť globálne riadenie a podporiť nevyhnutné reformy a modernizáciu multilaterálnych inštitúcií, aby boli reprezentatívnejšie, pohotovejšie, účinnejšie, efektívnejšie, inkluzívnejšie, transparentnejšie, demokratickejšie a zodpovednejšie.
4. Zmluvné strany prehlbujú svoj prístup k multilateralizmu spočívajúci na zapojení viacerých zainteresovaných strán tým, že účinnejšie zapájajú občiansku spoločnosť, súkromný sektor a sociálnych partnerov do tvorby reakcií na globálne výzvy.

ČLÁNOK 79

Spolupráca v medzinárodných organizáciách a fórach

1. Zmluvné strany sa usilujú prijímať spoločné rezolúcie, deklarácie a vyhlásenia, koordinovať stanoviská a prípadne hlasovať a prijímať spoločné opatrenia založené na zhode záujmov, vzájomnej úcte a rovnosti, aby sa zabezpečila ich väčšia prítomnosť a silnejší hlas v medzinárodných a regionálnych organizáciách a fórach.

2. Zmluvné strany stanovujú vhodné operatívne formy účinnej spolupráce a koordinácie na medzinárodnej úrovni, a to aj prostredníctvom zvolávania ministerských stretnutí na úrovni členov organizácie OAKTŠ – zmluvnej strany EÚ. Na politickej aj operatívnej úrovni sa usilujú o pravidelnú identifikáciu spoločného základu pre sériu strategických tém a o spájanie síl v otázkach spoločného a globálneho záujmu s cieľom dosiahnuť pokrok na globálnej úrovni.

3. Zmluvné strany môžu aktívne vyhľadávať úzku spoluprácu a vytvárať strategické partnerstvá s tretími krajinami a zoskupeniami, ktoré majú rovnaké hodnoty a záujmy, s cieľom maximalizovať kooperatívne riešenia spoločných výziev vždy, keď to bude možné.

ČLÁNOK 80

Oblasti medzinárodných opatrení

1. Zmluvné strany sa dohodli, že budú spolupracovať a realizovať spoločné opatrenia v otázkach týkajúcich sa strategických priorít uvedených v časti II, ako aj v ďalších oblastiach záujmu, ktoré považujú za potrebné.

2. Zmluvné strany posilňujú spoluprácu a dialóg s cieľom zaistiť medzinárodný mier a bezpečnosť. Prijmú inkluzívny a integrovaný prístup k predchádzaniu konfliktov a kríz a k ich riešeniu založený na rozsiahlych, hlbokých a trvalých regionálnych a medzinárodných partnerstvách. Pracujú na vnútroštátnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni s cieľom zvýšiť účinnosť mnohostrannej angažovanosti v oblasti udržateľného mieru a bezpečnosti prostredníctvom posilnených partnerstiev s OSN a s regionálnymi a subregionálnymi aktérmi. Riešia závažné zločiny, ktoré znepokojujú medzinárodné spoločenstvo, a medzinárodné bezpečnostné hrozby, ako je organizovaný zločin, terorizmus a násilný extrémizmus, a spolupracujú pri presadzovaní a posilňovaní medzinárodnej kontroly zbrojenia, nešírenia zbraní a odzbrojenia, ako aj pri rozširovaní kybernetickej bezpečnosti a boji proti počítačovej kriminalite.

3. Zmluvné strany sa zapájajú na medzinárodných fórach s cieľom presadzovať medzinárodné normy a dohody na podporu a ochranu ľudských práv pre všetkých, dosiahnuť rodovú rovnosť a posilňovať demokraciu a právny štát. Spolupracujú s orgánmi a mechanizmami OSN pre ľudské práva a plne podporujú prácu Rady pre ľudské práva. Vytvárajú medziregionálne aliancie, ktoré slúžia podľa potreby spoločným hodnotám a záujmom.

4. Zmluvné strany spolupracujú v záujme napredovania pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja a ďalších medzinárodne dohodnutých plánov na podporu ľudského a sociálneho rozvoja. Úzko spolupracujú na medzinárodnej úrovni s cieľom:

- a) skoncovať s extrémnou chudobou a hladom;
- b) riešiť potravinovú neistotu a reagovať na ňu;

- c) podporovať všeobecný prístup ku kvalitným a cenovo dostupným sociálnym službám, ako je vzdelávanie, zdravotná starostlivosť, voda, hygiena a bývanie;
- d) posilňovať postavenie žien a mládeže; a
- e) chrániť najzraniteľnejšie osoby v spoločnosti a uľahčovať ich začlenenie a prínos k hospodárskemu, sociálnemu a politickému životu, a to v súlade so zásadou na nikoho nezabudnúť.

Spolupracujú pri posilňovaní súdržnosti a konzistentnosti medzinárodného finančného a menového systému s cieľom zabezpečiť lepší prístup k financovaniu rozvoja na podporu udržateľného rozvoja.

5. Zmluvné strany spolupracujú na medzinárodnej úrovni s cieľom dosiahnuť inkluzívny a udržateľný hospodársky rast a rozvoj prostredníctvom opatrení zameraných na štrukturálnu hospodársku transformáciu, vytváranie dôstojných pracovných miest pre všetkých a integráciu členov organizácie OAKTŠ do globálneho hospodárstva, a to aj prostredníctvom regionálnej a kontinentálnej integrácie. Zmluvné strany zachovávajú a posilňujú multilaterálny obchodný systém založený na pravidlách, ktorého kľúčovým prvkom je WTO, vo všetkých jeho funkciách, aby sa zabezpečilo, že dokáže účinne riešiť výzvy v oblasti svetového obchodu a využívať rozvojový potenciál obchodu.

6. Zmluvné strany zintenzívňujú spoluprácu na podporu silných a rozhodných spoločných postupov v oblasti environmentálnej udržateľnosti a zmeny klímy, zvyšovania globálnych ambícií a smerovania k dosiahnutiu dlhodobých cieľov Parížskej dohody. Dodržiavajú medzinárodné normy a dohody, ktoré poskytujú celosvetové verejné statky, a chránia budúce generácie vrátane úsilia o posilnenie medzinárodnej správy oceánov.

7. Zmluvné strany spolupracujú s partnermi z celého sveta na presadzovaní komplexného a celostného prístupu k všetkým aspektom súvisiacim s migráciou a mobilitou založeného na zásadách solidarity, spoločnej zodpovednosti a partnerstva.

ČASŤ IV

PROSTRIEDKY SPOLUPRÁCE A VYKONÁVANIA

ČLÁNOK 81

Účinné a diverzifikované prostriedky spolupráce

1. Zmluvné strany sa dohodli, že mobilizujú finančné aj nefinančné zdroje na dosiahnutie cieľov stanovených v tejto dohode na základe spoločných záujmov, v duchu skutočného partnerstva a v súlade so zásadou na nikoho nezabudnúť. Zdôrazňujú význam financovania rozvoja ako kľúčového prvku pri vykonávaní Agendy 2030 a Parížskej dohody.
2. Zmluvné strany sa dohodli, že prostriedky spolupráce budú diverzifikované a budú zahŕňať rad politik a nástrojov zo všetkých dostupných zdrojov a aktérov. Zároveň sa dohodli, že prostriedky spolupráce budú prispôsobené tak, aby zohľadňovali ciele, stratégie a priority jednotlivých krajín a regiónov stanovené na vnútroštátnej, regionálnej, kontinentálnej a medziregionálnej úrovni a aby sa vykonávali na základe týchto cieľov, stratégií a priorít.

3. Zmluvné strany opätovne potvrdzujú svoj záväzok týkajúci sa zásad účinnosti rozvoja, konkrétne záväzok týkajúci sa zodpovednosti partnerských krajín za rozvojové priority, inkluzívnych partnerstiev, zamerania na výsledky, transparentnosti a vzájomnej zodpovednosti.

ČLÁNOK 82

Medzinárodná rozvojová spolupráca

1. Zmluvná strana EÚ opätovne potvrdzuje svoj politický záväzok posilniť zdroje rozvojovej spolupráce s cieľom dosiahnuť udržateľný rozvoj, najmä odstránením chudoby a bojom proti zhoršovaniu stavu životného prostredia a zmene klímy. Zmluvná strana EÚ sa zaväzuje sprístupniť primeranú úroveň finančných zdrojov v súlade so svojimi vnútornými predpismi a postupmi.

2. Zmluvné strany sa dohodli, že pri pridelovaní zdrojov sa uprednostnia krajiny, ktoré to najviac potrebujú, kde môžu mať tieto zdroje najväčší vplyv, najmä najmenej rozvinuté krajiny, krajiny s nízkymi príjmami, krajiny v kríze a konfliktoch, v nestabilných a zraniteľných situáciách po skončení krízy a/alebo po skončení konfliktu vrátane malých ostrovných rozvojových štátov a vnútrozemských rozvojových štátov. Náležitá pozornosť sa venuje aj osobitným výzvam, ktorým čelia krajiny so strednými príjmami, najmä v súvislosti s nerovnosťou, sociálnym vylúčením a prístupom k zdrojom.

3. Zmluvná strana EÚ mobilizuje zdroje na podporu programov v afrických, karibských a tichomorských štátoch a prispieva k regionálnej, medziregionálnej a medzikontinentálnej spolupráci a iniciatívam zameraným na posilnenie spolupráce medzi zmluvnými stranami v otázkach spoločného záujmu.
4. Zmluvné strany sa dohodli, že spolupráca môže mať rôzne formy, ako napríklad programy podpory odvetvových politík, opatrenia administratívnej a technickej spolupráce, budovanie kapacít, trojstranné dohody, a môže sa uskutočňovať prostredníctvom rôznych druhov financovania a postupov vrátane rozpočtovej podpory, rozpočtových záruk a operácií kombinovaného financovania.
5. Zmluvná strana EÚ a vyspelejší členovia organizácie OAKTŠ sa zaväzujú, že budú rozvíjať nové formy nadviazania vzťahov vrátane inovátnych finančných nástrojov a spolufinancovania.
6. Zmluvné strany budú spolupracovať a podporovať využívanie finančných zdrojov na podporu mobilizácie domácich zdrojov, na poskytovanie humanitárnej pomoci a pomoci v núdzi, na riešenie nepredvídaných okolností, nových potrieb alebo vznikajúcich výziev, na uľahčenie obchodu a na podporu medzinárodných iniciatív alebo priorít.
7. Zmluvné strany sa dohodli, že každé rozhodnutie o poskytnutí rozpočtovej podpory bude:
 - a) vychádzať z jasného súboru kritérií oprávnenosti a dôkladného posúdenia rizík a prínosov;
 - b) založené na zodpovednosti krajiny, vzájomnej zodpovednosti a spoločnom záväzku k univerzálnym hodnotám a zásadám;

- c) zahŕňať posilnený politický dialóg, lepšiu správu vecí verejných a dopĺňajúce úsilie o zhromažďovanie väčších zdrojov a ich lepšie vynakladanie; a
- d) sa odlišovať tak, aby lepšie reagovalo na politický, hospodársky a sociálny kontext prijímajúcej krajiny.

8. Zmluvné strany sa dohodli, že budú podporovať predvídateľnosť a bezpečnosť tokov zdrojov a zintenzívnia úsilie o ďalšie zlepšenie spôsobu, akým riadia a uskutočňujú rozvojovú spoluprácu, najmä prostredníctvom väčšej koordinácie a súdržnosti a zohľadnením svojich príslušných komparatívnych výhod vrátane skúseností s prechodom.

9. Zmluvné strany sa dohodli, že programovanie má byť založené na včasnom, nepretržitom a inkluzívnom dialógu medzi zmluvnou stranou EÚ a členmi organizácie OAKTŠ vrátane vnútroštátnych a miestnych orgánov, regionálnych, kontinentálnych a medzinárodných organizácií a zapojenia parlamentov, občianskej spoločnosti, súkromného sektora a ďalších zainteresovaných strán s cieľom posilniť demokratickú zodpovednosť za proces a povzbudiť podporu národných a regionálnych stratégií. Dohodli sa, že programovanie sa bude podľa potreby synchronizovať so strategickými cyklami príjemcov, a zaviazali sa využívať ich inštitúcie, systémy a postupy. Zároveň sa dohodli, že programovanie poskytne osobitný prispôsobený viacročný rámec spolupráce vrátane diverzifikovaných prostriedkov spolupráce.

10. Zmluvné strany sa dohodli, že v prípade jasnej pridanej hodnoty a preukázanej komparatívnej výhody sa podporí spolupráca s tretími krajinami a ďalšími aktérmi vrátane spolupráce juh – juh a trojstrannej spolupráce.

11. Zmluvné strany sa môžu rozhodnúť, že v čase, ktorý obom stranám vyhovuje, vykonajú preskúmanie riadenia a vplyvu finančných zdrojov s cieľom zvýšiť účinnosť programovania a prideľovania pomoci.
12. Zmluvné strany posilnia dialóg a spoluprácu v oblasti vhodného využívania finančných zdrojov, a to prípadne aj prostredníctvom spolupráce s Európskym úradom pre boj proti podvodom.

ČLÁNOK 83

Domáce verejné zdroje

1. Členovia organizácie OAKTŠ, ktorí sú zmluvnými stranami tejto dohody, opätovne potvrdzujú svoj záväzok zvýšiť mobilizáciu domácich zdrojov. Podporujú prostredie, ktoré zvyšuje domáce súkromné toky a posilňuje obchod ako hybnú silu rozvoja.
2. Členovia organizácie OAKTŠ, ktorí sú zmluvnými stranami tejto dohody, sa usilujú o posilnenie výberu príjmov prostredníctvom modernizovaných daňových systémov, zdokonalenej daňovej politiky, efektívnejšieho výberu daní a posilnenej a reformovanej daňovej správy. Pracujú na zlepšovaní spravodlivosti, transparentnosti, efektívnosti a účinnosti svojich daňových systémov, a to aj rozšírením základu dane a pokračujúcim úsilím o integráciu neformálneho sektora do formálneho hospodárstva v súlade s okolnosťami krajiny. Posilňujú fiškálnu legitimitu zvýšením efektívnosti a účinnosti svojich verejných výdavkov.

3. Zmluvné strany sa dohodli, že zvýšia úsilie v boji proti nezákonným finančným tokom s cieľom ich odstránenia, úsilie o spoluprácu pri vymáhaní stratených aktív a kapitálu a úsilie o posilnenie osvedčených postupov pri vracaní aktív s cieľom podporiť udržateľný rozvoj. Podporujú opatrenia na boj proti korupcii, podvodom a praniu špinavých peňazí a zaväzujú sa, že prijmú opatrenia na boj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, daňovým únikom a iným škodlivým daňovým praktikám prostredníctvom intenzívnejšej medzinárodnej spolupráce, lepšej domácej regulácie, ako aj prostredníctvom väčších kapacít a výmeny informácií.

4. Zmluvné strany posilňujú dobrú správu vo finančných a daňových záležitostiach, transparentnosť a zodpovednosť a spolupracujú na ich posilnení. Zaväzujú sa rozšíriť medzinárodnú spoluprácu v daňovej oblasti inkluzívnym, spravodlivým a transparentným spôsobom a v tomto ohľade sa dohodli na spolupráci na medzinárodných fórach venovaných daňovým záležitostiam na medzinárodnej úrovni.

ČLÁNOK 84

Domáce a medzinárodné súkromné zdroje

1. Zmluvné strany uznávajú, že súkromné kapitálové toky sú nevyhnutným doplnkom národného rozvojového úsilia. Vypracujú politiky a v prípade potreby posilnia regulačné rámce a nástroje s cieľom lepšie zosúladiť stimuly súkromného sektora s verejnými cieľmi. Spolupracujú s cieľom mobilizovať udržateľné a zodpovedné investície, povzbudzovať súkromný sektor, aby sa do rozvojového procesu zapájal ako partner, a investovať do oblastí, ktoré sú pre udržateľný rozvoj rozhodujúce.

2. Zmluvné strany sa usilujú o využívanie kombinácie grantov a pôžičiek, ako aj záruk a pák na prilákanie súkromných financií a o riešenie zlyhaní trhu a súčasne obmedzenie jeho narušení.
3. Zmluvné strany uznávajú, že remitencie sú kľúčovým súkromným zdrojom financovania udržateľného rozvoja. Zavádzajú príslušné právne predpisy a regulačné rámce s cieľom vytvoriť konkurenčný a transparentný trh pre lacnejšie, rýchlejšie a bezpečnejšie prevody peňazí legálnymi a oficiálnymi kanálmi v krajine zadávateľa a aj v krajine príjemcu a zaviesť inovatívne a cenovo dostupné riešenia v oblasti prevodov. Podporujú vytváranie inovatívnych finančných produktov a vytvárajú stimuly na posilnenie prispievania ich diaspóry k rozvoju. Podporujú dialóg medzi všetkými príslušnými verejnými a súkromnými zainteresovanými stranami v záujme uľahčenia tokov remitencií s cieľom zvýšiť ich vplyv na rozvoj.

ČLÁNOK 85

Dlh a udržateľnosť dlhovej služby

1. Zmluvné strany sa zaväzujú, že prostredníctvom koordinovaných politík zameraných na financovanie, zmierňovanie, reštrukturalizáciu alebo prípadne riadenie dlhu zabezpečia dlhodobú udržateľnosť dlhovej služby. Dohodli sa na pomoci krajinám pri budovaní kapacít riadenia dlhu a rozvoji strednodobých a dlhodobých stratégií dlhu.

2. Zmluvné strany zdôrazňujú význam spolupráce dlžníkov a veriteľov pri predchádzaní a riešení dlhových kríz. Zhodujú sa na potrebe posilniť dialóg, výmenu informácií a transparentnosť tak, aby sa posúdenia a analýzy udržateľnosti dlhovej služby zakladali na komplexných, objektívnych a spoľahlivých údajoch.
3. Zmluvné strany sa vzhľadom na prepojenia medzi dlhom a hospodárskym rastom zaväzujú zapojiť sa do dialógu a spolupráce v rámci medzinárodných diskusií o všeobecnom probléme dlhu bez toho, aby boli dotknuté konkrétne diskusie prebiehajúce na príslušných fórach.
4. Zmluvné strany sa dohodli, že podľa potreby prispejú k medzinárodne schváleným iniciatívam na odpustenie dlhov s cieľom zmierniť náklady členov organizácie OAKTŠ na dlhovú službu.

ČASŤ V

INŠTITUCIONÁLNY RÁMEC

ČLÁNOK 86

Spoločné inštitúcie

1. Zmluvné strany týmto ustanovujú tieto spoločné inštitúcie na úrovni členov organizácie OAKTŠ a zmluvnej strany EÚ: Radu ministrov OAKTŠ – EÚ, Výbor vyšších úradníkov na veľvyslaneckej úrovni OAKTŠ – EÚ (ďalej len „výbor ALSOC OAKTŠ – EÚ“) a Spoločné parlamentné zhromaždenie OAKTŠ – EÚ. Zmluvné strany týmto ustanovujú aj Radu ministrov, Spoločný výbor a Parlamentné zhromaždenie ako spoločné inštitúcie pre každý z regionálnych protokolov.
2. Zmluvné strany sa usilujú zabezpečiť koordináciu a komplementárnosť medzi spoločnými inštitúciami tejto dohody a spoločnými inštitúciami iných rámcov alebo dohôd, ktorých sú zmluvnými stranami, vrátane DHP, a to bez toho, aby boli dotknuté príslušné ustanovenia týchto dohôd.

ČLÁNOK 87

Samit hláv štátov alebo predsedov vlád

Zmluvné strany sa môžu schádzať na úrovni hláv štátov alebo predsedov vlád po vzájomnej dohode vo vhodnom formáte, na základe spoločne dohodnutého harmonogramu a programu.

ČLÁNOK 88

Rada ministrov OAKTŠ – EÚ

1. Radu ministrov OAKTŠ – EÚ tvoria na jednej strane zástupcovia každého člena organizácie OAKTŠ na ministerskej úrovni a na druhej strane zástupcovia Európskej únie a jej členských štátov na ministerskej úrovni. Spoločne jej predsedá predseda, ktorého na jednej strane vymenujú členovia organizácie OAKTŠ, a na druhej strane predseda, ktorého vymenuje zmluvná strana EÚ.
2. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ zasadá v zásade každé tri roky a vždy, keď sa to z podnetu spolupredsedov považuje za potrebné, a to vo forme a v zložení zodpovedajúcom otázkam, ktoré sa majú riešiť. Podľa potreby sa na stretnutiach môžu zúčastňovať pozorovatelia.
3. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ môže ustanoviť výbory a pracovné skupiny, ktoré sa budú účinnejšie a efektívnejšie zaoberať konkrétnymi otázkami, napríklad otázkami financovania obchodu a rozvoja. Zároveň môže delegovať právomoci na výbor ALSOC OAKTŠ – EÚ.
4. Funkciou Rady ministrov OAKTŠ – EÚ je:
 - a) poskytovať strategické politické usmernenie;
 - b) dohliadať na účinné a dôsledné vykonávanie tejto dohody;

- c) prijímať politické usmernenia a prijímať rozhodnutia s cieľom uplatniť osobitné aspekty potrebné na vykonávanie ustanovení tejto dohody; a
- d) prijímať spoločné stanoviská a dohodnúť sa na spoločných opatreniach v oblasti medzinárodnej spolupráce a uľahčovať koordináciu v medzinárodných organizáciách a fórach.

5. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ prijíma rozhodnutia, ktoré sú záväzné pre všetky zmluvné strany, pokiaľ nie je uvedené inak, alebo vydáva odporúčania týkajúce sa ktorejkoľvek z jej funkcií uvedených v odseku 4 na základe vzájomnej dohody zmluvných strán. Jej konanie je platné iba vtedy, ak sú prítomní zástupcovia Európskej únie, aspoň polovice členských štátov Európskej únie a aspoň dve tretiny členov zastupujúcich vlády členov organizácie OAKTŠ. Ktorýkoľvek z členov Rady ministrov OAKTŠ – EÚ, ktorý sa nemôže zúčastniť, môže byť zastupovaný. Zástupcovia vykonávajú všetky práva tohto člena. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ predloží Spoločnému parlamentnému zhromaždeniu správu o vykonávaní tejto dohody. Rada skúma a berie do úvahy rezolúcie a odporúčania prijaté Spoločným parlamentným zhromaždením.

6. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ môže prijímať rozhodnutia alebo vydávať odporúčania písomným postupom. Písomný postup môže navrhnúť ktorákoľvek zo zmluvných strán a môže sa začať na základe súhlasu spolupredsedom. Poriadok stanovený v odseku 5 sa uplatňuje *mutatis mutandis* na písomný postup.

7. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ prijme svoj rokovací poriadok na svojom prvom zasadnutí, najneskôr však do šiestich mesiacov po nadobudnutí platnosti tejto dohody.

ČLÁNOK 89

Výbor vyšších úradníkov na veľvyslaneckej úrovni OAKTŠ – EÚ

1. Výbor vyšších úradníkov na veľvyslaneckej úrovni (ALSOC OAKTŠ – EÚ) tvoria na jednej strane zástupcovia každého člena organizácie OAKTŠ na úrovni veľvyslancov alebo vysokých úradníkov a generálny tajomník organizácie OAKTŠ z úradnej moci a na druhej strane zástupcovia Európskej únie a jej členských štátov na úrovni veľvyslancov alebo vysokých úradníkov. Výbor ALSOC OAKTŠ – EÚ sa schádza raz ročne a na mimoriadnych zasadnutiach na žiadosť spolupredsedom, najmä s cieľom pripravovať zasadnutia Rady ministrov OAKTŠ-EÚ. Spoločne mu predsedajú tie isté zmluvné strany, ktoré zastávajú funkciu spolupredsedom Rady ministrov OAKTŠ – EÚ. Prijíma rozhodnutia a vydáva odporúčania na základe vzájomnej dohody zmluvných strán. Podľa potreby sa na stretnutiach môžu zúčastňovať pozorovatelia.
2. Výbor ALSOC OAKTŠ – EÚ pripravuje zasadnutia Rady ministrov OAKTŠ – EÚ a napomáha pri plnení jej úloh a vykonáva každý mandát, ktorý mu bol zverený Radou ministrov OAKTŠ – EÚ.
3. Výbor ALSOC OAKTŠ – EÚ prijme svoj rokovací poriadok na svojom prvom zasadnutí, najneskôr však do šiestich mesiacov po nadobudnutí platnosti tejto dohody.

ČLÁNOK 90

Spoločné parlamentné zhromaždenie OAKTŠ – EÚ

1. Každý člen troch regionálnych parlamentných zhromaždení je členom Spoločného parlamentného zhromaždenia OAKTŠ – EÚ. Spoločné parlamentné zhromaždenie OAKTŠ – EÚ sa schádza raz ročne, ako je stanovené v jeho rokovacom poriadku uvedenom v odseku 3. Spoločne mu predsedá poslanec Európskeho parlamentu a poslanec parlamentu členov organizácie OAKTŠ, ktorí sú vymenovaní podľa ich postupov.
2. Medzi funkcie Spoločného parlamentného zhromaždenia OAKTŠ – EÚ ako poradného orgánu patrí:
 - a) prijímať uznesenia a vydávať odporúčania s cieľom dosiahnuť ciele tejto dohody; a
 - b) presadzovať demokratické procesy, podporovať spoluprácu medzi parlamentmi a uľahčovať lepšie porozumenie medzi národmi členov organizácie OAKTŠ a Európskej únie.
3. Spoločné parlamentné zhromaždenie OAKTŠ-EÚ prijme svoj rokovací poriadok na svojom prvom zasadnutí, ale najneskôr do šiestich mesiacov od nadobudnutia platnosti tejto dohody.

ČLÁNOK 91

Regionálny samit

Zmluvné strany každého regionálneho protokolu sa môžu rozhodnúť, že sa zídu na úrovni hláv štátov alebo predsedov vlád v intervaloch, na ktorých sa príslušné zmluvné strany dohodnú na základe spoločne dohodnutého harmonogramu a programu.

ČLÁNOK 92

Regionálne Rady ministrov

1. Zmluvné strany týmto ustanovujú Radu ministrov pre každý z troch regionálnych protokolov:
 - a) Radu ministrov Afrika – EÚ tvoria na jednej strane zástupcovia každého zmluvného štátu v Afrike na ministerskej úrovni a na druhej strane zástupcovia Európskej únie a jej členských štátov na ministerskej úrovni;
 - b) Radu ministrov Karibik – EÚ tvoria na jednej strane zástupcovia každého zmluvného štátu v karibskej oblasti na ministerskej úrovni a na druhej strane zástupcovia Európskej únie a jej členských štátov na ministerskej úrovni; a

- c) Radu ministrov Tichomorie – EÚ tvoria na jednej strane zástupcovia každého zmluvného štátu v tichomorskej oblasti na ministerskej úrovni a na druhej strane zástupcovia Európskej únie a jej členských štátov na ministerskej úrovni.

Každej regionálnej Rade ministrov spoločne predsedá na jednej strane predseda, ktorého vymenujú príslušné africké, karibské alebo tichomorské zmluvné štáty, a na druhej strane predseda, ktorého vymenuje zmluvná strana EÚ, podľa ich vlastných postupov.

Každá regionálna Rada ministrov sa stretáva v intervaloch, na ktorých sa dohodnú príslušné zmluvné strany, v zložení zodpovedajúcom otázkam, ktoré sa majú riešiť, a na podnet spolupredsedom a prijíma rozhodnutia na základe vzájomnej dohody.

2. Medzi funkcie každej regionálnej Rady ministrov patrí:

- a) určovanie priorít a podľa potreby stanovovanie akčných plánov vo vzťahu k cieľom príslušného regionálneho protokolu;
- b) prijímanie rozhodnutí a vydávanie odporúčaní na vykonávanie konkrétnych aspektov príslušného regionálneho protokolu vrátane rozhodnutí týkajúcich sa jeho revízie alebo zmeny, a to v súlade s článkom 99 ods. 5. Rozhodnutia sú záväzné pre všetky zmluvné strany príslušného regionálneho protokolu, pokiaľ nie je uvedené inak; a
- c) vedenie dialógu a výmena názorov na všetky otázky spoločného záujmu.

3. Každá regionálna Rada ministrov prijíma rozhodnutia alebo vydáva odporúčania na základe spoločnej dohody. Jej konanie je platné iba vtedy, ak sú prítomní zástupcovia Európskej únie, aspoň polovice členských štátov Európskej únie a aspoň dve tretiny členov zastupujúcich príslušné africké, karibské a tichomorské regióny. Ktorýkoľvek z členov ktorejkoľvek regionálnej Rady ministrov, ktorý sa nemôže zúčastniť, môže byť zastupovaný. Zástupcovia vykonávajú všetky práva tohto člena.

4. Každá regionálna Rada ministrov:

- a) môže prijímať rozhodnutia alebo vydávať odporúčania písomným postupom. Poriadok stanovený v článku 88 sa uplatňuje *mutatis mutandis* na písomný postup regionálnej Rady ministrov;
- b) môže zriaďovať podvýbory a pracovné skupiny, ktoré sa budú účinnejšie a efektívnejšie zaoberať konkrétnymi otázkami, a môže delegovať právomoci na príslušný regionálny Spoločný výbor;
- c) predloží Rade ministrov OAKTŠ – EÚ správu o vykonávaní svojho príslušného protokolu; a
- d) prijme svoj rokovací poriadok na svojom prvom zasadnutí, ale najneskôr do šiestich mesiacov po nadobudnutí platnosti tejto dohody.

ČLÁNOK 93

Regionálne Spoločné výbory

1. Každý regionálny Spoločný výbor tvoria na jednej strane zástupcovia každého afrického člena organizácie OAKTŠ za protokol Afrika – EÚ, každého karibského člena organizácie OAKTŠ za protokol Karibik – EÚ a každého tichomorského člena organizácie OAKTŠ za protokol Tichomorie – EÚ na úrovni veľvyslancov alebo vysokých úradníkov a na druhej strane zástupcovia Európskej únie a jej členských štátov na úrovni veľvyslancov alebo vysokých úradníkov.
2. Každému regionálnemu Spoločnému výboru spoločne predsedajú tie isté zmluvné strany, ktoré zastávajú funkciu spolupredsedom príslušnej regionálnej Rady ministrov. Ak je to vhodné, Spoločný výbor môže na základe dohody spolupredsedom rozhodnúť o prizvaní pozorovateľov na návrh ktorejkoľvek zmluvnej strany.
3. Každý regionálny Spoločný výbor pripravuje zasadnutia príslušnej regionálnej Rady ministrov a napomáha pri plnení jej úloh a vykonáva každý mandát, ktorý mu bol zverený príslušnou regionálnou Radou ministrov.
4. Každý regionálny Spoločný výbor prijme svoj rokovací poriadok na svojom prvom zasadnutí, najneskôr do šiestich mesiacov po nadobudnutí platnosti tejto dohody.

ČLÁNOK 94

Regionálne parlamentné zhromaždenia

1. Zmluvné strany týmto zriaďujú regionálne parlamentné zhromaždenie pre každý z troch regionálnych protokolov, ktorému bude spoločne predsedieť na jednej strane poslanec Európskeho parlamentu a na druhej strane poslanec parlamentu z príslušných afrických, karibských alebo tichomorských zmluvných strán vymenovaný za predsedu, v súlade s ich vlastnými postupmi:
 - a) Parlamentné zhromaždenie Afrika – EÚ tvoria na jednej strane poslanci Európskeho parlamentu a na druhej strane v rovnakom počte poslanci parlamentov všetkých zmluvných štátov v Afrike;
 - b) Parlamentné zhromaždenie Karibik – EÚ tvoria na jednej strane poslanci Európskeho parlamentu a na druhej strane v rovnakom počte poslanci parlamentov všetkých zmluvných štátov v karibskej oblasti;
 - c) Parlamentné zhromaždenie Tichomorie – EÚ tvoria na jednej strane poslanci Európskeho parlamentu a na druhej strane rovnaký v rovnakom počte poslanci parlamentov všetkých zmluvných štátov v tichomorskej oblasti.

2. Každé regionálne parlamentné zhromaždenie sa ako poradný orgán schádza najmä pred zasadnutiami príslušnej regionálnej Rady ministrov. V tejto súvislosti sa každému regionálnemu parlamentnému zhromaždeniu včas poskytne program príslušnej regionálnej Rady ministrov, na základe ktorého môže vydávať odporúčania príslušnej Rade ministrov, a je informované o rozhodnutiach a odporúčaní príslušnej regionálnej Rady ministrov.

3. Každé regionálne parlamentné zhromaždenie:

- a) môže prijímať uznesenia a diskutovať o akýchkoľvek otázkach týkajúcich sa príslušného regionálneho protokolu;
- b) môže podporovať demokratické procesy prostredníctvom dialógu a konzultácií a uľahčovať lepšie porozumenie medzi národmi Európskej únie a národmi Afriky, karibskej oblasti a tichomorskej oblasti;
- c) spolupracuje so Spoločným parlamentným zhromaždením OAKTŠ – EÚ v otázkach týkajúcich sa tejto dohody s cieľom zabezpečiť koordináciu a súdržnosť a
- d) prijme svoj rokovací poriadok na svojom prvom zasadnutí, ale najneskôr do šiestich mesiacov od nadobudnutia platnosti tejto dohody.

ČLÁNOK 95

Spolupráca so zainteresovanými stranami

1. Zmluvné strany sa dohodli, že spolupráca so zainteresovanými stranami, najmä s miestnymi orgánmi, občianskou spoločnosťou a zástupcami súkromného sektora, tvorí neoddeliteľnú súčasť dobre informovaného rozhodovania a presadzovania cieľov tohto partnerstva.
2. Zainteresované strany musia byť včas informované a schopné prispievať do širokého procesu dialógu, najmä s ohľadom na zasadnutia príslušnej Rady ministrov.
3. Na podporu takejto spolupráce sa podľa potreby zavedú otvorené a transparentné mechanizmy štruktúrovaných konzultácií so zainteresovanými stranami.
4. Výsledky konzultácií so zainteresovanými stranami sa podľa potreby oznamujú príslušnej Rade ministrov, Spoločnému výboru alebo parlamentnému zhromaždeniu.

ČASŤ VI

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

ČLÁNOK 96

Územná pôsobnosť

Táto dohoda sa na jednej strane vzťahuje na územia, na ktorých sa uplatňuje Zmluva o Európskej únii a Zmluva o fungovaní Európskej únie, a to za podmienok, ktoré sú v týchto zmluvách stanovené, a na druhej strane sa vzťahuje na územia členov organizácie OAKTŠ.

ČLÁNOK 97

Iné dohody alebo dojednania

Vykonávaniu tejto dohody nemôže brániť žiadna zmluva, dohovor, dohoda alebo dojednanie akéhokoľvek druhu medzi jedným alebo viacerými členskými štátmi Európskej únie a jedným alebo viacerými členmi organizácie OAKTŠ.

ČLÁNOK 98

Súhlas so záväznosťou, nadobudnutie platnosti a predbežné vykonávanie

1. Zmluvné strany vyjadrujú svoj súhlas s tým, že budú viazané touto dohodou v súlade so svojimi príslušnými vnútornými pravidlami a postupmi.
2. Táto dohoda nadobúda platnosť prvým dňom druhého mesiaca nasledujúceho po dni, keď Európska únia a jej členské štáty a najmenej dve tretiny členov organizácie OAKTŠ dokončia na tento účel príslušné vnútorné postupy a uložia svoje listiny vyjadrujúce ich súhlas so záväznosťou na Generálnom sekretariáte Rady Európskej únie (ďalej len „depozitár“), ktorý zašle overenú kópiu sekretariátu OAKTŠ.
3. Člen organizácie OAKTŠ, ktorý neukončil postupy stanovené v odseku 2 k dátumu nadobudnutia platnosti tejto dohody v súlade s odsekom 2, tak môže urobiť do dvanástich mesiacov po tomto dátume. Táto dohoda sa pre takýchto členov organizácie OAKTŠ stane platnou prvým dňom druhého mesiaca nasledujúceho po uložení ich listín vyjadrujúcich ich súhlas so záväznosťou u depozitára, ktorý zašle overenú kópiu sekretariátu OAKTŠ. Takíto členovia organizácie OAKTŠ uznajú platnosť akéhokoľvek opatrenia prijatého na vykonanie tejto dohody po dátume nadobudnutia jej platnosti v súlade s odsekom 2.

4. Bez ohľadu na odseky 2 a 3 Európska únia a členovia organizácie OAKTŠ môžu vykonávať túto dohodu predbežne, a to ako celok alebo len jej časť, až do nadobudnutia jej platnosti a v súlade so svojimi príslušnými vnútornými postupmi. Predbežné vykonávanie sa začína prvým dňom druhého mesiaca po dni podpisu tejto dohody. Pred začatím predbežného vykonávania Európska únia oznámi členom organizácie OAKTŠ tie časti tejto dohody, ktoré sa budú predbežne vykonávať.

ČLÁNOK 99

Doba trvania a revízia

1. Táto dohoda sa uzatvára na počiatočné obdobie 20 rokov. Tri roky pred koncom tohto počiatočného obdobia začnú zmluvné strany dialóg s cieľom opätovne preskúmať ustanovenia, ktorými sa majú následne riadiť ich vzťahy. Táto dohoda sa automaticky predlžuje na jedno obdobie piatich rokov, pokiaľ sa všetky zmluvné strany nedohodnú na jej ukončení alebo predĺžení pred koncom počiatočného obdobia 20 rokov.
2. Zmluvné strany môžu predložiť návrhy zmien tejto dohody Rade ministrov OAKTŠ – EÚ najneskôr šesť mesiacov pred príslušným zasadnutím Rady ministrov OAKTŠ – EÚ. Všetky zmeny schvaľuje Rada ministrov OAKTŠ – EÚ a podliehajú postupom stanoveným v článku 98 pre nadobudnutie platnosti a predbežné vykonávanie tejto dohody.

3. Zmluvné strany do šiestich mesiacov od skončenia platnosti Agendy 2030 začnú rokovania s cieľom preskúmať a prehodnotiť strategické priority tejto dohody vrátane afrického regionálneho protokolu, karibského regionálneho protokolu a tichomorského regionálneho protokolu a s cieľom zaviesť všetky ďalšie potrebné zmeny. Zmenená dohoda nadobúda platnosť v súlade s postupmi stanovenými pre nadobudnutie platnosti a predbežné vykonávanie tejto dohody.
4. Zmluvné strany môžu predložiť návrhy zmien príloh k tejto dohode Rade ministrov OAKTŠ – EÚ najneskôr šesť mesiacov pred príslušným zasadnutím Rady ministrov OAKTŠ – EÚ. Všetky zmeny schvaľuje Rada ministrov OAKTŠ – EÚ.
5. Zmluvné strany príslušných regionálnych protokolov môžu predložiť návrhy na zmeny ich protokolu príslušnej regionálnej Rade ministrov a Rade ministrov OAKTŠ – EÚ najneskôr 120 dní pred príslušným zasadnutím regionálnej Rady ministrov. Akékoľvek zmeny prijme príslušná regionálna Rada ministrov a bezodkladne sa oznámia Rade ministrov OAKTŠ – EÚ, ktorá môže dať súhlas do 120 dní od dátumu oznámenia, a to aj prostredníctvom písomného postupu alebo delegovania právomocí na výbor ALSOC OAKTŠ-EÚ. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ môže odmietnuť udeliť súhlas so zmenou, ktorá sa považuje za nezlučiteľnú s touto dohodou, a dôvody odmietnutia oznámi príslušnej regionálnej Rade ministrov. Ak sa odmietnutie súhlasu nevysloví do 120 dní od dátumu oznámenia, považuje sa to za súhlas. Zmenený protokol nadobúda platnosť prvým dňom druhého mesiaca nasledujúceho po dátume súhlasu.

6. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ môže prijať akékoľvek prechodné opatrenia potrebné v prípade, že medzi zmluvnými stranami sa plánuje nová dohoda, a to až do času, kým táto dohoda nenadobudne platnosť alebo sa nebude predbežne vykonávať.

ČLÁNOK 100

Vypovedanie

Túto dohodu môže vypovedať zmluvná strana EÚ vo vzťahu ku každému členovi organizácie OAKTŠ a každý člen organizácie OAKTŠ vo vzťahu k zmluvnej strane EÚ. Vypovedanie nadobúda účinnosť šesť mesiacov po doručení písomného oznámenia depozitárovi, ktorý zašle overenú kópiu sekretariátu OAKTŠ.

ČLÁNOK 101

Urovnávanie sporov a plnenie záväzkov

1. Zmluvné strany prijímú všetky všeobecné alebo osobitné opatrenia potrebné na splnenie záväzkov, ktoré im vyplývajú z tejto dohody. Riešia rozdiely a spory, ktoré medzi nimi vzniknú pri uplatňovaní tejto dohody, a riešia otázky výkladu súvisiace s touto dohodou v súlade s týmto článkom.

2. Bez toho, aby boli dotknuté postupy uvedené v tomto článku v odsekoch 3 až 9 a v článku 74 ods. 4, je možné každú otázku súvisiacu s výkladom tejto dohody vyriešiť prostredníctvom konzultácií v Rade ministrov OAKTŠ – EÚ alebo po dohode zmluvných strán prostredníctvom osobitného podvýboru alebo akéhokoľvek iného vhodného mechanizmu, ktorý podlieha Rade ministrov OAKTŠ – EÚ. Zmluvné strany predložia príslušné informácie potrebné na dôkladné preskúmanie záležitosti s cieľom túto záležitosť vyriešiť včas a priateľským spôsobom.
3. Na účely odsekov 4 až 9 výraz „zmluvná strana“ označuje na jednej strane Európsku úniu a jej členské štáty a na druhej strane každý člen organizácie OAKTŠ.
4. Zmluvné strany sa v rámci partnerského dialógu zaoberajú rozdielmi medzi nimi s cieľom predchádzať situáciám, v ktorých by jedna zmluvná strana mohla považovať za potrebné využiť konzultácie uvedené v odsekoch 5 a 6.
5. Ak sa niektorá zo zmluvných strán domnieva, že druhá zmluvná strana nesplnila niektorý zo záväzkov vyplývajúcich z tejto dohody, oznámi to druhej zmluvnej strane a poskytne všetky príslušné informácie potrebné na dôkladné preskúmanie situácie s cieľom dosiahnuť obojstranne prijateľné riešenie do 90 dní od dátumu oznámenia. Ak sa to nebude považovať za dostatočné, zmluvné strany uskutočnia štruktúrované a systematické konzultácie. Ak nie sú schopné dosiahnuť obojstranne prijateľné riešenie do 120 dní od začatia konzultácií, oznamujúca zmluvná strana môže prijať opatrenia primerané nesplneniu konkrétneho záväzku.

6. Bez ohľadu na odsek 5, ak sa ktorákoľvek zmluvná strana domnieva, že druhá zmluvná strana porušuje niektoré zo základných prvkov uvedených v článkoch 9 a 18, s výnimkou prípadov zvláštnej naliehavosti alebo závažných prípadov korupcie uvedených v článku 12, oznámi to druhej zmluvnej strane a poskytne všetky príslušné informácie potrebné na dôkladné preskúmanie situácie s cieľom nájsť obojstranne prijateľné riešenie do 60 dní odo dňa oznámenia. Ak sa to nebude považovať za dostatočné, zmluvné strany uskutočnia štruktúrované a systematické konzultácie. Do fázy štruktúrovaných a systematických konzultácií sa zapája osobitný spoločný výbor po dohode s dotknutými zmluvnými stranami, pričom sa zachováva dvojstranný charakter konzultácií. Osobitný spoločný výbor pozostávajúci z rovnakého počtu zástupcov zmluvnej strany EÚ a členov organizácie OAKTŠ, ktorí dodržiavajú zásady skutočného partnerstva a vzájomnej zodpovednosti, poskytuje poradenstvo týkajúce sa plnenia záväzkov a podľa potreby pomáha dotknutej zmluvnej strane pri prijímaní potrebných opatrení na dodržiavanie záväzkov vyplývajúcich z tejto dohody. Za dodržiavanie svojich záväzkov podľa tejto dohody zostáva výlučne zodpovedná príslušná zmluvná strana. Ak nie sú schopné dosiahnuť obojstranne prijateľné riešenie do 90 dní od začatia konzultácií, oznamujúca strana môže prijať primerané opatrenia.

7. Ak ktorákoľvek zo zmluvných strán usúdi, že porušenie niektorého zo základných prvkov predstavuje prípad zvláštnej naliehavosti, môže bezodkladne prijať primerané opatrenia s okamžitou platnosťou bez predchádzajúcej konzultácie. Prípady zvláštnej naliehavosti sú výnimočné prípady obzvlášť závažných a hrubých porušení jedného zo základných prvkov uvedených v článkoch 9 a 18.

8. „Primerané opatrenia“ uvedené v odsekoch 6 a 7 sa prijímajú v plnom súlade s medzinárodným právom a sú úmerné nesplneniu záväzkov vyplývajúcich z tejto dohody. Prednosť majú také opatrenia, ktoré čo najmenej narušia fungovanie tejto dohody. Medzi primerané opatrenia môže patriť čiastočné alebo úplné pozastavenie vykonávania tejto dohody. Po prijatí primeraných opatrení možno na žiadosť ktorejkoľvek zo zmluvných strán uskutočniť konzultácie s cieľom dôkladne preskúmať situáciu a nájsť riešenia umožňujúce zrušenie primeraných opatrení.
9. Zmluvné strany sa dohodli, že konzultácie sa vedú na úrovni a vo forme, ktorá sa považuje za najpriaznivejšiu pre dosiahnutie obojstranne prijateľného riešenia. Dohodli sa, že do procesu konzultácií sa po dohode s dotknutými zmluvnými stranami môžu zapojiť príslušní regionálni a medzinárodní aktéri, pričom sa zachová dvojstranný charakter konzultácií.

ČLÁNOK 102

Pristúpenie

1. Každý nový členský štát Európskej únie sa stáva zmluvnou stranou tejto dohody odo dňa jeho pristúpenia k Európskej únii prostredníctvom doložky na tento účel v akte o pristúpení. Ak akt o pristúpení k Európskej únii nestanovuje takéto automatické pristúpenie nového členského štátu k tejto dohode, dotknutý členský štát pristúpi k tejto dohode uložením aktu o pristúpení u depozitára, ktorý zašle overenú kópiu sekretariátu organizácie OAKTŠ.

2. Každá žiadosť o pristúpenie k tejto dohode podaná nezávislým štátom, ktorý je členom organizácie OAKTŠ, alebo akýmkoľvek iným nezávislým štátom, ktorého štrukturálne charakteristiky a hospodárska a sociálna situácia sú porovnateľné so situáciou členov organizácie OAKTŠ, sa predloží Rade ministrov OAKTŠ – EÚ. Ak je žiadosť Radou ministrov OAKTŠ – EÚ schválená, dotknutý štát pristúpi k tejto dohode uložením aktu o pristúpení u depozitára, ktorý zašle overenú kópiu sekretariátu OAKTŠ.
3. Zmluvné strany zhodnotia účinky pristúpenia nových štátov na túto dohodu.
4. Rada ministrov OAKTŠ – EÚ môže rozhodnúť o akýchkoľvek prechodných alebo pozmeňujúcich opatreniach, ktoré môžu byť nevyhnutné.

ČLÁNOK 103

Status pozorovateľa

Tretím aktérom vrátane regionálnych a kontinentálnych organizácií možno na účely dosiahnutia cieľov tejto dohody udeliť status pozorovateľa v inštitúciách stanovených v časti V všeobecnej časti tejto dohody rozhodnutím príslušnej spoločnej inštitúcie.

ČLÁNOK 104

Autentické znenia

Táto dohoda je vyhotovená v dvoch pôvodných vyhotoveniach v anglickom, bulharskom, českom, dánskom, estónskom, fínskom, francúzskom, gréckom, holandskom, chorvátskom, írskom, litovskom, lotyšskom, maďarskom, maltskom, nemeckom, poľskom, portugalskom, rumunskom, slovenskom, slovinskom, španielskom, švédskom a talianskom jazyku, pričom každé znenie je rovnako autentické.
